

1987
RUGPJŪTIS - RUGSĒJIS
AUGUST - SEPTEMBER
Nr. 7

KARYS

TURINIO SKYRIAI: Karinės žinios, Mokslas ir Technika, Spaudoje pasižvalgius, Žvilgsnis į politiką, Kronika ! ir Šaulių priedas — Tremties trimitas.

Redaktorius — Balys Raugas, 415 Main St., Delran, N.J. 08075

Administratorius — Alfonsas Samušis

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriamus straipsnius siųsti redaktoriaus adresu. Įvairių autorių straipsniai, skelbiami KARYJE, nevisada reiškia redakcijos nuomonę. Straipsniai gali būti trumpinami bei taisomi. Korespondencijos spausdinamos tik apie ramovėnų, šaulių ar birutiečių veiklą bei jų narius. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$17.00, pusmečiui U.S. \$9.00, atskiro nr. U.S. \$2.00.
Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA

Čekius arba Money Orders adresuoti tik KARYS vardu, - ne "Warrior" ar kt.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

KARYS (ISSN 0022-9199) is published monthly except July and August by Lithuanian Veterans Assoc. RAMOVĖ, a Not-For-Profit Corporation, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$17.00 per year (single copy \$2.00). Second class postage paid at Brooklyn, N.Y. Postmaster. Send Address changes to: KARYS, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207

TURINYS

Viršelio 1 p. — Karalius Mindaugas — Lietuvos krikšto pirmūnas	
Viršelio 4 p. — Husarų pulko maniežas Kaune	
Z. Raulinaitis — Paskutinis žygis ir karaliaus Mindaugo nužudymas	289
Dr. K. Ėringis — Lietuvos karių mirtis	294
Lietuvos karininkų metraštis 1939	302
Pirmame husarų pulke	304
6-tas pėst. pulkas	306
J. Klimas — Paskutinio kariūno odisėja	307
C. Vištakas — Prisimenant Aero klubą	309
O. Žadvydas — LKM IX laidos sukaktis	310
J. Abraitis — Lietuvos kariai žydų gelbėjime	313
KARIO SKYRIAI:	
Karinės žinios	315
Mūsų spaudoje pasižvalgius	318
Žvilgsnis į politiką	319
Mūsų mirusieji	334
KARIO PRIEDAS:	
"Tremities trimitas"	322

ATSTOVAI:

Baltimore — K. Česonis, California — A. Audronis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Aurora, Col. — Br. Masiokas, Australia — V. Salkūnas, Detroit — V. Kutkus

PLATINTOJAI

AUSTRALIJOJE

Albertas Žvirblis, 65 Walscott St., North Geelong, Vic. 3215

S. Pačėsa, 7/31 Valentine Street, Yagoona, NSW, 2199

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, St. Prakapas.

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus

CHICAGO, IL — "Gifts International", "Parama", "Patria" Gifts & Electr.

DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv. Antano Parapijos Spaudos Kioskas),

OMAHA, NB — Jonas Smailys
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-Miesau 2 Bahnhofstr. 11

ANGLIJOJE

S. Kasparas, 32 Puteaux House, Roman Road, London E 2. ORF, England

SPAUSDINA

Franciscan Press
341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207

Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.

KARYS

Atgaivintas Jugtinėse
Amerikos Valstybėse
1950 metais.

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 7 (1634)

RUGPJŪTIS – AUGUST – RUGSĖJIS – SEPTEMBER

1987

PASKUTINIS ŽYGIS IR KARALIAUS MINDAUGO NUŽUDYMAS

Z. RAULINAITIS

Treniota opozicijos vadas. Mindaugo krikštas ir vainikavimas pristabdė Livonijos kryžiuočių pavojų vienijamai Lietuvos valstybei. Tuo tarpu Prūsų Didysis Sukilimas sulaukė Prūsų kryžiuočių veržtą Lietuvos sienų link. Tokia politinė būklė šiaurėje ir vakaruose sudarė Mindaugui progą skirti daugiau dėmesio į Rusiją, ypač Naugardo ir Černigovo pusėn.

Atrodė, jog Mindaugui pavyko sukurti palankią politinę situaciją, kurios atmosferoje jis tikėjosi galutinai užbaigsiąs visų lietuviškųjų žemių sujungimą (ne visi jotvingiai ir ne visi žemaičiai, neskaitant prūsų, pakluso Lietuvos karaliaus).

Taip atrodė užsienių reikalai. Deja, vidaus būklė valstybėje buvo ne tiek palanki Mindaugo užmojams, kiek jis būtų pageidavęs. Atskirų sričių kunigaikščiai buvo stiprūs ir savarankiški. J. Stakauskas savo veikale tą pabrėžė: "...lietuvių giminės iš tikro buvo nuo Mindaugo nepriklausomos. Jos gyveno išsiskirsčiusios, be aiškios tautinio priklausymo sąmonės tarp savęs ir, greičiausiai, jų diferenciacijavimasis pasireiškė skirtingais jų kunigaikščių interesais. Jeigu karaliaus suverenumo autoritetas jas ir siekė, tai šis suverenumas buvo tik nominalinis. Monarchinė tvarka, dėl to, kad ji varžė atskirų giminių partikuliarizmo siekimus, negalėjo tais laikais tikti lietuvių charakteriui." (247 p.).¹

Todėl, vainikuotas ir kaimyninių galybių pripažintas visos Lietuvos valdovu, Mindaugas darėsi vis griežtesnis sritiniams kunigaikščiams, stipriai

TĖVĄ PRANCIŠKŲ
GIEDGAUDĄ, OFM,

nuoširdų "K a r i o" bičiulį, su didžiu nuoširdumu padedantį jo nelengvame žygyje, švenčiantį 40 metų kunigystės sukaktį, su geriausiais linkėjimais sveikina

"K A R Y S"

P R E L. J O N Ą K U Č I N G Ī,

buv. 6-to L.K. Margio pulko kapelioną, švenčiantį 50 metų kunigystės sukaktį, nuoširdžiai sveikina

"K A R Y S"

apreždamas jų savarankiškumą. Apie tai yra rašyta rusų metraščiuose; ypač riebiai, net perdėdamas piešia vaizdą Ipatijaus metraštininkas:

“Mindaugas buvo visų Lietuvos žemių vienvaldis... Valdydamas Lietuvos žemes jis pradėjo žudyti savo brolius ir brolvaičius, kitus jis išvijojė iš krašto ir ėmė valdyti vienas visoje Lietuvos žemėje. Jis pradėjo labai puikauti ir didžiuotis savo garbingumu ir tapo didelis savimeilis ir nepakentė jokio kito sau lygaus (PSRL II-858). Panašų aprašą randame ir lenkų Dlugošo kronikoje:

“...Kadangi lietuvių karaliaus Mindaugo (Mendolphi alias Mendag) galia, kurios pagalba jis stengėsi pasisavinti aukščiausią valdžią, buvo biauri ir sunki kitiems lietuvių kunigaikščiams, jie tarėsi ją atsikratyti, antraip tai bus jų pražūtis. Pirmiausia, jie viešai apšmeižė, kad atmetęs senuosius papročius perėjo į krikščionių tikėjimą ir tikrąsias lietuvių žemes, priklausančias lygiai tiek jam, kiek ir jiems, užrašė kryžiuočiams.” (VII-1263 m).

Tokia ar panaši karaliaus Mindaugo veikla, žinoma, iššaukė stiprią reakciją. Anot Stakausko, “Gimniško (gentiško, Z.R.) partikuliarizmo atstovų opozicija prieš karalių, be abejo, kaskart vis labiau buvo pradėjus stiprėti ir eiti gilyn.” (298 p.). Ir toliau: “Iš to fakto, kad žemaičių Trainaitis ir Nalšėnų Daumantas buvo sąmokslininkai prieš Mindaugą, galima spręsti, kad lietuvių partikuliarizmo srovės buvo tikrai susijungusios prieš monarchiją.”

Tuo metu, 1263 m. pradžioje, galutinai išryškėjo opozicija ir jos stiprus vadas prieš Mindaugą vedamą užsienių ir vidaus politiką, jo krikštą, draugystę su ordinu ir jam priešingų Žemaičių žemių dovanojimą kryžiuočiams. Tas vadas buvo kunigaikštis Treniota (J. Stakauskas vadina jį Trainaičiu). Jis stovėjo susidariusios vidinės koalicijos prieš Mindaugą priekyje:

“Šio kunigaikščio asmenybė buvo platesnio masto ir labiau išpopuliarėjusi lietuvių giminėse. Savo autoritetu ir įtakingumu jis visai galėjo konkuruoti karaliui Mindaugui. Šis karaliaus konkurentas, be abejo, iškilo kaip senosios konservatyvinės lietuviškos tvarkos šalininkas ir reakcinio judėjimo prieš teutonų ordiną vadas.” (Stakauskas, 251 p.).

Livonijos Eiliuotoji Kronika aprašo Treniotą kaip turtingą ir galingą, Mindaugui labai pavojingą:

“Mindaugas, kurį karūnavo magistras Andrius, kaip esu minėjęs, gyveno iki to meto. Kitas lietuvis (t.y. Treniota), kuris pavydėjo jam slaptomis, buvo irgi turtingas

Lietuvos karalius Mindaugas
1236 — 1263

*ir savo draugais galingas.
Mindaugui tas neišėjo į gerą. (7121 - 7128 eil.).*

Nalšios kunigaikštis Daumantas. Be vykstančių politinių varžybų, kovos dėl valdžios, prisidėjo ir asmeniškios priežastys dar labiau sutvirtinusios vidaus priešų koaliciją prieš Lietuvos karalių. Tas priežastis nušviečia Ipatijaus metraštis:

“Tuo metu mirė kunigaikštienė Mindaugienė, ir jis (t.y. Mindaugas) ėmė jos gedėti. Jos sesuo buvo ištekęjusi už Nalšios kunigaikščio Daumanto. Todėl Mindaugas išsiuntė pasiuntinį į Nalšią pas savo svainę, sakydamas, kad tavo sesuo mirė, tai atvyk gedėti savo sesers, ir ji atkeliavo jos apraudoti. Mindaugas panoro pasiimti ją už žmoną ir ėmė jai kalbėti: ‘Tavo sesuo mirdama liepė man tave vesti, sakydama, kad kita neskriaustų vaikų.’ Ir jis ją vedė. Išgirdęs apie tai Daumantas labai nuliūdo ir tik galvojo kaip užmušti Mindaugą. Tačiau to padaryti negalėjo, nes jo jėgos buvo mažos, o ano (t.y. Mindaugo) didelės. Jis ėmė ieškoti (sąjungininką), kuris padėtų jam nužudyti Mindaugą ir jis rado sau (sąjungininką), Treniotą — Mindaugo seserėną; su juo susimokė nužudyti Mindaugą. Tada Treniota buvo Žemaičiuose.”

Žemaičių kunigaikščiui Treniotai susidėjus su Rytų Aukštaičių — Nalšios Daumantu, nekalbant apie kitus mažesnius vidinės koalicijos narius, buvo paruošta scena paskutiniam Lietuvos karalystės ak-

tui. Lenkų istoriniai šaltiniai teigia, kad Mindaugo tiesioginis žudikas buvo Treniota, pvz. Dluogošas rašė: “Po to jo brolvaiakis Treniota, antrasis žymusis po Mindaugo, suruošė sąmokslą tikslu užgrobti valdžią ir vyravimą Lietuvoje, ir miegantį iš pasaly nužudė, taip pat ir visus jo sūnus išdavikiškai ir žiauriai nužudė ir jėga paėmė vyriausią valdžią.” (VII kng. 1263 m.).

Tą pat tvirtina ir Livonijos Eiliuotoji Kronika:

Jis (Treniota) nužudė Mindaugą Lietuvos karalių, nes geidė paimti karalystę savo valion.” (7129 - 7131 eil.).

Naugardo I metraštis pateikia tik labai bendro pobūdžio pranešimą apie tą Lietuvos karalystės tragediją:

“6771 (1263) metai... Tais metais Lietuvoje kilo suurutė, Dievui savo pykti ant jų išliejus: savieji stojo prieš savuosius ir užmušė didį kunigaikštį Mindaugą jo paties giminaičiai slaptomis susitarę.”

Apie tuos lemiančius Lietuvos ateičiai įvykius tiksliau informuoja Ipatijaus Metraščio autorius. Jis nurodė ir tikrąjį — tiesioginį Mindaugo žudiką, Mindaugo sesers vyrą Daumantą, būsimąjį Pskovo kunigaikštį ir rusų cerkvės šventąjį.

Žygis į Brianską. Lemtingojo laikotarpio istorinio vyksmo scena buvo parengta ir joje vaidinantys aktoriai paskirstyti. Tik reikėjo pastūmėjimo — progos, kurios dėka pakiltų scenos uždanga ir veikėjai išeitų atlikti jiems istorijos skirtus vaidmenis. Tokia proga atsirado, kai 1263 m. rudenį Mindaugas suruošė žygį už Dniepro, į tolimą Brianską.

Mindaugas teisingai įtarė Volinijos ir Černigovo Sieversko tuo metu pagyvėjusį susiartinimą. Tos dvi Rusijos kunigaikštystės susirišo sąjunga, kurią Černigovo kniazius Romanas (daug to laikotarpio rusų kniazių vadinosi, jei ne Vladimirais ar Dimitrais, tai Romanais) ir Volinijos Vasilkas (sūnus irgi Romano) pasiryžo patvirtinti savo vaikų vedybomis. Tokia dviejų kaimyninių slavų kunigaikščių sąjunga Lietuvai galėjo reikšti tik padidėjusį pavojų iš rytų pusės. Su Volinija kartais būta ir draugiškų santykių, nors Lietuvos su Černigovu buvo tik priešiški santykiai. Mindaugas nusprendė skubiai imtis iniciatyvos ir išmušti iš sąjungos silpnesnįjį partnerį. Černigovą: vestuvių dieną prie Romano pilies atžygiavo Mindaugo raiteliai. Ipatijaus metraštis apie tai taip praneša:

“6771 (1263) metai. Mindaugas išsiuntė visą

savo kariuomenę už Dniepro prieš Briansko kniazių Romaną... Minėtais metais, kai buvo nužudytas Mindaugas, pas Briansko kniazių Romaną buvo suruoštos vestuvės. Jis savo mylimą dukterį Olgą išleido už Vasilko sūnaus, o Haličo didžiojo kniaziaus Romano anūko, kniaziaus Volodimiro.”

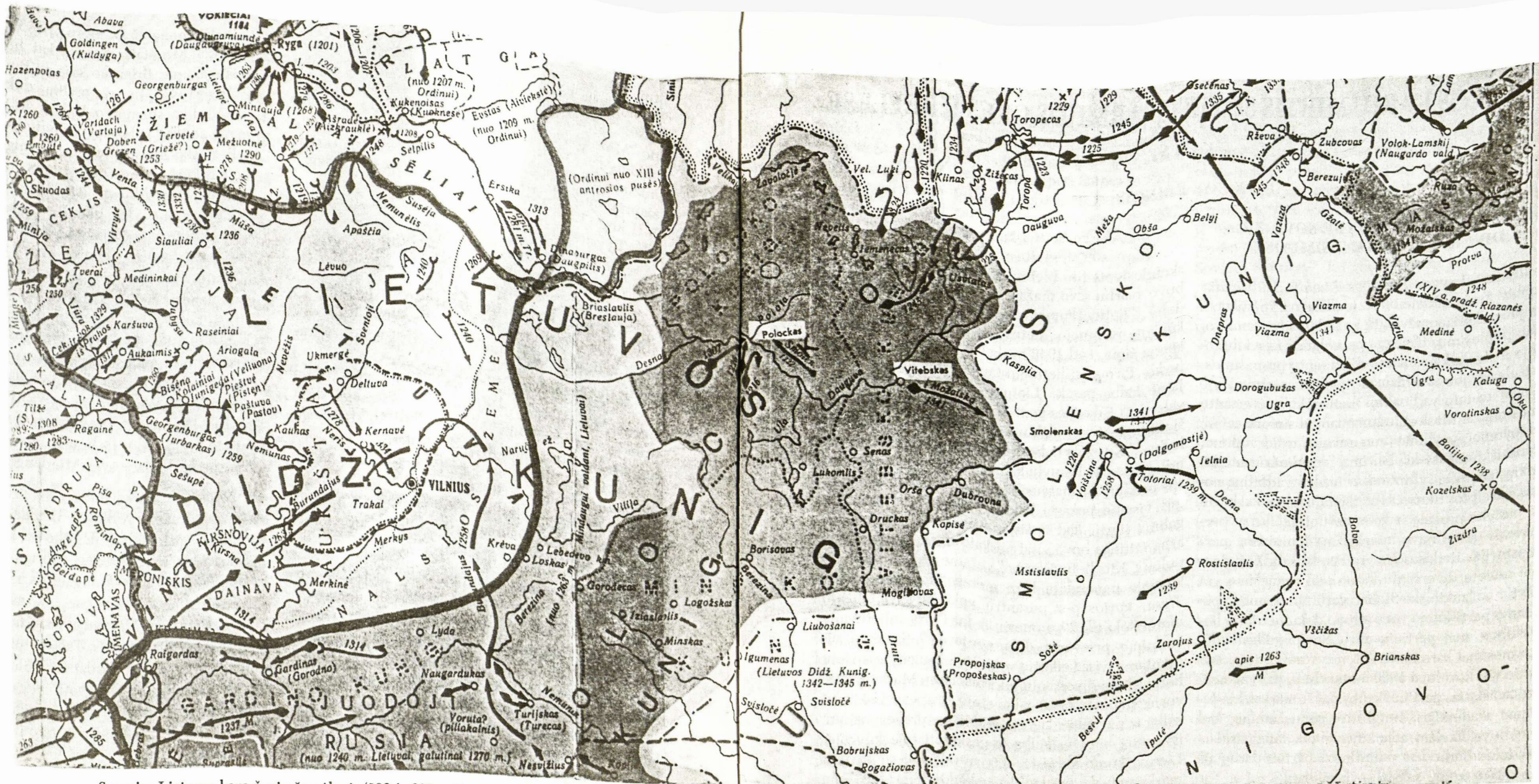
Briansko miestas ir pilis Černigovo Sieversko žemėje įsikūrė Desnos dešiniajame krante, apie 700 km į rytus nuo Vilniaus. Mindaugas išsiuntė “visą savo kariuomenę”, kad užpultų Brianską. Toks metraščio liudijimas reiškia, kad lietuvių kariuomenė buvo gausi, nors nenurodomas žygio dalyvių skaičius, nei kas kariuomenei vadovavo. Treniota su savo žemaičiais žygyje iš viso nedalyvavo. Pagal metraštį, jis tada “buvo Žemaičiuose”. Tuo tarpu, Nalšios Daumantas, būdamas pavaldus Mindaugui ir valdęs vieną iš didesniųjų Lietuvos kunigaikštijų, privalėjo dalyvauti karo žygyje vesdamasis atitinkamai stambų Nalšios raitelių pulką. Todėl reikia sutikti, kad Daumantas buvo kartu ir vienas iš vyresniųjų to žygio vadų. Jis buvo geras ir sumanus karvedys, ne kartą dalyvavęs Mindaugo žygiuose.²

Žygis į Brianską buvo gera proga Daumanto klastingam planui įvykdyti. Išžygiavus gausiai kariuomenei, Mindaugas pasiliko su kukliomis jėgomis, kai Daumantas vedėsi stiprų savo nalšeniškių raitelių pulką. Nalšios kunigaikštis negalėjo praleisti tokios geros progos. Ipatijaus metraštyje skaitome:

“Kartu su ja (Mindaugo išsiūsta kariuomene) į karą išvyko ir Daumantas. Tačiau nužiūrėjęs patogų metą, sugrįžo atgal, tardamas: ‘Blogi ženklai neleidžia man su jumis žygiuoti.’ Atgal grįždamas jis skubiai prisivijo Mindaugą ir nužudė jį ir abudu jo sūnus — Ruklį ir Rupeikį. Ir taip įvyko Mindaugo nužudymas.”

Iš rusų metraščio tokio pasakojimo aiškėja, kad Mindaugas su nedideliu savo kareivių būriu padėjo išžygiuojančią į karą kariuomenę. Po trumpo žygio, gal jau dienai baigiantis, palinkėjęs savo raiteliams pasisiekimo ir laimės, Mindaugas apsisuko grįžti į Vilnių. Greičiausiai, tą pat vakarą pasuko atgal ir Daumantas su visu savo pulku, pareiškęs bendražygiams kunigaikščiams — žygio vadams, kad “blogi ženklai” lemia žygio nepasisiekimą ir neleidžia jam dalyvauti Briansko užpuolime.

Greitai jodamas su savo raiteliais, Daumantas prisivijo nieko blogo nesitikintį Mindaugą, kuris buvo sustojęs nakties poilsio dabar jau nebežinomoje vietoje, užpuolė jo stovyklą ir visus išžudė.³

Senosios Lietuvos karo žygių žemėlapis (292 ir 293 psl.)

— 0 —

Kas atsitiko su lietuvių kariuomene, kai ji priartėjo prie kniaziaus Romano Briansko?

“Romanas susikovė su jais (su lietuviais) ir nugalėjo. Parodęs nemenką narsumą (kautynėse), jis atvyko į Brianską su pergale ir didžia garbe, iš didelio džiaugsmo nekreipdamas dėmesio į savo kūno žaizdas, ir ištekino savo dukrą.” (Ipat. metr.).

Atsiskirdamas nuo žygiuojančios į Brianską kariuomenės, Daumantas nulėmė ir to žygio nepasis-

kimą. “Blogi ženklai”, neleidę jam žygiuoti, nieko gero nereiškė ir visam žygiui. Kariuomenės dvasia, dėl Daumnanto atsisakymo toliau dalyvauti žygyje, turėjo gerokai kristi. Daumantas buvo žinomas kaip geras karo vadas, ką tolesnis jo gyvenimas ir jo žygiai patvirtino, o kartu su juo pasitraukiantis gausus našeniškių pulkas susilpnino visos kariuomenės pajėgumą. Išdavoje: prie Briansko atžygiavo silpnesnė, blogiau vadovaujama ir, be abejo, sukrėstos dvasios kariuomenė (ne tokią kariuomenę Mindaugas buvo išsiuntęs iš Vilniaus į tolimą žygi).

Atžygiuojančius lietuvių raitelius pasitiko iš Briansko išėjęs Romanas. Po smarkių kautynių netoliese Briansko, nežiūrint Romano sužeidimo, lietuviai buvo sumušti. Kadangi metraštyje kautynių aprašymas pasibaigia be jokių pasigyrimų (kaip dažniausiai tokiais atvejais būna), nekalbama apie šimtus ar tūkstančius kritusių lietuvių ir be skaičiaus paimtų belaisvių, tai reikia manyti, kad lietuvių kariuomenė, nors ir pralaimėjo kautynes, tačiau nebuvo išblaškyta, ir jos didesnė dalis sugrįžo į Vilnių.

Tai buvo paskutinis Mindaugo įsakymu įvykdy-

tas lietuvių raitelių žygis, pasibaigęs pralaimėtomis kautynėmis prie Briansko už Dniepro.

1. Juozapas Stakauskas, Lietuva ir Vakarų Europa XIII amžiuje. Kaunas, 1934 m.
2. Pvz. prie Vorutos.
3. XVI a. užrašytas padavimas sako, jog Mindaugas buvo nužudytas Agluonoje (į š.r. nuo Daugpilio). Dar iki XVII a. pradžios Agluonos vienuolyne būk tai buvusi marmurinė antkapinė lenta su atatinkamu užrašu. Toks padavimas, deja, nesiderina su metraščio žinia. Agluona nėra tarp Vilniaus ir Briansko, ir visiškai į šalį nuo kariuomenės žygio kelio.

LIETUVOS KARIŲ MIRTIS SOVIETŲ ARMIJOS GRETŲ REPLĖSE

(Tąsa iš Kario Nr. 6)

Dr. KAZYS ĖRINGIS

11. DUOMENŲ KOKYBĖ SOVIETŲ DIVERSANTŲ PRANEŠIMUOSE

Tęsiant knygos *Lietuvos Liaudis Didžiąjame Tėvynės Kare* duomenų ir medžiagos apžvalgą,²⁶ šalia jau aukščiau apžvelgtų palankių sovietams vokiečių pranešimų, tikslinga pažvelgti ir į sovietų tolimojo ir ilgalaikio veikimo diversantų pranešimus. Tai padaryti juo svarbiau, nes vokiečių užnugaryje veikusių tų taip vadinamų "lietuviškų" diversantų pranešimuose Maskvai esama daug disinformacinių iškreipimų, gyvybinio nuo savųjų apsidraudimo, pagyrūniškumo, siekio norimą "rezultatą" pateikti už tikrą, tikrovės švitinimo, ir to, kas vadintina norimos iškreiptos tikrovės vaizdavimu po to, kai kovotojai pasiekė pergalę ir kelis dešimtmečius su pertraukomis išstudijavę marksizmą-leninizmą perrašė istoriją. Reikalas čia yra tas, kad didžioji dauguma sovietų diversantų karo meto pranešimų yra išvalyti nuo laukiniško Stalino garbinimo, nuo nepakankamo partiškumo, nuo silpno dokumentinio lietuviškumo, nuo partinių chruščiovinių klystkelių: tie pranešimai karo metų datomis surašyti taip, tartum tie visi kovotojai 1980 metais būtų pavyzdingai baigę aukštąsias partines mokyklas ir marksizmo-leninizmo akademijas. Betgi mes gerai žinome, kad taip nebuvo. Žodžiu, toje knygoje yra daug pasidaruota tokiu būdu, kas vadintina dabarties darbų atbuline data, kitaip sakant — falsifikatu.

Po lietuviškumo skraiste

Karo suirutėje Rusijoje rusiškumo jūroje nuskenodusiems iš Lietuvos kilusiems komunistams buvo svarbu savo mažareikšmingumą pridengti didelio "lietuviškumo" skraiste, Disinformacinėje knygoje pirmuoju "lietuviškumo" proveržiu pateikiama žinia, kad 1942 m. balandžio 26 d. Maskvoje įvyko Pirmasis lietuvių tautos atstovų mitingas. Jame kalbą pasakė Lietuvos kariuomenės gėda ir valstybės išdavikas gen. V. Vitkauskas. Vėliau apie šį mitingą Maskvoje buvo išleista brošiūrėlė lietuvių kalba.²⁶ Knygoje ta brošiūra panaudota įrodyti, kad mitingas vyko lietuvių kalba. Tačiau žinant komunistų priklausymą panašaus bendresnio pobūdžio mitingus visame pokario laikotarpyje vesti rusų kalba, galima įtarti, kad ir šis mitingas vyko rusų kalba arba mitings buvo visai neskaitlingas, formalus, gal nulinis, Kita lietuviškumo" versme disinformacinėje knygoje panaudota karo metais Maskvoje leistoji *Tiesa*, kurios per pusantrų vokiečių-sovietų karo metų išėjo tik 20 numerių ir kuri visą sulietuvinatą rusinimo prievartą dokumentavo.²⁶ Savaiame suprantama, visa veikusių vokiečių užnugaryje sovietų lietuviškųjų diversantų informacija su Maskvoje buvusiu štabu ir atgal į kovotojų grupes vyko rusų kalba ir parankūs knygos leidėjams pranešimai yra išversti į lietuvių kalbą ir paskelbti toje knygoje. Lietuviškumo skraistė, kas sutinkamai su sovietų marksizmo dogma logiška ir laukti, prasideda nuo

Kernavės piliakalnis

kompartinijos, būtent nuo sėdėjusio Maskvoje A. Sniečkaus, gavusio leidimą ir apsaugines garantijas iš pačio Stalino ir jo viską galinčiojo NKVD. Sovietijoje esančiam už Lietuvos ribų pareigūnui buvo ir yra draudžiama nurodinėti ir įsakynėti lietuvių kalba. Net asmeniniai karių laišškai, siunčiami į namus, buvo **masiškai naikinami** ir todėl namus laišškai pasiekdavo tik išimtiniais atvejais. Iki 1955 metų lietuviams kaliniams rašyti į namus laiškus lietuvių kalba buvo griežtai uždrausta.

Ir štai, esant minėtoms aplinkybėms, karo metais, 1943 metais Maskvoje buvo išleista antroji brošiūra lietuvių kalba apie taip vadinamą Antrąjį lietuvių tautos atstovų mitingą Maskvoje, kuriame matyt pagrindinę kalbą pasakė A. Sniečkus. Tos kalbos dalis **raginanti** lietuvius “nestovėti nuošaly nuo savo tautos žudbūtinės kovos lemiamą jos istorijos valandą” ir garsinanti “netolimą” pergalę yra paskelbta minėtoje knygoje.²⁶ Kaip matome, Maskvos vasalui A. Sniečkui visai nesvarbu, kad 1939 metų Hagos Konvencija **draudžia** užkariauto krašto vyrus mobilizuoti ir priversti kariauti už okupanto tikslus. A. Sniečkus tokią prievartą vadina savo tautos žudbūtinės kovos lemiamą valandą ir tuo šis Lietuvos gyventojų pražūtin varovas **pristato** save sunkiu nusikaltėliu prieš tautą.

Tolimesnis A. Sniečkaus “lietuviškumas” disinformacinėje knygoje pristatomas plačiau. Joje pateikiama ilga be jokio parašo ir be jokios faksimilės sovietų kompartijos CK Lietuvai Propagandos skyriaus ataskaita apie Skyriaus veiklą 1941 - 1943 m. vasario mėn.²⁶ Nors ši ataskaita turi datą — 1943 m. kovo 2 d. —, bet **peršasi prielaida**, kad ji buvo parengta ar iš esmės papildyta vėlai po karo, kai jos sudarytojai jau buvo **baigę** marksizmo akademijas ir buvo iki “tyrumo” **apsivalę** nuo stalinizmo ir kitokios “velniažolės”. Vispusiškai paliesti tos ataskaitos duomenis čia nėra galimybės. Betgi pažymėsime, kad vienas iš ataskaitos skyrių yra skirtas **aptarti** darbui 16-toje divizijoje, taip pat ten ir kitur esančiuose diversantų mokyklose ir partiniuose bei kitokios paskirties kursuose. **Nurodoma**, kad tuose mokymo vienetuose kompartijos Centro komiteto pranešėjai buvo G. Zimanas, J. Šimkus, R. Šarmaitis, J. Žiugžda, E. Bilevičius, M. Gregorauskas.²⁶ Čia paklaustina kur kiti, emigravę į Izraelį ar šiaip ne patys geriausiai? Ataskaitoje rašoma, kad nuo 1941 m. spalio 26 d. iki 1942 m. vasario 18 d. sovietų radijo redakcija Lietuvai dirbo Kuibiševė, o transliacijas atlikdavo iš Kuibiševė ir Maskvos. Redakcija vykdė

Radio komiteto vadovybės **direktyvas**, jomis vadovavosi ir pagal jas tvarkė savo darbą. Skyriuje **apie darbą su Amerikos lietuviais** sakoma, kad “Pagrindinis mūsų propagandos tarp Amerikos lietuvių dėmesys yra nukreiptas Amerikos lietuvių mobilizavimui į antihitlerinę kovą dėl Lietuvos išvadavimo iš okupantų vokiečių jungo, ... kovojant su mūsų priešų skleidžiamu melu apie Tarybų Lietuvą ir visą Sovietų Sąjungą”. Komentarai kaip sakoma, čia nereikalingi: **nei žodžio apie Lietuvos suverenumo atkūrimą**. Tai dar kartą akivaizdžiai matosi, kad Lietuvos valstybės **priešas iš Lietuvos komunistų yra visai išrovęs valstybingumo siekius** ir yra juos pasikinkęs sovietinio socialkolonizmo tikslams.

Knygoje yra gal pirmas diversinės veiklos štabo viršininko A. Sniečkaus laiškas, jo ištrauka, lietuvių kalba, rašytas M. Šumauskui ir G. Zimanui, kai šie jau buvo vokiečių užnugaryje Baltarusijoje. **Laiškas rašytas po kautynių** prie Oriolo. Laiške A. Sniečkus vampyriškai **giri**asi, kad “Kiekvienas mūsų karys (16-tos divizijos) per tas viso mėnesio kovas išaugo” (citatos pabaiga),²⁶ bet **nieko nesako**, kad dauguma karių Lietuvos piliečių — lietuvių ir žydų — prievarta atvaryti pražūtin jau yra po velėna arba po sužėdimų išblaškyti ligoninėse. Tačiau tame laiške Henrikas Zimanas yra įvardintas “G. Zimnas”, kas reiškia, kad Henrikas rusiškai yra rašomas “Genrik”. dėl to galima įtarti, kad ir šis knygoje skelbiamas laiškas yra falsifikatas, parašytas ne lietuvių kalba (kaip nurodomas originalas), o rusiškai. Taigi, lietuvių kalbos čia matyt prirėkė knygos sudarytojams, kad padidintų “lietuviškumo skraistę”.

Vėliau susirašynėjimų lietuvių kalba atsiranda daugiau. Matyt tokia direktyva buvo iš Kremliaus, nes be jos toks susirašynėjimas būtų **pavojingas** net esantiems arti Kremliaus Olimpo. Reikalas čia liečia karinius lakūnus ir ginkluotės srauto oro keliuose veikiančią NKVD ir karinę žvalgybą, kurie nerusų kalboms buvo ir yra **ypač priešingi**.

Žudikai kraustosi artyn Lietuvos

Vokiečių-sovietų karui persiverčiant į antrą pusę ir **likus maždaug metams** iki antrosios sovietų okupacijos pradžios, sovietų karinės žvalgybos štabui ir NKVD žinybai subordinuotas A. Sniečkaus vadovaujamas diversinės veiklos štabas Lietuvai **pasituntė artyn Lietuvos** į Vitebsko srities Begomlio miškus Baltgudijos septynias diversantų grupes. Jos išvyko sklandytuvais, tempiant į numatytą rajoną kariniais lėktuvais. Knygoje pateikiami A. Sniečkaus

lietuvių kalba parašyti asmeniškai užrašai, tu skrydžių savotiškas planelis. Grupės buvo išsiųstos 1943 m. balandžio 19 - 24 d. naktimis. Trims grupėms buvo skirtas vadovaujantis vaidmuo. Tai I, IV ir V grupės.²⁶

I grupė, vadovaujama Motiejaus Šumausko. Grupės sudėtyje — Anrej Murnikov, Vilius Kudaba, Jonas Čiulaida, Adomas Krulikauskas, Sargej Nevedomskij, Eduardas Baleišis (viso 7 kovotojai); sklandytojas Dankov, lakūnas Lavinskij. Grupė nusileido sėkmingai.

II grupė; išvyko vienas kovotojas — Josif Nikitin.

III grupė; išvyko Stanislov Syrus, Vasilij Majeviskij, Ivan Verbickij, Mečislovas Junevičius, Vaclovas Zaleskis, Piotr Nikitin, Petras Staveckas, Viktoras Rudaitis (radistas); lakūnas Pospelov, sklandytojas Machamed Galijev. Visa grupė ir sklandytuvo pilotas leidžiantis žuvo.

IV grupė, vadovaujama Genriko Zimano. Grupės sudėtyje — Vytautas Uogintas, (radistas), Janina Narkevičiūtė, Liudas Butėnas, Vincas Sakalauskas, Česlovas Zdankevičius, Juozas Lietuvninkas, Stasys Andriukaitis, Anėlė Zinkevičiūtė, Jonas Prakapas (viso 10 kovotojų); sklandytojas — Milovanov. Grupė leidžiantis patyrė avariją. Žuvo Lietuvninkas ir sklandytojas Milovanov. Sunkiai sužeisti buvo Zdankevičius ir Narkevičiūtė, kurie lėktuvu buvo išsiųsti Maskvon. Zimanas išgijo vietoje.

V grupė, vadovaujama Domo Rociaus. Grupės sudėtyje — Bronė Žukaitė (radistė), Petras Domkus, Justinas Olekas, Andrej Šeršnio, Vladas Tamašauskas, Vytautas Stankevičius, Pranas Satkauskas, Jonas Valiukas, Vilius Bagdonas (viso 10 kovotojų); sklandytojas — Savinov, Grupė nusileido sėkmingai.

VI grupė; išvyko Vincas Poderis, Vytautas Stankevičius, Stasys Vaičiulis, Juozas Olekas, Jonas Olekas (viso 5 kovotojai); sklandytoja Albis Tegi (ispanas). Grupė nusileido sėkmingai.

VII grupė; išvyko Jurgis Basčiulis, Povilas Upstas, Konstantin Kozlov (radistas), Andrius Urbonas, Albertas Barauskas (viso 5 kovotojai); sklandytojas — Dankov, Grupė nusileido sėkmingai.

Gyvi pasiekę Begomlio miškus diversantai pagal užduotis iškeliavo arčiau Vitebsko į Rosonų miškus, o iš čia — į Kazėnų miškus, dar arčiau Lietuvos į vakarinius Vitebsko srities rajonus. Iš atvykusiųjų Sovietų kompartijos Lietuvai Centro komiteto ir di-

versinės veiklos štabo Operatyvinės grupės vadovu buvo paskirtas D. Rocius.²⁶

Atvykus visoms septynioms išvardintoms grupėms į Begomlio miškus M. Šumauskas tuojaus pranešė Maskvai (Sniečkui) apie padėtį. Jis rašė, jog lietuviams reikia turėti vokiečių užnugaryje ne tik operatyvinę vadovybės grupę, bet ir savo materialinę bazę. Kartu pažymima, kad tiems reikalams aiškiai stinga žmonių. Beje, tai pirmas pranešimas į Maskvą, parašytas lietuvių kalba.²⁶

Sąlytis su Lietuva

Gavęs iš M. Šumausko laišką A. Sniečkus tuojaus, 1943 m. balandžio 30 d., pasiuntė laišką į vokiečių užnugarį Operatyvinės grupės vadovams M. Šumauskui (Kazimierui), G. Zimanui (Jurgiui) ir D. Rociu (Baškiui).²⁶ Tame laiške šalia kitų dalykų ir sveikinimų Gegužės švenčių proga raudonasis Dzeusas iš Maskvos įrašė ir tokia mįslingą ir drausminančią eilutę: “Siunčiu apžvalgėlę. Ten rasit žinių apie tūlą Petrą Tursilą ir kitus žmones. Mums jie nėra žinomi. Tai rodo, kad draugai dirba ir be tiesioginių ryšių su mumis” (citatose pabaiga) Šiuo sakiniu A. Sniečkus, matyt gavęs iš NKVD operatyvinių grupių šnipinėjimo duomenis apie diversantų grupes, subara vadovus, kad jie kai kuriuos klausimus savistoviai sprendžia, neatsiklausdami Maskvos. Matyt čia patogiausia užsipulti gąsdinant galimybę prasiskverbti priešui. Jau pasveikęs po avarijos nusileidžiant sklandytuvu, G. Zimanas gegužės 11 d. išsiuntė A. Sniečkui į Maskvą laišką, bet nei žodžiu neužsimena apie tos mįslingos eilutės reikalus. Laiške kalbama apie Lietuvos politinių sąlygų sudėtingumą, lyginant su Baltgudijos. Nurodoma, kad Lietuvoje yra politinė jėga, besireiškianti ir prieš vokiečius, ir prieš sovietus, siekianti valstybinės nepriklausomybės. Pagal Zimaną, tai buržuaziniai nacionalistai. Be to, laiške sakoma, kad Vilniuje dargi reiškiasi lenkų emigracinės vyriausybės (V. Sikorsio) šalininkai, kuriems paklusni yra Armia Krajowa (Krašto armijos) ginkluotoji pajėga. Tai labai komplikuoja padėtį, nes sovietų diversantų uždavinys dabar kovoti ir prieš ją. Bet iš kitos pusės, sakoma laiške, dabar prie Lietuvos pradeda betarpiškai prisiartinti sovietų partizaniniai rajonai, kurie vis daugiau persimeta į Vileikos ir Baranovičių sritis Lietuvos pasienyje. Ryšium su tuo G. Zimanas savo laiške mato galimybę Lietuvos pasienyje Baltgudijoje įkurti Lietuvai skirtą diversinės ir politinės veiklos bazę. Toliau sakoma, kad tokią Operatyvinės grupės

bazė jau yra pavesta sukurti A. Zaicui ir D. Rociui prie Naručio ežero.²⁶

Praėjus kelioms dienoms, gegužės 14 d. Operatyvinės grupės vadovas M. Šumauskas radiograma pranešė A. Sniečkui į Maskvą, kad „Žalgirio“ diversantų brigada, nusileidusi sklandytuvais Begomlyje, jau iš Rosonų miškų išvyko į Kazėnų miškus Lietuvos pasienin ir vyko toliau į savo paskyrimo rajonus Lietuvoje. Kelios grupės pasiskirstė išvyko į Trakų, Švenčionių, Švenčionėlių, Utenos apskritis. Tos grupės sudarė būrį, kurio vadu buvo paskirtas A. Zaicas, o komisaru — D. Rocius.²⁶ Tai, kad vienas iš trijų diversinės veiklos Operatyvinės grupės vadovų D. Rocius iš pradžių buvo paskirta brigados komisaru, o vėliau būrio komisaru, pelnytai kelia klausimus kodėl taip buvo padaryta. Galbūt uždavinių sudėtingumas vertė vadovybę pasiūsti į Lietuvą vieną iš operatyvinės grupės vadovų D. Rocių, LTSR aukščiausios Tarybos prezidiumo pirmininko pavaduotoją (taip jis knygoje yra tituluojamas). Bet yra pagrindo manyti, kad D. Rocius buvo šakota ir nevisai aklai paklusni Maskvai ir A. Sniečkui asmenybė. Nors mūsų aptariamoje knygoje nėra tiesiogiai apie jį A. Sniečkaus neigiamai pasakyta deja, Sniečkaus jam rašytas laiškas knygon nedėtas, o tik įdėtas D. Rociaus atsakymas), bet galima įtarti kad aukščiau paminėtas A. Sniečkaus laiške mįslingas ir drausminantis sakiny yra taikomas D. Rociui.

1943 m. gegužės 21 d. Rociaus-Zaico kovotojai jau buvo prie Mostų ir čia jie slinkdami į savo veiklos rajonus Lietuvoje smarkiai susišaudė su vokiečiais ir policija, ir diversantams traukiantis be žinios dingo grupės narė slapyvardė Survilaitė (Jadvyga Staškevičiūtė). Ji tuoj pabėgo iš Lietuvos ir po kelių dienų pateko į baltarusių diversantų N. Gastėlos brigados plotus, kur stovyklavo ir Diversantų Štabo Lietuvai Operatyvinę grupę, ir kompartijos vadovybę. Tuo pasakoma, kad Operatyvinė grupė savos bazės dar nebuvo sukūrusi. Jos sukūrimo data nenurodoma, bet 1943 m. rugsėjo 28 d. dokumente Nr. 210 jau kalbama apie Operatyvinės grupės bazę prie Naručio ežero.²⁶ taigi, iki tos datos Diversantų Štabo Lietuvai grupių pastovaus stovyklavimo rytų Lietuvoje nematyti. Bet Pietryčių Lietuvoje pastovaus įsikūrimo pradmenų jau buvo, ir nuo tos datos dar išsiplėtė.

Kvaily, neatskiri liaudininko nuo komunisto

Aukščiau kątik paminėjome Domą Rocių. Iš

esamų žinių, keliančių daugybę klausimų, sunku tiksliai pasakyti kas buvo D. Rocius ir kodėl jis žuvo, nors karo ugnyje žmogaus pražūtis nieko nustebinti negali. Tikras žemaitis Domas Rocius gimė 1905 m. spalio 15 d. Užventyje.^{16,36} Tai mažamokslis plytinės darbininkas.³⁶ Miglotuose telšiškių prisiminimuose D. Rocius buvo valstiečių liaudininkų kairiojo sparno aktyvistas.³⁷ Tuo tarpu vilniškės enciklopedijos nurodo, kad jis buvęs revoliucinio judėjimo Lietuvoje veikėjas, komunistų partijos narys nuo 1926 metų.^{14,16} Tačiau sunku patikėti, kad mažamokslis 20-metis jaunuolis būtų sugebėjęs niekieno nepastebimas dviveidiškai reikštis ir valstiečių liaudininkų, ir komunistų partijų gretose. Kitas dalykas, kad D. Rocius nuo 1931 metų tapo anksčiau buvusio kairiojo liaudininko ir tuo metu jau buvusio aršaus komunisto pagrindininko, vėliau — Maskvos kolaboranto Mečislovo Gedvilo protežė (protege).³⁶ Paleistas iš Varnių koncentracijos stovyklos M. Gedvilas 1928 metais apsigyveno Telšiuose, redagavo opozicinius laikraščius, kuriuos uždarius, pradėjo redaguoti radikaliam opozicinį savaitraštį „Darbo žemaitis“. 1928 - 1931 metų tarpsnyje Telšių karo komendantas M. Gedvilą už kraštutinai radikalius straipsnius keletą kartų nubaudė administracinėmis ir piniginėmis baudomis. Pats redaktorius savo knygoje rašo, kad „Taip klojantis gyvenimui, aš (Gedvilas) vis labiau kairėjau ir kairėjau. Pagaliau įsitikinau, kad liaudininku tikrai vadinausi, o faktiškai jau esu visai artimas komunistams“ (citatoms pabaiga).³⁶

Pagaliau 1931 metais įvyko Ligonių kasų rinkimai, kuriuos Telšių apygardoje laimėjo jungtinės kairiosios jėgos ir Telšių Ligonių kasos direktoriumi tapo komunistas pagrindininkas M. Gedvilas. Jis įstaigoje tarnautojais sukomplektavo savo parankinius bei griežtai opozicinių nusistatymų žmones, jų tarpe D. rocių, jau patekusį į komunistų pinkles. Nuo 1934 metų D. Rocius tapo Telšių Ligonių kasos pagrindinės komunistų kuopelės sekretoriumi, o išplėtus ryšius su kitomis mažomis grupelėmis — Rocius, globojamas ird vadovaujamas iš nežinomo centro per M. gedvilą, tdapo Telšių apskrities pagrindinės komunistų organizacijos sekretoriumi ir artimu M. Gedvilo draugu.³⁶ Susidarė įspūdis, kad Rocius priklausė prie tų mažamokslų lietuvių, kurie vienaip ar kitaip sumaniai reikšėsi to meto Lietuvos visuomeniniame arba ūkiniame gyvenime.

Kai 1940 metais Sovietų Sąjunga okupavo Lietuvą ir buvo sudaryta Maskvos padiktuota taip vadi-

namoji "Liaudies" vyriausybė, komunistas pagrindininkas M. Gedvilas buvo paskirtas Vidaus reikalų ministru. Tada Gedvilas pasirūpino, kad jo globotinis komunistas pagrindininkas D. Rocius būtų paskirtas Telšių apskrities viršininku.³⁶ Matyt tada abu Lietuvos valstybės duobkasiai, o gal ir praėjus 32 metams po Rociaus žuvimo Gedvilas vienas, ruošdamas savo atsiminimų knygą spaudai, sugalvoja panašią į teisybę žemiau pateikiamą pasakėlę. Iš tos saktmės išplaukia, kad nepriklausomos Lietuvos Telšių apskrities saugumo viršininko Puidoko santykiai su Telšių apskrities viršininku Šalkausku buvę blogi. M. Gedvilas savo knygoje rašo, kad D. Rocius, 1940 metais įsistiprinęs apskrities viršininko kėdėje, neva savo pirmtako Šalkausko stalčiuose rado ir atsiuntė Gedvilui Telšių apskrities saugumo viršininko Puidoko raportą, adresuotą apskrities viršininkui. Tame raporte rašoma, kad "Telšiams gresia didelis pavojus iš komunistų..., kad jų rankose yra Ligonijų kasa, meno draugija 'Kanklės', 'Kultūros' būrelis, Žmogaus globos komitetas, Draugija 'Alkos' muziejui kurti, Laisvamanių kapinėms organizuoti draugija, vyskupijos kūrijos išnuomotas kino teatras 'Šatrija', Telšių futbolo komanda, laikraščiai, kad du komunistai yra Telšių miesto valdybos nariai ir t. t." (citatos pabaiga). Puidokas siūlė viršininkui imtis griežtų priemonių. Tačiau apskrities viršininko Šalkausko ant to raporto neva buvo užrašyta tokia rezoliucija: "Kvaili, neatskiri liaudininko nuo komunisto".³⁵

Minėta rezoliucija, kaip sakoma, komentarų nereikalauja. Tik abejotina, kad aukštas valdininkas būtų tokią grubią rezoliuciją rašęs ant oficialaus pranešimo. Abejones kelia tokio raporto ir tokios rezolucijos buvimu ir tai, kad M. Gedvilas labai apgailestauja dėl to dokumento karo ugnyje žuvimo, nors tai ir panašu į teisybę. Greičiausiai, kad Lietuvos valstybės griovėjui Gedvilui po D. Rociaus mirties prireikė tos pasakėlės, kad padidintų savo mažareikšmingumą nepriklausomoje Lietuvoje ir apjuodintų Valstiečių liaudininkų partiją.

Aukščiau pateiktą Telšių komunistų pagrindininkų veiklos epizodą gal dar derėtų sugretinti su šiais metais pasirodžiusiu nauju filmu "Amerika", kuriame vaizduojama kaip Jungtinėse Valstybėse įsigali sovietai, kaip Maskva panaikina pavergto krašto vardą, pavadindama jį "Heartlandu" ir kaip suranda tam kraštui tironiškus valdovus. Kažkas panašaus, bet istoriškai tikrai 1940 metais tiko lietuviškajam

"Heartlandui" (LTSR), kai priešas Telšiuose surado "premjerą" M. Gedvilą ir "viceprezidentą" D. Rocių.

(*Bus daugiau*)

Š A L T I N I A I

26. P. Štaras (atsak. red.). Kn. Lietuvos Liaudis Didžiamajame Tėvynės Kare (1941) Vilnius, "Mintis", 1982, 463 psl.
36. M. Gedvilas. Lamiama Posūkis (1940 - 1945). Vilnius, "Vaga". 1975.
37. Telšiškių prisiminimai apie D. Rocių. Čikaga. 1987.

K L A I D Ų A T I T A I S Y M A S

Š. m. Kario Nr. 2 ir 3 Dr. Kazio Ėringio straipsnyje "Lietuvos Karių Mirtis sovietų Armijos Gretų Replėse" įsivėlė leidėjų-spaustuvės klaidos.

Antrame numeryje 54 psl. pirmos skilties apačioje ir antros viršuje du sakinius skaityti taip: **Nežiūrint to, kad atsišaukimą pasirašė nepriklausomos Lietuvos kariuomenės aukšto laipsnio karininkai, kai kurie net nepriklausomybės karų savanoriai (dauguma jų nepartiniai), tame atsišaukime totališkai jaučiasi Maskvos ranka. Jame nėra nei mažiausios užuominos, sutinkamai su Maskvos prisijungimu prie Atlanto Chartos, APIE LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ.**

Trečiame numeryje 110 psl. pirmos skilties tris sakinius, pradėdant aštunta eilute nuo viršaus skaityti taip: **Betgi pagal susitarimą su vietine vokiečių vadovybe Rinktinės veikimo plotas — LIETUVA. Rinktinės uždavinys — kova su kriminalinių ir karinių gaujų banditizmu. Kovotojai verbuojami savanorystės pagrindu. Visi Rinktinės padaliniai yra PAVALDŪS VIEN JOS VADUI generolui P. Plechavičiui ir vykdo tik jo ir jo štabo įsakymus.**

Buv. 1-mo pėstininkų pulko kapitono **Jono Arnastausko** artimas bičiulis iš Ukmergės laikų prašo kapitoną arba žinančius jo likimą atsiliepti "Kario" adresu.

PAKELIUI Į ŠIMTMETĮ

1986 m. rugsėjo 22 d. 90 metų amžiaus sulaukė ir Lietuvos kariuomenės viršila **Jonas Liobė**, gyvenantis Anglijoje. Jonas Liobė batsiuvio sūnus, kur šeimoje augo 7 vaikai. Nuo pat vaikystės iki 24 metų amžiaus tarnavo pas ūkininkus. Į kariuomenę stojo būdamas 24 m. Kariuomenėje išmoko ne tik rašyti ir skaityti, bet, stropiai eidamas pavestąsias pareigas, pasiekė viršilos laipsnį, o atsargon išėjęs, tarnavo policijos raštinėje. “Karys” linki, kad išsipildytų jo noras — sulaukti 100 metų!

1986 m. lapkričio 20 d. Los Angeles savo 90-ties metų amžiaus sukaktį atšventė Vyčio kryžiaus kavallerius **plk. Jonas Andrašūnas**. Vietos ramovėnai su birutietėm surengė platesnio masto pagerbimą, kurį pravedė vietos ramovėnų pirmininkas Vl. Šimoliūnas. Pagerbimas praėjo gausių sveikinimų fone. Sukaktuvininkas džiaugiasi gan gera sveikata, jau senokai daug laiko praleidžia tapydamas paveikslus. “Karys” nuoširdžiai linki garbingam veteranui sveikam ir tvirtam sulaukti šimtmečio!

“KARYJE” VARTOJAMOS SANTRUMPOS

a. arba aukšts. — aukštesnis
apik. — apikaklė
art. — artilerija
aut. — automobilis
av. — aviacija
br. — būrys
brig. — brigada
bt. — batalionas
div. — divizija
eil. — eilinis
farm. — farmacininkas
gen. — generolas
gen. št. — generalinis štabas
gyd. — gydytojs
grand. — grandinis
hus. — husaras (ne gusaras)
intend. — intendantas

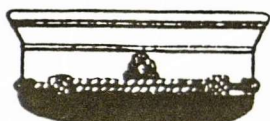
inž. — inžinierius
iš. — išėiginis
j. — jaunesnis
kar. — karininkas
krn. arba *kariūn.* — kariūnas
kasd. — kasdieninis
kep. — kepurė
kp. — kuopa
kplm. — kapelmeisteris
kpt. — kapitonas
krv. — arba *kareiv.* — kareivis
ltn. — leitenantas
med. — medicina
mjr. — majoras
mund. — munduras
partz. — partizanas
pėst. pulk. arba *p.p.* — pėstininkų

pulkas
pion. — pionierius
plk. — pulkininkas
pulk. — pulkas
psk. — puskarininkis
pvz. — pavyzdys
pav. — paveikslas
ryš. — ryšininkas
šarv. — šarvuotis
teis. — teisininkas
tpg. — topografas
vet. — veterinarija
žem. — žemesnis
ž. — ženklas
žvgž. — žvaigždė
žval. — žvalgas
žem. — žemėlapis

LIETUVIŲ KARIUOMENĖS UNIFORMOS PAVYZDŽIAI

1986 m. "Kario" Nr. 2 (p. 13) išspausdinta Lietuvos kariuomenės laipsnių ženklai. Dabar pavyko gauti 1936 metų "Kario" kalendoriuje paskelbtus Lietuvos kariuomenės uniformos, laipsnių bei ginklo rūšių ženklų brėžinius, kurių atspaudai čia pateikiami.

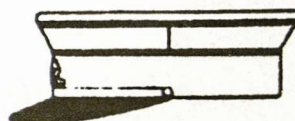
(Santrumpų reikšmę žiūr. p.)

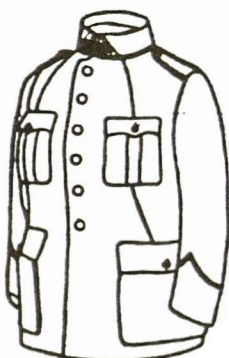
karininko kepurė

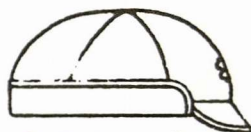
kokarda

kareivio kepurė

karininko mund.

Darbo kep. pošalmis

av. karin. mund.

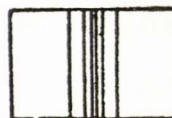
lakūno kep.

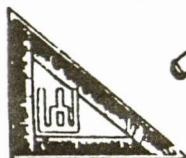
gen. kelnų lampasai

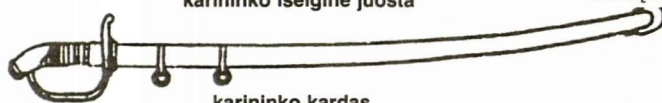
karininko išveiginė juosta

gen. št. kar. kelnų lampasai

apik. skiautelė

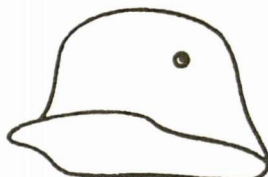
karininko kardas

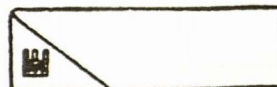
saga

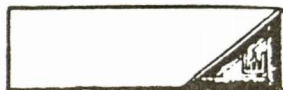
gen. apikaklė

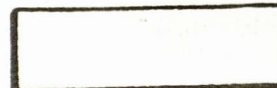
šalmas

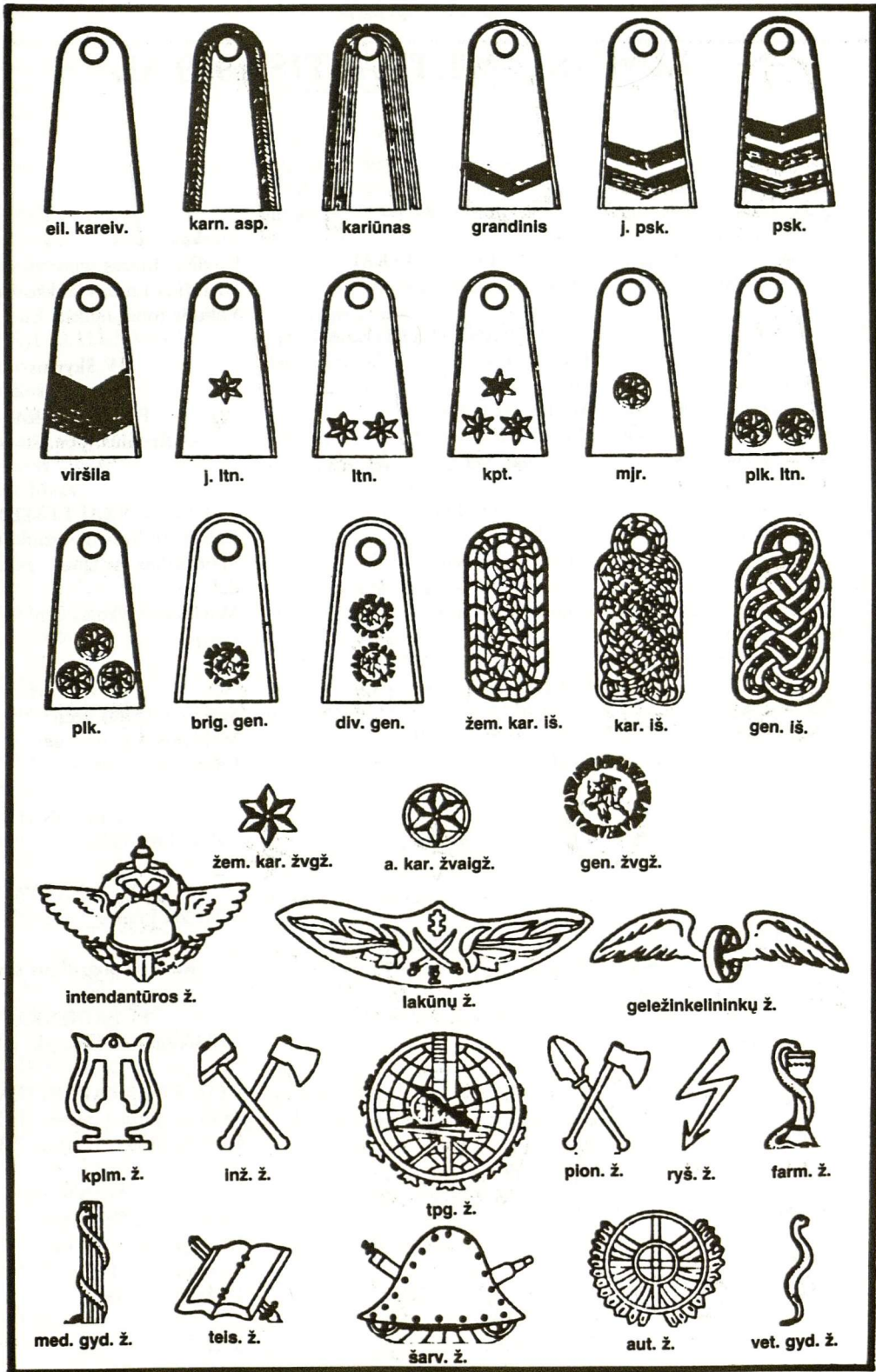
kareiv. iš mund. apk.

karininko apk.

kareiv. kasd. apk.

KARININKŲ METRAŠTIS 1939 M.

Tai 1939 metų Lietuvos kariuomenės štabo leidinys, išspausdintas *Laisvės netekimo išvakarėse* 110 egz. tiražu, žinoma, su pastaba "NEGAR-SINAMA"

Šio leidinio vieną knygą (Nr. 65) išsaugojo ir dabar "Kariui" įteikė gen. št. plk. Aloyzas Valušis.

Atspausdintas dalimis "Karyje", jis išliks tolimesnei ateičiai liudyti apie Lietuvos kariuomenės organizaciją, o šiuo metu pagelbės išvengti klaidų, pasitaikančių atsiminimuose.

Nuoširdus ačiū plk. Valušii!

Red.

REPUBLIKOS PREZIDENTAS
VYRIAUSIAS GINKLUOTŲJŲ
PAJĖGŲ VADAS
Antanas Smetona

KRAŠTO APSAUGOS
MINISTRAS

1937.II.16 Brigados generolas Mu-
steikis Kazys, gen. št.

KARIUOMENĖS VADAS
1937.IX.23, Brigados generolas Raš-
tikis Stasys gen. št.

KARIUOMENĖS ŠTABAS
Brigados generolas ČerniusJonas,
gen. št., štabo viršininkas

I Skyrius

PULKININKAI

Rupšys Leonas, gen. št. (sk. v-kas)

PULKININKAI LEITENANTAI
Šepetys Jonas, gen. št. (mok. dal.
ved)

Motieka Vladas, gen. št.

MAJORAI

Bulvičius Vytautas, gen., št.

Ivašauskas Juozas gen. št.

LEITENANTAI

Rapšys Kazys

II Skyrius

PULKININKAI

Dulksnys Kostas gen. št. (sk. v-kas)

PULKININKAI LEITENANTAI

Kirlys Petras ([žv. ir kontržv. dal.
ved).

Matusaitis Juozas

PranckevičiusKazys, gen. št. (žin.
tvark. dal. ved.)

MAJORAI

Raibikis Kostas

Baniulis Alfonsas

Jonaitis Antanas, gen. št.

Impulevičius Antanas, gen. št.

KAPITONAI

Šalkauskas Zigmus

Papartis Liudas

Bulika Juozas (aukšt. karo mok.)

Beniušis Romualdas, gen. št.

Gudaitis Juozas

LEITENANTAI

Šukys Juozas-Jonas

Jakutis Petras

III Skyrius

PULKININKAI

Šova Antanas gen. št. (v-kas)

PULKININKAI LEITENANTAI

Michelevičius Antanas (kompl. dal.
ved),

Jakštas Antanas

Špokevičius Antanas, gen. št. (mob.
dal. ved.)

Bilevičius Pranas, gen. št.

MAJORAI

Ličkus Petras, gen. št.

Tvesrskis Antanas

Avižienis Antanas

Zdanavičius Kazys, adm.

KAPITONAI

Starkus Kazys

Navikas Juozas, gen. št.

Urnėžius Liudas (aukšt. karo mok.)

Valiulis Jonas (aukšt. karo mok.)

IV Skyrius

PULKININKAI

Gertus Bronius, gen. št. (sk. v-kas)

PULKININKAI LEITENANTAI

Balsys Andrius (geležink. k-tas)

Sperauskas Antanas, gen. št. (sus.
dal. ved.)

Mačiokas Mykolas gen. št. (tiek dal.
vad.)

MAJORAI

Sutkus Viktoras, gen. št.

Malijonis Antanas, gen. št.

Liūga Jonas, int.

KAPITONAI

Valevičius Vladas

LEITENANTAI

Vitulskis Pranas

Karo Topografijos skyrius

PULKININKAI

Krikščiūnas Antanas(sk. v-kas)

PULKININKAI LEITENANTAI

Andrius Juozas (nuotr. dal. ved.)

Kruvelis Stasys (kartogr. dal. ved.)

MAJORAI

Chamanskis Sergiejus

Krištapiavičius Povilas

Asminavičius Petras

Uždavinys Stasys

KAPITONAI

Radzevičius Juozas, adm.

Lagenpušas Verneris

Žiaurys Vladas
Šiurna Tomas
Vezbergas Anicetas
Liesis Izidorius
Narbutas Balys
Ambrasas Petras
Stackis Zigmas

LEITENANTAI

Lazauskas Bronius
Labašauskas Juozas
Šileikis Leopoldas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Grigas Juozas
Jančauskas Kostas
Lepeška Jonas
Vitkus Juozas
Pupinis Bronius
Lukoševičius Jonas
Bakaitis Zigmas

Spaudos ir Švietimo
Skyrius

PULKININKAI

Šarauskas Juozas (sk. v-kas)

PULKININKAI LEITENANTAI
Steponaitis Vytautas (karo ist. dal. ved.)

Laurinaitis Jonas (spaud. dal. ved.)
Balčiūnas Juozas (karinio reng. ir propag. dal. ved.)
Šimkus Aleksandras, int. ("Mūsų Žinyno" red.)

MAJORAI

Ružancovas Aleksandras (kar. bibliotek. v-kas)
Laucevičius Jonas, adm.
Narušis Simas, adm.
Požela Eduardas
Jakštas Petras

KAPITONAI

Stanišauskas Juozas, adm.
Mečys Juozas
Urbanavičius Simanas

LEITENANTAI
Juškys Bronius

Rikiuotės Skyrius

PULKININKAI LEITENANTAI
Musteikis Juozas (sk. v-kas)

MAJORAI

Šlapikas Pranas (rūmų k-tas)
Sabalys Kazys, adm. (adm. dal. ved.)
Bobelis Bolius, adm. (laipsn. dal. ved.)

KAPITONAI

Strikas Juozas
Žebrauskas Pranas

Karo Atstovai

PULKININKAI

Lanskoronskis Juozas, gen. št. (Paryžiuje)
Grinius Kazys, gen. št. (Berlyne)
Meškauskas Povilas, gen. št. (Pabaltės valst.)
Valušis Aloyzas, gen. št. (Lenkijoje)
(*Tąsa sekančiame "Karyje"*)

Atkelta iš p. 317

Amerikos laivyno vadas Pacifike admirolas Ronald J. Hays, rašydamas gruodžio mėnesio *Signal* žurnale, pastebi, kad rusai, pasirašę šią sutartį, neužilgo galės dominuoti arba bent kliudyti amerikiečių ir jų sąjungininkų laivyno judėjimui.

Žvilgtelėjus į žemėlapi, aiškiai matosi, kad rusai nori įsitvirtinti ne tik šiose salose, bet visoje Pacifiko erdvėje.

Tarp kitko, tai sena visų jūros tautų svajonė nekliudomai naudotis tais vandenyno keliais, o karo atveju patikrinti sau laisvą ir saugų karo laivų judėjimą visoje šioje erdvėje. Taip elgėsi japonai su amerikiečiais Antrojo pasaulinio karo metu. Taigi ir sovietų pastangos šia prasme yra suprantamos, ypač žinant, kad jų karo bazė Vladivostoke žiemos metu visai neefektyvi. Jau dabar sovietai Pacifike laiko savo laivyno 30%. Tai yra didžiausia jų laivyno koncentracija viename vandenyne.

Sovietai, įsitvirtinę Kiribati salose, karo atveju galėtų grasinti Amerikos ryšiams su Australija, Zelandija ir amerikiečių bazės, Japonijoje, Pilipinuose ir Havajuose.

Taigi karo istorija kartoja. Jeigu dabar kiltų karas, sako admirolas Hays, istorija vėl pasikartotų ir todėl Amerikos vyriausybė jau šiandien turėtų padaryti tinkamus sprendimus. J. S.

Atkelta iš p. 321

jai su sąlyga, kad būtų papildytos po vieną asmenį. V-bos papildymui išrinktas J. Šiaučius, ir revizijai M. Grinkus.

LKVS-gos "Ramovė" Montreolio skyriaus valdyboje B. Kasperavičius — p-kas, J. Šiaučius — vicepirm., P. Gabrys — sekretorius ir Augustinas Kalvaitis — išdininkas. Revizijos komisijoje: A. Žiukas — pirmininkas, V. Barauskas ir Grinkus Mykolas — nariai.

Sumanymų pasiūlymai naujai valdybai. Aug. Mylė sako, gerai būtų, kad ir ramovėnų atstovai dalyvautų Baltic Veterans' League of Canada atstovų suvažiavimuose. Minėtos Lygos atstovų suvažiavime š/m balandžio 4 d. Toronte dalyvavo Aug. Mylė ir J. Šiaučius, atstovaudami Lietuvos Šaulių sąjungos tremtyje šaulius. Be to, priimtas nutarimas paskirti žurnalui *Karys* ir Tautos fondui po penkiasdešimt dolerių.

Seka vėliavos perdavimas naujai perrinktam pk-kui B. Kasperavičiui. Pirmininko žodis ir susirinkimo uždarymas sugiedojus Lietuvos himną, įvyko 14 val. Iš sąrašuose esančių 20 ramovėnų susirinkime dalyvavo 15-ka skyriaus narių.

P. G.

PIRMAME HUSARŲ PULKE

Pirmame husarų pulke

Stasio Kuzmicko-Kuzės atsiminimus, išspausdintus 1986 m. "Kario" Nr. 8, 9, 10 ir š.m. "Kario" Nr. 1, papildant, šioje "Kario" laidoje spausdinamos nuotraukos, prieš tai niekur nespausdintos, ir kai kas iš autoriaus laiško "Kario" redaktoriui.

Autorius prašo pataisyti klaidą: jo serijiniame atsiminimų tekste parašyta pavardė "Michelevičius", o turi būti Mikelevičius.

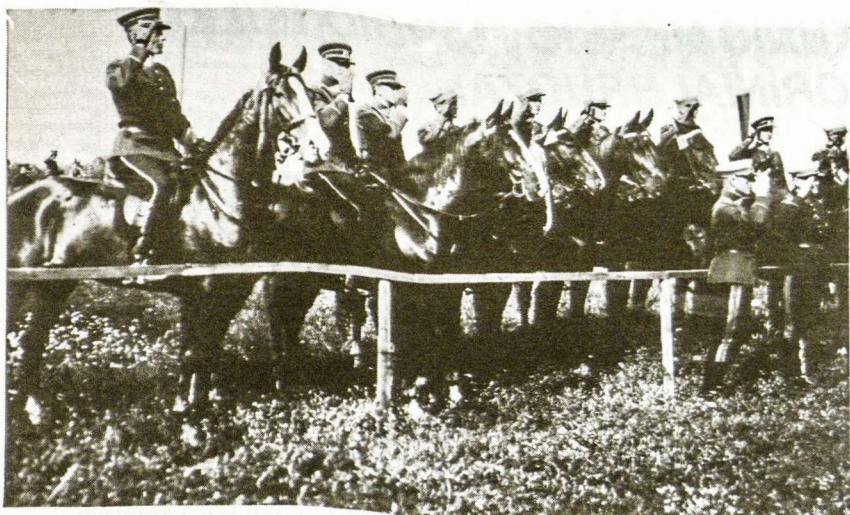
Jis prašo išspausdinti, kad jo šis husarų pulko aprašymas skiriamas visų husarų ir jų vadų atminimui.

Be to, jis prašo paskelbti jo padėką visiems, kurie pagelbėjo šių atsiminimų paruošimo darbe ir jų iliustravimui parūpino nuotraukas. Ypatinga padėka priklauso buv. husarų pulko mokomojo eskadrono ltn. V. Statnikui.

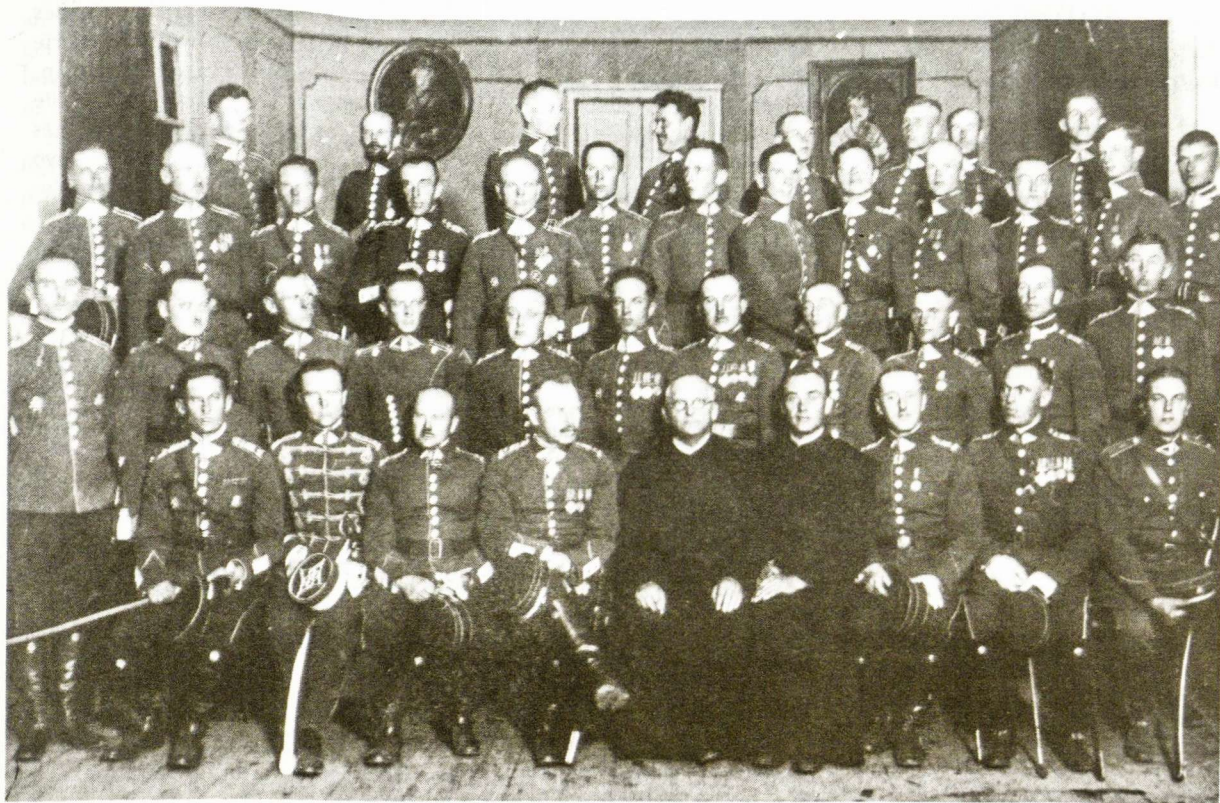
1938 m. husarų pulko rajone pasiruošimas paradiui. Priekyje gen. št. kpt. M. Gecevičius, toliau leitenantai A. Tamošiūnas ir V. Statnikas.

Husarų orkestras grįžta iš poligono

1938 m. liepos 24 d. I tautinės olimpiados žirginio sporto laimėtojai. Kairėje ltn. V. Statnickas, kiti neatpažinti.

Husarų pulko karininkai apie 1931 — 32 m.

Sėdi iš k.: Bačkus, A. Valušis, Lepėcha, Pr. Jackevičius, kun. Mironas, neatpažintas, T. Engmanas, I. Kraunaitis, Kvedaras, II eil. iš k. Keliotis, V. Sikorskis, neatpažintas, Tarulis.

A. Gečas, A. Andriūnas, Tyrulis, kt. neatpaž., III eil.: trys neatpaž., 4-tas Kirkyla, 6-tas M. Gecevičius, 8-tas Kurklietis, 10-tas Z. Andriūnas, 11-tas A. Čiplys, 12-tas Milaševičius ir

žemėliu — A. Mikelevičius. IV eil.: 2-ras iš k. Lekavičius ir 7-tas J. Žlabys. Identifikavo gen. št. plk. A. Valušis.

6 PĖST. PULKO KUNIGAİKŠČIO MARGIO PULKO ISTORINIAI BRUOŽAI

(Žiūr. š. m. "Kario" Nr. 1, 2, 3 ir 4)

Papildymai ir pataisymai — paruošė J. Balskis ir A. Klimavičius

Pulkas apdovanotas 3-jo laipsnio
Vyčio kryžiaus ordino vėliava..

1939 m. pulko karininkai:
Gen. št. plk. Breimelis Antanas,
pulko vadas

PULKININKAI LEITENANTAI

Baltrimas Vitalis (II bat. vadas

MAJORAI

Baltrimas Stasys (I bat. vad.)
Baltrūnas Petras (ūk. v-kas)

KAPITONAI

Misiūnas Jonas
Cijūnėlis Jonas
Buragas Petras
Mažylis Jonas
Dambrauskas Nilas
Saunoris Antanas
Jagminas Petras
Miliauskas Aleksandras
Matutis Ignas
Šležas Albinas
Klimavičius Antanas
Tuminas Stasys, vyr. san. kar.
Patašius Juozas, san.
Draugelis Jurgis
Guzikas Nikodemas
Ramančionis Pranas

LEITENANTAI

Literskis Liudvikas
Sereika Juozas
Miliauskas Vincas
Šiliauskas Stasys
Tėvelis Juozas
Kačergius Vincas
Zemeckis Ignas
Truškauskas Kazys
Lesniauskas Viktoras
Remišauskas Vsevolodas
Marčiukaitis Jonas
Vilkutaitis Vytautas

Jankauskas Eduardas
Kalinauskas Juozas
Vitkus Vladas
Jaloveckas Eduardas
Vadopalas Petras
Vitkauskas Vladas-Antanas
Katelė Jonas

JAUNESNIEJI LEITENANTAI

Sutkus Juozas
Andrijauskas Justinas
Mikelskas Petras
Vilėniškis Antanas
Vaitiekūnas Bronius
Urbėtis Petras
Bagdonavičius Kostas
Šidlauskas Balys-Jonas
Kaminskas Gediminas-Sergiejus
Balskus Jonas
Rauba Felicijonas
Žieba Petras
Sipavičius antanas
Bacevičius Vytautas
Gelumbaukas Feliksas
Aleksandravičius Vladas

(Perspausdinta iš Lietuvos kariuo-
menės štabo rđikiuotės skyriaus lei-
dinio "Karininkų metraštis 1939 m.")

Straipsnio autorius J. Balskus
prašo pataisyti šias klaidas:

— 1987 m. "Kario" Nr. 1, 22 pl.,
dešinėje skiltyje po sakinio "1926 m.
liepos min. gale 6-tas pulkas buvo iš-
formuotas" praleista antraštė: **Fronte**
prieš lenkus⁷ (Atsiminimai iš 6-to
pėst. pulko kovų)

— 25 p. deš. skiltyje išnaša Nr. 3
išspausdinta R. Velkaitė, t. b. R. Vol-
kaitė.

— 25 p. deš. skiltyje išnaša Nr. 7
išspausdinta "Karys" Nr. 20, 1929
m., t. b. 1928.

Be to, jis prašo išspausdinti šį pa-
reiškimą:

Š. m. balandžio mėn. 3 d. "Darbi-
ninko" skyriuje "Naujieji žurnalai"
žurn. Alf. Nakas, rašydamas 1987 m.
sausio mėnesio "Kario" apžvalgą,
mano straipsniui "6-to pėst. Pilėnų
kunigaikščio Margio pulko istoriniai
bruožai" prikiša, kad prie pavardžių
neparasiau vardų. Tai liečia kpt. A.
Šimkaus 1980 m. Nepriklausomybės
kovų su lenkais atsiminimus, kurie
buvo paskelbti 1928 m. "Karyje" p.
p. 368, 369, 370, 371, 372 ir 373. Šie
kpt. A. Šimkaus istorinės reikšmės
atsiminimai mano straipsnyje buvo
atspausdinti išties ir pažymėti išnašo-
je Nr. 7.

Įdomu, kaip spaudos aplžvalginin-
kasa Alf. Nakas patikrintų kpt. A.
Šimkaus atsiminimuose minimų kari-
ų vardus? Be to, pagal tų metų įsi-
gyvenusių tvarką archyvuose šalti-
niuose asmenų vardai nebuvo rašo-
mi, o tik karinis laipsnis ir pavardė."

Redakatoriaus prierasas

Būdamas nuoširdžiai dėkingas iški-
liam žurnalistui Alf. Nakui už gan
dažną savosiose naujai pasirodančių
žurnalų apžvalgose kritišką "Kario"
pavertinimą, drįstu prie J. Balskaus
paaiškinimų prijungti ir savąjį atsilie-
pimą į Alf. Nako šuktelėjimą: "Tik,
redaktoriau, kaip praleidai nerūpe-
stingo autoriaus surašytas karininkų
pavardės be vardų?" ("Darbininkas",
1987.IV.3, p. 8).

Dėl vardų nebuvimo prie pa-
vardžių pats autorius J. Balskus paaiš-
kino, tačiau rūpi pastebėti, kad vardi-
niam patikrinimui galimybės labai ri-
botos. Iki šiol pagrindinis šaltinis te-
buvo Lietuvių enciklopedija, tačiau
joje tik menkutė dalelė karininkų yra

PASKUTINIO KARIŪNO ODISĖJA

(Tęsa iš "Kario" Nr. 5)

J. KLIMAS

Kadangi kitą dieną turėjo prasidėti puolimas, tai per kaimą slinko naujutėliai tankai — tigrai. Būtume vistiek negalėję miegoti, nes paryčiui pradėjo griauti artilerija iš abiejų pusių. Taigi mes visai negulėme ir besivintant pajudėjome link fronto.

Puolimas slinko vėžio žingsniu. Mūsų fronto linija ėjo per miškus, buvo prasti keliai. Žinoma, rusų kariuomenė jau buvo visai kitokia negu karo pradžioje, o vokiečių pėstininkai atrodė liūdnotai, nes per žiemą daugel iššalo, o atsiųstieji papildymai buvo be patyrimo, perjauni ar perse-ni.

Neužilgo sustojom paskutinėje vietoje — "Grybovka". Tuoj ir įsakymas: pristatyti į pirmas eiles radijo aparatą, nes su viena pėstininkų kuopa nutrūko ryšiai. Tokiam reikalui naudodavo motociklą su priekaba. Naujas adjutantas, kuris buvo kadro karininkas, kad greičiau gautų pakėlimą, į panašius uždavinius eidavo savanoriškai ir visada imdavo mane. Kalbos mokėjimas ir mano karinis pasiruošimas tokiuose reikaluose labai pagelbėdavo, o, be to, apie šitokius pavojingus uždavinius aš visada svajojau, nes tai man patikdavo. Bet paskutinę minutę majoras pakeitė savo nuomonę ir įsakė vietoje vertėjo paimti radistą. Žygis pavojingas, o vertėjo netekimas būtų didelis nuostolis.

Pavažiavus porą kilometrų, užsilikę miške rusai paleido salvę iš automato ir vietoje nušovė motociklistą ir radistą, o leitenantui, sėdėjusiam ant užpakalinės sėdynės, kulka perėjo tik per kelnes. Nukritęs nuo motociklo, šliauždamas grioviu, pasišalino iš pavojingos zonos ir vakarop grįžo purvinas ir kruvinas.

Sušokęs skyrius į sunkvežimį, nuvažiavę parsivežėme lavonus. vienas buvo mano geras draugas. Kitą dieną laidojom. Buvo sugiedotas himnas. Nuskambėjo šautuvų salvė. Balto beržo kryžius su žuvusiųjų pavardėm ir laipsniais, o ant kryžiaus šalmas. Pirmą kartą stovėjau rikiuotėj ir tarytum regėjau savo kapą, nes tetrūko tik vienos minutės...

Frontas sustojo. Žydėjo vasara ir atrodė, kad čia ir žiemos sulauksime, todėl majoras įsakė prišienauti šieno arkliais.

Pievos tolakai nuo kolchozo tarp miškų, kuriuose buvo užsilikusių rusų kareivių. Iš darbininkų jie atiminėdavo maistą. Apie tai pranešiau majorui. Jis, užuot tokiam uždaviniui paskyręs būri kareivių, paskyrė mane su dviem kareiviais tų užsilikusių kareivių-partizanų gaudyti. Beeinant tie du kareiviai ir keikia, nes tai yra pėstininkų reikalas, o jie radistai. Kalbėdami prisimena ir savo šeimas, vaikus. Priėjus prie miško, liečiau pasilikti ir, jeigu po penkiolikos mi-

nučių neišeičiau, grįžti į dalinį ir prašyti, kad atsiųstų bent būrį.

Buvau įpratęs jau vaikystėje einant per mišką neužminti ant sausos net ir mažiausios sausos šakos... Ir kaip tik tuo pačiu laiku, kai tik ką buvo atėję partizanai, ir aš atėjau. Du su šautuvais gulėjo ant žemės sargyboje, o vienas ėjo maisto atimti. Aš beveik užliplau ant tų gulinčių sargybinių, o einančiam surikau "stot!" ir iššoviau į viršų perspėjantį šūvį. Tas nesustojė, ir aš šoviau į jį, tačiau jis suskubo dingti krūmuose. O abu sargybiniai tuo tarpu palikę šautuvus irgi pabėgo.

Parnešęs į štabą tuos šautuvus, majorui mandagiai priminiau, kad prieš partizanus reiktų pasiųsti nors būrį, nes aš dabar tik per savo laimę likau gyvas.

Kitą dieną vistiek pasiuntė būrį, kuriam vadovavo adjutantas. Reikėjo ir man kartu eiti. Miško gilumoje suradom 13. Aš rusiškai surikau, kad jie yra apsupti ir kad pasiduotų. Visi metė ginklus ir, atrodo, džiaugėsi, kad pasibaigė jų gyvenimas miške, maitinantis uogomis, grybais bei kartkartėmis pripuolamai pasigrobtu maistu, tačiau iš miško bijojo išeiti, kad nesušaudytų.

Tai buvo paskutinė tokia akcija, nes vėliau, jeigu kas iš gyventojų ir pranešdavo bei įskūsdavo, aš majorui jau nebepranešdavau.

Divizijos vadas generolas su savo

patekusių. Ačiū gen. št. plk. A. Valušui, nuo š. m. balandžio mėnesio "Kario" redaktorius jau turi "Karinių metraščių 1939 m.", išleistą Lietuvos kariuomenės štabo. "Kario" redagavime tai nepaprastai vertinga knyga, bene vienintelė mūsų išsivijoje.

Alf. Nakas ypatingesnę dėmesį atk-

reipė minėtoje apžvalgoje į J. Balškaus straipsnyje minimą Laisvės kovose pasižymėjusį kpt. Sklėrių, apdovanotą Vyčio kryžiumi. Ir man kilo klausimas: ar tai tik nebus vėliau į pulko vadus iškilęs plk. Alfonsas Sklėrius? Lietuvių enciklopedijos XXVIII t., p. 61 išspausdinta: Sklėrius-Šklėrys, Alfonsas, gim.

VI.30. Prileidžiu, kad čia gimimo datos skirtumas tėra kalendoriaus naujojo stiliaus pataisa. Taigi tas pats karininkas: Nepriklausomybės kovose Vyčio kryžiaus kavaliereus, vėliau iškilęs į artilerijos pulko vadus, o bolševikinėje okupacijoje Sibiro kankinys...

štabu stovėjo miške. Pradėjo atvėsti ir jau reikėjo ruošti žiemai, todėl įsakė ryšių batalionui pasitraukti į sekantį kaimą, o kaimą "Grybovka" užleisti divizijos štabui.

Mūsų kaime daugumas gyventojų turėjo žąsų. Vokiečiai, į jas žiūrėdami, laižėsi, galvodami, kad tai bus puikus kalėdinis kepsnys. O čia, va, įsakymas ne tik pasitraukti, bet nieko ir nepasiimti, kas priklauso kaimui. Štabo viršila garsiai keikiasi, jog esanti tikra kiaulystė generolui žąsis palikti. Aš jam ir sakau, kad viena galimybė yra žąsis pavogti.

Pasitraukus, divizija atsiuntė buriņnikus kaimui perimti, o iš mūsų liko vienas leitenantas su porą kareivių perdavimui. Tuo tarpu mes naktį pasikinkėm arkliuką į rusišką vežimą ir nuvažiavome į paliktąjį kaimą. Sustabdė patruliai. Pasakėm slaptažodį ir praleido. Sustoję pas pirmą gyventoją už žąsį davėm druskos, kurios tada kaimiečiams labai trūkdavo, ir cukraus, už tai gavome vieną žąsį. Tuo tarpu aš tiem kaimiečiams rusiškai patariau, kad kitas žąsis jie pasipjautų, nes vokiečiai kalėdoms jas vistiek atims. Pas kitą, kuris turėjo daugiau kaip 30 žąsų, tikėjomės už likusią druską ir cukrų bent keturias gauti, deja, jis nesutiko leisti į šią mainų prekybą, aiškindamas, jog jis buvęs I pasaulinio karo metu vokiečių nelaisvėje ir žinąs, kad kareiviai neturi teisės nei pirkti, nei parduoti, nei mainikauti. Nuėjau pas mūsų leitenantą, išgėrėme kavos, aš jam ir sakau: "Turim vogti!"

Žąsų tupėjo lauke. Vieną griebiau už kaklo, kiti taip pat. Viršila, vieną pagriebęs, kitos nepataikė, ir žąsų pradėjo smarkiai gagenti, beveik klykti. Rusas iš tarpdurio irgi pradėjo rėkti. Aš, padavęs viršilai savąją žąsį, griebiau dar vieną. Tuo tarpu atbėgo vokiečių patruliai, bet nesuprato, kas čia dedasi, tuo tarpu rusas jiems norėjo aiškinti, bet patruliai kreipėsi į leitenantą, klausdami, ar čia neatvažiavę ryšininkai. Tas atsakė, kad ne, o mes tuo tarpu už kampo laikėm suspaudę žąsų kaklus, kad

tik jos nesusuktų... Parsivežėm penketą žąsų ir kai pasakėm kareiviams, kad iš generolo žąsis vogėm, tie juokėsi pilvus susiėmę.

Pagaliau atostogos

Nežinau, ar yra gražesnis žodis žodyne už atostogas!. Nors jau pirmąjį skyrių baigus reikėjo ir karves ganyti, ir per lietu lauke šalti, bet tą varganą dalią labai pajvairindavo įvairiausi nuotykių, kurie priemens gyvenime atsiradavo net labai staigiai, netikėtai pagundai atsiradus. Labai malonu būdavo maudytis, meškerioti. Bet įlįsti į aplinkinius žydų sodus arba į svetimus daržus agurkų pasiskinti, aišku, būdavo baisu ir net rizikinga. Bet tai tebuvo vargano pie-menėlio gyvenimo pajvairinimas. Pirmąsias jau tikras atostogas pajutau, kai įstojau į karo mokyklą, atlikau kariūno kandidato stažą ir, atrodė, pats sunkiausias periodas kariūno gyvenime jau buvo nugalėtas. Buvau sutikęs atostogų važiuoti paskutiniuoju, nes buvau jauniausias amžiumi.

Ir čia išėjo taip pat: likau paskutiniuoju kartu su štabo raštininku. Bet kai mūsų atostogų laikas atėjo, prie Stalingrado prasidėjo ofensyva ir buvo galvojama, kad rusai pradės puolimą visame fronte. Dėl tos priežasties visas atostogas sulaikė. Bet po keturių savaičių vėl pradėjo leisti.

Atostogų liudijimus išduodavo per rytinį patikrinimą. Raštininkas atostogų leidimus pasiėmė iš vakaro. Viską pasiruošę, nuėjom gulti ir jau vieną minutę po vidurnakčio patraukėm į kelionę, kad kartais ir tos atostogos nebūtų sustabdytos. Kaimą praėjom tykiai ir laimei patrulių nesutikom, nors mūsų atostogų pažymėjimai buvo visiškai galioje. Tik palikę kaimą, pradėjom bėgti, kad tik artilerija nepradėtų griauti, kad kas nors mūsų atgal nesugrąžintu. Buvau geras bėgikas, bet raštininkas, būdamas daugiau negu trisdešimties metų, žemaūgis, atsiliko ir pradėjo rėkti: "Juozai! Palauk, širdis gali plyšti!" Lūktelėjau jo, ir toliau jau

sumažinom greitį. Nužygiavome trejetą kilometrų iki kuopos kepyklos, iš kur kasdien būdavo siunčiamas sunkvežimis miltų parvežti. Dar nebuvo pradėję švisti, o mes pasibeldėm gan stipriai į duris, šaukdami "kiaulės, šunys, kelkitės!" Jie visi pradėjo versti iš lovų paskubomis, nes tokie pakėlimai būdavo, jeigu rusai prasiverždavo. Tačiau niekas neužpyko, kai pamatė, kad čia atostogautojai. Žinia, kad atostogų jau leidžia, buvo visiems maloni, o ypač, kurie atostogų dar neturėjo.

Mus atvežė į Rževą, kur atostogų traukinys turėjo būti sudarytas. Švaramie barake budėtojas paskyrė mums "lovas". Tai buvo čiuzinys ant grindų, bet uždengtas švaria paklode ir atklode. Parodė dar ir priešlėktuvinius apkasus, kurie buvo čia pat už barako.

Sukritom ant čiuzinių ir, nors buvom beveik nemigę, miegas neima ir tiek. Už kokio pusvalandžio žemu skridimu užlėkė naikintuvas ir apšaudė čia stovintį traukinį, tačiau į baraką nepataikė. Tačiau mes vis tiek išlėkėm į "slėptuvę" apkasą, nes juk galėjo puolimas pasikartoti.

Lėktuvas nebepasirodė, mat priešlėktuvinė buvo pradėjusi jį apšaudyti. Tuo tarpu iš šalia barako stovinio vagono kažkas sruveno. Galvojau, kad benzinas ir gali užsidedti. Bet kai pakišau ranką ir pauosčiau — konjakas! Tuoj griebėm katiliukus ir kiek tik radome bonkų aplink, viską plripildėme geriausio konjako. Į savo lietuvišką kuprinę (kurią ir šiandien tebeturiu) sudėjau dešimtį butelių...

Sekančią dieną traukinys jau buvo pripildytas atostogautojų. Netoli manęs sėdėjo artilerijos kapitonas. Pamatęs vertėjo juostelę, paklausė, iš kur aš moku rusų kalbą. Pasisakiau, jog esu lietuvis. Mano dideliame nustebimui ištiesė ranką, prisistatydamas taisyklinga lietuvių kalba. Pavardės jau nebeatsimenu. Tai buvo vokietis, tarnavęs Lietuvos kariuomenėje, buvęs lektoriumi karo mokykloje.

(Bus daugiau)

PRISIMENANT LIETUVOS AERO KLUBĄ

(Pradžia š. m. "Kario" Nr. 5)

C. Vištakas*

LAK ruošiamos aviacijos dienos pasiekė mažesnes vietas. Lėktuvai naudojo tinkamas pievas ir laukus netoli miestų ir miestelių. Programoje dalyvaudavo keli lėktuvai, sklandytuvai ir laukiamas malūnsparnis. Didžiausią staigmeną sukeldavo šuolis parašutu. Pasitaikė ir triukų. Aviacijos d. su-

Per visas aviacijos dienas lakūnus lydėjo sėkmė, tačiau po 10 dienų nuo 10-čio šventės pasitaikė nelaimė žiūrovų tarpe. Aviacijos dieną Ukmergėje pažemiu skrendąs lėktuvas palietė pievą ir, lūžus važiuoklei, lėktuvas šliauždamas užkabino sparnu žiūrovus. Jauna žiūrovė neteko gyvybės ir keli asmenys buvo sužeisti.

1939 m. rudenį LAK suruošė įspūdingas tarp-tautines varžybas, kur dalyvavo Lietuva - Latvija - Estija ir Suomija. Vokietijos ir Lenkijos aero klubai atsiuntė atstovus. Vokietijai atstovavo Aeoro klubo prezidentas su dviem lėktuvais, Lenkija atsiuntė kelis lėktuvus, kurių vienas atvilko sklandytuvą, valdomą Pilsudskio dukters. Varžybas laimėjo Lietuva, tačiau atmosfera buvo nemaloni — po dviejų savaitių Vokietija užpuolė Lenkiją.

Dar netikėta, kad 1940 m. birželio 9 d. suruošta aviacijos diena Kybartuose bus paskutinė. Tačiau po kelių dienų pro šią vietovę pasitraukė užsienin mūsų valstybės prezidentas (LAK garbės pirmininkas), kraštas neteko nepriklausomybės ir LAK buvo uždaryta. Iš Kauno pakilo visi klubo lėktuvai paskutiniam skridimui į rytus — į perleistą Aukštągirį. Čią lėktuvams buvo numontuoti sparnai, ir jie paliko užrakintame angare...

Po metų "antrieji šeiminkai" nusikraidino dalį lėktuvų į vakarus...

Taip nelemtų įvykių audros nutrynė Lietuvos Aero Klubu pėdsakus...

APGAILESTAUTINA KLAIDA

Šio straipsnio autoriaus pavardė š. m. "Kario" Nr. 5 buvo išspausdinta klaidingai: turinyje — C. Vištakas, o po straipsnio antrašte — C. Vištartas. Turi būti: C. Vištakas. Apgailestaudami atsi-prašome. - Red.

Be to, "Kario" 5 nr. 210 psl. lėktuvas yra Anbo III, bet ne Anbo II. Anbo II, V ir 51 turėjo tiesius sparnus, o Anbo III, IV, 41 ir VI sparnai buvo lenkti atgal, kaip matyti iš šios nuotraukos.

Malūnsparnis C 30-A

traukdavo apie 10 tūkstančių žiūrovų, kurių didesnė dalis nebuvo matę lėktuvo. Drąsesnieji ir "prie pinigų" gaudavo progą pakilti, sumokėję 25 litus. Kaune keturvietis lėktuvas "krikštijo" jaunimą už 5 litus.

10-čio proga suruošta šventė buvo įspūdingiausia Pabalty. 30 tūkstančių žiūrovų pirmą kartą pamatė 10 išsiskleidžiančių parašutų. Šiame grupiniame šuoly dalyvavo dvi moterys lakūnės. Tik nustojus plovimams, žiūrovai pamatė aukštai išsiskleidžiantį parašutą, tačiau aerodromą užgulė nejauki tylą, kada iššokęs nutrūko nuo parašuto. Po minutės visi nudžiugo, pamatę išsiskleidusį parašutą... tai buvo J. Steikūno triukas — to, kurio šuolis parašutu 1934 m. iš krentančio lėktuvo išgelbėjo jo gyvybę. Ačiū Dievui, jam nebuvo lemta ankstyva mirtis. Šventėje dalyvavo Lituania II.

LIETUVOS KARO MOKYKLOS IX LAIDOS SUKAKTĮ MININT

OSVALDAS ŽADVYDAS

Tai įvyko prieš šešiasdešimt metų. Jaunimas pasiryžęs ginti Tėvynę nuo priešų, stojo į Karo mokyklą. Mokslas truko tris metus. 1927 m. rugsėjo 7 d. 56 kariūnai baigė IX laidą ir buvo pakelti į leitenanto laipsnį.

Gyvenimas nebuvo rožėmis klotas, o spygliais nusagstytas. Lietuvoje turėjome daug partijų, kurios vedė tarpusavio kovą už įsigalėjimą vyriausybėje. Politikuoti kariams buvo uždrausta, o taip pat priklausyti politinėm partijom. Tačiau gyvenime politikavimas karių tarpe vyko. Prisimintini įvykiai: 1926 m. gruodžio 17 d. perversmas. 1934 m. birželio 7 d. „nedaversmas“, kurio pasekmės žiaurios. Mirties bausmės, karininkų pažeminimas į eilinius ir pašalinimas iš kariuomenės. Čia neminėsiu priešasčių, kodėl vyko valstybei ir asmenims dideli nuostoliai.

Vėliau sekė trys ultimatumai. Ar apgynėm? Be šūvio apsieita. Yra asmenų, kurie kaltina karius, kad be šūvių priešams pasidavėm. Jiem galima atsakyti: kariai negavo įsakymo ginti kraštą. Taigi, galima kaltinti tuos, kurie turėjo galią įsakyti, bet to neįvykdė. Paskutinis ultimatumas buvo pats žiauriausias. Okupantas nuo 1940 metų tebetęsia tautos genocidą.

Koks likimas ištiko IX metų laidą trumpai yra pažymėta vardiniame sąraše.

Plataus masto 60-ties metų minėjimą nebeįmanoma surengti — nėra tam sąlygų bei narių. Bet laida dar skaičiumi nepasiekė paskutinio mohikano. Prie Ramiojo vandenyno dar yra du ir vienas Melrose Parke.

Už žuvusius kautynėse, Sibire ir mirusius bus atnašaujamos šv. Mišios

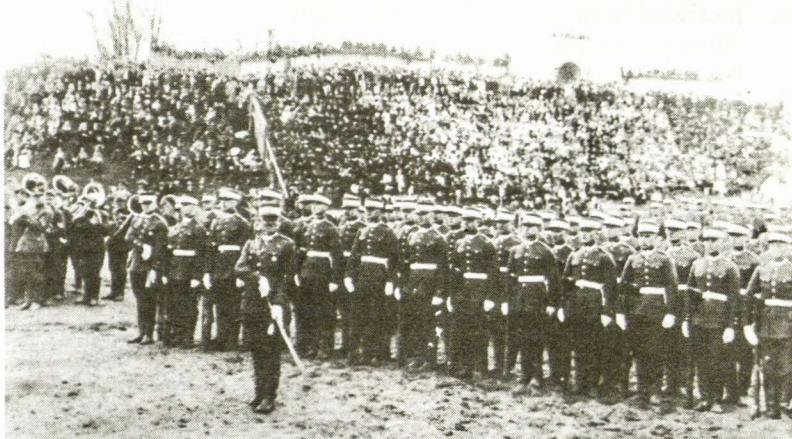
Šv. Kazimiero parapijos šventovėje, Los Angeles. Pamaldos įvyks š.m. lapkričio 22 d. sekmadienį.

- Adomavičius Vladas**
Tarnavo Karo aviacijoje. Paleistas į atsargą leitenanto laipsniu. Išvežtas į Sovietų Sąjungą. Likimas nežinomas.
- Anučauskas Tadas**
Tarnavo Karo aviacijoje. Leitenantas. Nuskendo Nemune.
- Babilauskas Vacys**
Tarnavo 7 pėst. pulke. Kapitanas. Mirė ok. Lietuvoje.
- Baipšys Stasys**
Tarnavo Karo aviacijoje. Kapitanas. Mirė 1974 m. lapkričio 17 d. Beverly Shores, Indianoje. Palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje.
- Balandis Juozas**
Tarnavo 8 pėst. pulke. Kapitanas. Išvežtas į Sovietų Sąjungą. Likimas nežinomas.
- Balčiūns Mečys**
Tarnavo 1 husarų pulke. Paleistas į atsargą leitenanto laipsniu. Priimtas į kariuomenę Ginklavimo v-bą. Likimas nežinomas.
- Barzdys Alfonsas**
Tarnavo Karo aviacijoje. Už dalyvavimą sukilime 1934 m. birželio 7 d. paleistas į atsargą leitenanto laipsniu. Mirė 1972 m. liepos 8 d. Brisbane, Australijoje.
- Brazauskas Balys**
Tarnavo Karo aviacijoje. Kapitanas. „Liaudies vyriausybės“ 1940 m. pakeltas majoru. Likimas nežinomas.
- Braziukaitis Karolis**
Tarnavo Karo aviacijoje. Palei-
- stas į atsargą leitenanto laipsniu. Tarnaudamas Pasienio policijoje, Lenkijos pasienyje, mirė tragiškai.
- Bulvičius Vytautas**
Tarnavo Kariuomenės štabe. Gen. št. majoras. 1941 m. birželio 8-9 naktį bolševikų suimtas, išvežtas į Sovietų Sąjungą. 1941 m. lapkričio mėn. Gorkio kalėjime sušaudytas.
- Dulkė Fabijonas**
Tarnavo Mokomojo baterijoje. Paleistas į atsargą leitenanto laipsnyje. Likimas nežinomas.
- Eibavičius Jonas** (vėliau Geibavičius Geibūnas)
Tarnavo 1 pėst. pulke. Kapitanas. Liko ok. Lietuvoje.
- Garalis Stasys**
Tarnavo 8 pėst. pulke. Kapitanas, Išvežtas į Sovietų Sąjungą. Likimas nežinomas.
- Gavelis Leonas**
Tarnavo Geležinkelių kuopoje. Majoras. Išvežtas į Sovietų Sąjungą. Likimas nežinomas.
- Ivašauskas Juozas**
Tarnavo Kariuomenės štabe. Gen. št. majoras. Mirė 1984 m. gruodžio 20 d. Čikagoje. Palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse.
- Janušonis Matas**
Tarnavo 3 pėst. pulke. Kapitanas. Jo sesers žiniomis, 1976 m. mirė Latvijoje. Buvo pakeitęs pavardę.
- Jatulis Izidorius**
Tarnavo Telšių aps. komendantūroje, Šaulių rinktinės vado padėjėjas. Kapitanas. Mirė 1960 m. vasario 7 d. Garwood, N.J. Palaidotas Šv.

- Kryžiaus kapinėse, Arlington, N.J.
18. **Jonavičius Jonas**
Tarnavo 2 ulonų pulke. Kapitonas. Likimas nežinomas.
 19. **Juodžbalis Kazys**
Tarnavo 5 pėst. pulke. Paleistas į atsargą leitenanto laipsniu. Mirė 1979 m. sausio 2 d. Maracay mieste, Venecueloje. Palaidotas Maracay naujose kapinėse.
 20. **Jurkūnas Alfonsas**
Tarnavo Karo aviacijoje. Paleistas iš kariuomenės į atsargą leitenanto laipsniu. Mirė Filadelfijoje. 1950. Ten ir palaidotas
 21. **Kavaliauskas Petras**
Tarnavo Karo aviacijoje. Kapitonas. Mirė 1961 m. liepos 30 d. Melrose Park, Il. Palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje.
 22. **Kazilionis Pranas (vėliau Linkus)**
Tarnavo 5 pėst. pulke. Kapitonas. (1939) Mirė 1963 m. spalio 19 d. Čikagoje. Palaidotas Lietuvių tautinėse kapinėse.
 23. **Kazlauskas Alfonsas**
Tarnavo 4 artilerijos pulke. Leitenantas. Nušautas einant pulko budėtojo pareigas Vilkaviškyje. Palaidotas Šauliuose.
 24. **Klasčius Stepas**
Tarnavo Šarvuočių rinktinėje. Leitenantas. Mirė tragiškai.
 25. **Kondratas Jonas.**
Tarnavo 1 husarų pulke. Remonto eskadrono vadas Marijampolėje. Kapitonas. Išvežtas į Sovietų Sąjungą. Likimas nežinomas.
 26. **Kontromavičius Leonardas**
Tarnavo Geležinkelių kuopoje. Kapitonas. Išvežtas į Sovietų Sąjungą. Likimas nežinomas.
 27. **Kurklietis Izidorius**
Tarnavo 1 husarų pulke. Leitenantas. Pulko adjutantas. Lietuvos universitete studijavo ir baigė teisę. Aktyviai dalyvavo 1934 m. birželio 7 d. sukilime. Po to degraduotas į eilinius ir pašalintas iš kariuomenės. 1941 m. Lietuvių laikinosios vyriausybės Teisingumo ministerio pavaduotojas. 1944 m. balandžio 30 d. gestapo suimtas. 1945 m. kovo 30 d. mirė greitąja džiova Bayreuth kalėjime, Vokietijoje.
 28. **Liaudinskas Jokūbas**
Tarnavo 5 pėst. pulke. Paleistas į atsargą leitenanto laipsniu. Išvežtytas į Sovietų Sąjungą. 1942 m. sausio 20 d. žuvo sunkių darbų lageryje Nr. 47. Sverdlovsko srityje, buv. Tobolsko gub.
 29. **Losevičius Juozas**
Tarnavo 1 pėst. pulke. Kapitonas. Likimas nežinomas.
 30. **Milaševičius Aleksandras**
Tarnavo 1 husarų pulke. Kapitonas. Vokiečių okupacijos 1943 m. "Litauische Bauabteilung" II statybos bataliono vadas. Pakeltas majoru. 1945 m. vasario 14 - 15 d. per Dresdeno bombardavimus žuvo.
 31. **Milius Vincas**
Tarnavo Kariuomenės štabe II-me skyriuje. Gen. št. majoras. Išvežtas į Sovietų Sąjungą. Likimas nežinomas.
 32. **Mockūnas Simas**
Tarnavo Karo aviacijoje. Leitenantas. Dėl dalyvavimo 1934 m. birželio 7 d. sukilime paleistas į atsargą.
 33. **Nakrošis Povilas**
Tarnavo Karo aviacijoje. Kapitonas. 1936 m. gegužės 20 d. žuvo lėktuvo avarijoje, Alekso te.
 34. **Narbutas Balys**
Tarnavo Kariuomenės štabe, topografijos skyriuje. Kapitonas.
 35. **Narmontas Silvestras**
Tarnavo 5 pėst. pulke. Kapitonas. Mirė 1974 m. Australijoje.
 36. **Petrauskas Eugenijus**
Tarnavo Ryšių batalione. Kapitonas. mirė 1984 m. rugsėjo 23 d. Čikagoje. Palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse.
 37. **Počebutas Eduardas**
Tarnavo 5 pėst. pulke. Kapitonas. Vietinės rinktinės kuopos vadas. 1944 m. gegužės 132 - 14 naktį lenkų partizanų kautynėse prie Mūro-Ašmenos žuvo.
 38. **Počebutas Pranas (Edwardo brolis)**
Tarnavo 7 pėst. pulke. Kapitonas. 1944 m. Tėvynės apsaugos rinktinės arba žemaičių rinktinės bataliono vadas. Žuvo kautynėse prie Sedos 1944 m. spalio 7 d.
 39. **Pucevičius Izidorius**
Tarnavo Šarvuočių rinktinėje. Kapitonas. Antros bolševikų okupacijos metu, (slapyvardžiu Radvila) Žaliosios rinktinės partizanų vadas. 1945 m. rugpjūčio 26 naktį Šeduvos apylinkėje žuvo nuo "intrebitelių" pasalos.
 40. **Ralys Jonas**
Tarnavo 4 pėst. Pulke. Paleistas į atsargą leitenanto laipsniu. Likimas nežinomas.
 41. **Ramanauskas Antanas**
Tarnavo 4 pėst. Pulke. Paleistas į atsargą leitenanto laipsniu. Likimas nežinomas.
 42. **Skrudodys Jonas**
Tarnavo Karo mokykloje. Leitenantas. Mirė Lietuvoje.
 43. **Stankevičius Adomas**
Tarnavo Karo aviacijoje. Leitenantas. Už dalyvavimą sukilime 1934 m. birželio 7 d. paleistas į atsargą. Vokiečių okupacijos metu 1942 m. gestapo suimtas. Likimas nežinomas.
 44. **Stankevičius Antanas**
Tarnavo pionierių batalione. Kapitonas., Gyvena JAV.
 45. **Šernas Juozas**
Tarnavo 4 pėst. pulke. Leitenantas. Mirė Lietuvoje.
 46. **Šliavas Zigmąs**
Tarnavo 1 pėst. pulke. Kapitonas. Išvežtas į Sovietų Sąjungą. Grįžęs į ok. Lietuvą mirė. N.J.
 47. **Švilpa Antanas (vėliau Kazys Budrys)**
Tarnavo 3-me dragūnų

Kpt. Osvaldas Žadvydas

Karo mokykla išrikiuota paradui P. Vileišio aikštėj 1926 m. gegužės 15 d. Priešaky stovi mjr. Z. Talevičius, rikiuotės dešiniajame sparne — kpt. V. Karvelis. Momentas: "Ginklu gerbk!"

- Geležinio vilko pulke, Tauragėje. 2-ro eskadrono vadas. Kapitonas. Mirė 1979 m. gegužės 15 d. Klivlande. Palaidotas Visų sielų kapinėse.
48. **Tervydis Antanas**
Tarnavo 2-me artilerijos pulke. Kapitonas. Išvežtas į Sovietų Sąjungą. Likimas nežinomas.
49. **Tumas Pranas**
Tarnavo 2-me Ulonų pulke. Leitenantas. Mirė 1931 m. Alytuje.
50. **Vaičius Juozas**
Tarnavo Karo aviacijoje. Majoras. Mirė 1969 m. sausio 15 d. Palaidotas Šv. Kryžiaus kapinėse, Los Angeles.
51. **Valentukevičius Jonas**
Tarnavo Karo aviacijoje. Leitenantas. Aviacijos karininkų kursų klausytojas. Motociklo nelaimėje susižeidė ir nuo krauju užteršimo mirė.
52. **Varanavičius Vytautas**
Tarnavo Karo aviacijoje, kapitonas. Liko ok. Lietuvoje. Likimas nežinomas.
53. **Vedeika Petras**
Tarnavo Karo Aviacijoje. Kapitonas. Mirė 1977 m. gegužės

23 d. New Port Richey, Florida. Palaidotas Holy Sepulchre kapinėse, Detroitė.

54. **Venčkauskas Vincas**
Tarnavo 9 pėst. pulke. Kapitonas. Per II bolševikų okupaciją suimtas ir išvežtas į Sibirą. Po dešimties metų, kaip netekęs sveikatos, paleistas. Pakeliui į namus mirė.
55. **Vezbergas (vėliau Daugirdas) Anicetas**. Kapitonas. Tarnavo Kariuomenės št. topografinės skyriuje. Liko ok. Lietuvoje. Likimas nežinomas.
56. **Žadvydas Osvaldas**
Tarnavo Kretingos aps. komendantūroje, šaulių rinktinės vado padėjėjas. Kapitonas. NKVD suimtas, išvežtas į Gudiją. Červenės skerdynėse išlikęs gyvas.

* * *

Kitų klaidų pataisymas.

Š. m. "Kario" 4 nr. 161 psl. apačioje nuotrauka aprašoma kaip 6.PP 1938 m. kareivių grupė poligone. Kariai apsirengę šalto meto dangą, su

milinėmis ir pirštinėmis. Poligone būdavo vilkima vasarinė danga. Milinės, kiek matomos, yra ilgos, t.y. kavalerijos tipo, kurios būdavo duodamos kavaleristams, artilerininkams ir Karo mokyklai. Gaila, veidai neryškūs...

Pastaba dėl A. Skirkos:

"Lietuvą okupuoja Sovietų Sąjunga" "Karys", Nr. 6, 1987 m. Skirka rašo: "...Marijampolės įguloje tuo laiku buvo gan daug lietuvių kariuomenės. Be nuolat stovinčio 9-to pėst. pulko, stovėjo artilerijos grupė, tankėčių būrys, o trumpam laikui iš Kau-no buvo atkeltas ir kavalerijos husarų pulkas.,,,"

Atitaisomna: husarų pulkas iš Kau-no į Marijampolę buvo atkeltas 9 p. p. išsikėlus į Švenčionėlių poligoną. Tai buvo įvykdyta keliomis dienomis praėjus nuo pulko "nevykusio" žygio į Vokietiją (1940.VI.16) naktį. Todėl jis su husarų pulku Marijampolės įgulos nesudarė, nebūtų buvę husarams ir vietos kareivinėse. (J. V. Sūduvas)

VILNIUJE ATKURTOS LIETUVOS KARIUOMENĖS KARIAI ŽYDŲ GELBĖJIMO VEIKSMUOSE

(Tąsa iš "Kario" Nr. 6)

JONAS ABRAITIS

Galutinis Hitlerio nusistatymas žydų likimo reikalu ir jo numatytas sprendimas planui įvykdyti. Aukštųjų Hitlerio bendraminčių pasisakymai ir direktyvos žydus liečiančiais reikalais.

Dar prieš karo žygį į Rytus, o karo veiksmams jau vykstant visoje Europoje, Hitleris, 1941 m. birželio mėn. 15 d. kalbėdamas vyriausioje būstinėje su savo bendraminčiu H. Raušningu, užsiminė, kad jis yra numatęs įvykdyti visų rasinių vienetų pašalinimą.

"...Jeigu aš galiu siųsti vokiečių tautos žiedą į karo pragarą, nė kiek negailėdamas pralieto brangaus jų kraujo, tai, žinoma, aš turiu teisę pašalinti milijonus žemesnės rasės žmonių, kurie dauginasi kaip kirminai".

Prisiminkime, kad Hitleris šiuos žodžius kalbėjo ir milijonų "žemesnės rasės žmonių" likimą sprendė tą pačią baisią dieną, kai pirmojo Lietuvos okupanto žiaurieji NKVD vykdė Lietuvoje nekaltų gyventojų masinius areštus ir trėmimus į mirties ir bado lagerius.

Atrodo, kad šiuo tragišku sutapimu, abudu didieji sąmokslininkai, Stalinas ir Hitleris vienu klausimu šimtaprocentiniai sutarė: dalinai išnaikinti pabaltiečius Sibiro koncentracijos lageriuose ar juos iškeliant į tolimuosius ir negyvenamus Azijos plotus užuralines tundras. Žydų tautą naciai nusprendė visiškai sunaikinti — išžudyti.

Vis dėlto, viename punkte klastingieji suokalbininkai nesutarė, — tai dėl Pabaltijo ir viso Rytų erdvės plotų ir žemių pasidalinimo. Tik dėl to ir susikirto, tik dėl tų turtingų Rytų Europos žemių Hitleris ir pradėjo vykdyti senąją germanų svajone "Drang nach Osten".

Nagrinėjant Hitlerio spaudimą dėl "žemesnės rasės žmonių" likimo, reikėtų paryškinti, kad šis jo sprendimas palietė ne tik žydus. Į tą nelaimingųjų kategoriją buvo numatyta priskirti tam tikrą atranka slavų ir čigonai. Dauguma slavų tautų buvo numatyta paversti vergais, išrinktosios germanų tautos tarnais bei juodąja darbo jėga. Hitleris buvo nu-

matęs išžudyti ligonius, negalinčius dirbti, senus, sergančius ir psichiškai nesveikus žmones. Vienas iš aukštesnių "Ostlando" komisarų, Jeckeln Friedrichas, viena proga yra pasakęs, kad fašistinė propaganda, kuri rėmėsi Hitlerio ir Himlerio idėjomis, teigė, kad tik tas esąs žmogus, kieno galva dirba, o jei žmogus pamišo, tai jis jau ne žmogus, bet gyvulys žmogaus pavidale..."

Kitų nacinės Vokietijos vadų sprendimai dėl žydų likimo ir jų klausimo išsprendimo

Vokietijos karinių oro pajėgų vadas reichsmarsšalas H. Goeringas 1941 m. liepos mėnesį savo vyriausioje būstinėje Berlyne savo rašte saugumo policijos ir SD vadui Heinrichui pažymėjo: "Papildymas 1939 m. sausio 24 dienos įsaku duotą užduotį, tinkamiausiu būdu, atatinančiu dabartines sąlygas, išspręsti žydų klausimą emigracijos ar evakuavimo forma, šiuo pavedu jums imtis visų organizacinių, dalykinių ir materialinių pažiūrių reikalingų paruošiamųjų darbų visiškam žydų klausimo išsprendimui Europos teritorijoje, įeinančioje į Vokietijos įtakos sferą. Kiek tai liečia kitų centrinių įstaigų kompetenciją, turi dalyvauti ir jos.

Be to, pavedu jums skubiai pateikti man bendrą paruošiamųjų organizacinių dalykinių ir materialinių pažiūrių priemonių projektą užsibrėžtam galutinam žydų klausimo išsprendimui įgyvendinti. Goering."

Po šitokių Hitlerio ir Goeringo pasisakymų ir nurodymų, anksčiau numatyta žydų emigracija automatiškai buvo atšaukta ir uždrausta, palikta tik žydų evakuacija į Rytus, perkėlimai į kitas darbavietes, iškeldinimai į getus ir...galutinai visiškas jų sunaikinimas.

Užimtose vokiečių srityse žydų reikalai buvo sprendžiami greitai. Gerai prisimename, kad pirmomis karo savaitėmis Lietuvoje išleisti vokiečių įsakymai, nurodymai, o tuo pačiu ir rodyti veiksmai žydų atžvilgiu jiems buvo nenaudingi ir rodė artėjantį tragišką žydų likimą. Štai 1941 m. liepos mėn. 3 d.

Vilniaus komisarui įsakius, visi žydai turėjo nešioti ant krūtinės ir nugaros žydą žyminantį ženklą — Dovydo žvaigždę. Šis įsakymas turėjo būti įvykdytas iki liepos 8 dienos. Vokiečių komisarų įsakymais visi Lietuvos žydai turėjo persikelti gyventi į getus, į specialiai parinktą ir saugojamą miesto dalį. Tokiu būdu, vokiečių įsakymu, visi Kauno žydai turėjo persikelti į Vilijampolėje numatytą getą nuo liepos mėn. 15 iki rugpjūčio 25 d. Vilniaus miesto žydai buvo numatyti perkelti į getus rugpjūčio 31 d. Ir kituose didesniuose Lietuvos miestuose, apskričių centruose, žydai buvo perkelti gyventi į getus.

1941 m. rugsėjo 19 d. Vilniaus srities komisaras Wulff pasiuntė įsakymą buvusiam pirmomis karo savaitėmis Vilniaus miesto piliečių komiteto vidaus reikalų vykdytojui ir komisarą patarėjui K. Kalendrai, įsakydamas, kad kuo greičiausiu laiku ir kituose Vilniaus srities miestuose visi žydai būtų suvaryti į getus, o juos saugoti įsakė lietuvių policijai. Ar galėjo lietuvių policija tam komisarą įsakymui pasipriešinti ir jį nevykdyti, nuspręskite jūs patys!

Laikinosios direktyvos dėl elgimosi su žydais “Ostlando” teritorijoje — taigi ir nacių okupuotoje Lietuvoje

Ostlando reikalams Reichskomisarą H. Lohse 1941 m. rugpjūčio 13 d. pasiuntė slaptą raštą okupuotų rytų sričių reichsministeriui Rozenbergui, Berlyne. Tame laiške Lohse pasiuntė laikinąsias raštiškas direktyvas dėl elgimosi su žydais Ostlande, taigi ir Lietuvos teritorijoje. Tame rašte jis taip informavo Rozenbergą:

Po civilinės vokiečių valdžios įvedimo generaliniai komisarai savo srityse turi įsakyti įvykdyti šias priemones:

1. Įvesti būtiną žydų registraciją;
2. Žydas kairėje krūtinės pusėje ir ant nugaros turi nešioti šešiakampę žvaigždę.
3. Uždrausti žydams keisti gyvenamąją vietą, naudotis šaligatviais ir visuomeninėmis susisiekimo priemonėmis;
4. Draudžiama naudotis įstaigomis, poilsio vietomis, parkais, paplūdimiais ir kitomis panašiomis vietomis;
5. Uždrausti lankyti teatrus, kinas, bibliotekas, muziejus, mokyklas, turėti automobilį, radijo aparatą ir kt.;
6. Uždrausti verstis advokatūra, notaro darbu, verstis bankine veikla, būti agentu, atstovu ar tarpininku, verstis prekyba, turėti žemes ar valkatauti;

7. Žydų turtas turi būti konfiskuojamas, žydai neturi teisės pjauti gyvulių;

8. Turi būti atimta vietinė ir užsienio valiuta, vertingi daiktai, brangenybės, papuošalai;

9. Visi atiduoti daiktai turi būti pasiūsti Apygardos Komisarą įstaigai ir ten saugojami.

- - - - -

PLK.s. anksčiau prisiminsime, kad 1941 m. birželio 24 d., 5:00 v. ryto į Vilnių įžygiavo vokiečių kariuomenė ir tą pačią dieną mieste įsteigė Karo Lauko Komendantūrą — aukščiausią karo metu vykdomąją valdžią. O po kelių dienų Vilniaus karo komendantas manifestu painformavo miesto lietuviškas įstaigas kad žydai, komunistai, buvę politiniai veikėjai — komisarai ir politrukai, karo belaisviai bei vokiečių tautybės žmonės yra išjungiami iš lietuvių įstaigų jurisdikcijų ir kompetencios. Tokiu būdu Vilniaus žydai labai greitai sužinojo, kad jie esą už įstatymų ribų.

Šios žinios apie žydų teises ir jų padėtį viešai buvo paskelbtos direktyvom ir įsakymais visus Lietuvos žydus privertė susirūpinti savo likimu ir pagalvoti apie kokią nors išsigelbėjimą.

Žydų atstovų daryti žygiai vokiečių įstaigose jokių teigiamų vaisių nedavė. Tada jie pradėjo ieškoti pagalbos pas lietuvius. Į žydų prašomą pagalbą lietuviai reagavo teigiamai, nes tada, to neaiškaus ir pereinamojo laikotarpio metu, ir patys lietuviai buvo susirūpinę savo krašto beteisių gyventojų žydų padėtimi. Į žydų gelbėjimo akciją įsijungė Lietuvos dvasininkija, vienuoliai ir vienuolės, ūkininkai ir darbininkai, ligoninės ir prieglaudos gydytojai, miškininkai ir kt. Tokiu būdu daug pasmerktųjų pavergtos Lietuvos žydų atsidūrė bažnyčių palėpėse ir rūsiuose, klebonijose ir girininkijų miško gamybos sandėliuose, ligoninėse ir prieglaudose, senų vienuolynų giliuose požemiuose ir pas ūkininkus, kaimo sodybų trobesiuose. Pačioje pradžioje žymesni lietuviai veikėjai pavieniui ir grupiniai kreipėsi pas vokiečių karo vadovybę, pas geštapo viršininkus, komisarą ir prašė nežudyti žydų, bet vaisiai buvo menki. Šiek tiek vėliau, šiuo reikalu 1942 m. lapkričio mėn., Lietuvos Generaliniam Komisarui buvo įteiktas lietuvių vardu memorandumas, pasirašytas dr. Griniaus, kun. Krupavičiaus ir prof. Aleksos, bet ir jis jokių konkrečių vaisių nedavė. Atsakymas buvo sekantis: ne jūsų reikalas, nesikiškite ne į savo reikalą, nes žydų reikalą paėmė žinion vokiečių saugumo tarnyba (SD)

NATO šiaurinis sparnas

ICA žurnalo liepos mėn. numeryje išspausdintas John Norris reportažas apie NATO planus šiauriniam sparnui ginti. Europos fronte jis yra vienas iš labiausiai pažeidžiamų, o kartu ir labai svarbus, nes apima priėjimus į Baltijos jūrą. Visi laivai turi praplaukti sąsiaurius tarp Danijos, Norvegijos ir Švedijos. Sąsiaurius galima lengvai užminuoti. Jų krantus laikanti pajėgos turi svarbią pirmenybę prieš savo priešus.

NATO pajėgos reguliariai vykdo

pratimus Norvegijoje. Iš D. Britanijos pusės šiuose pratimuose dalyvauja daliniai, bendru vardu vadinami Jungtinės Karalystės Judriosiomis Pajėgomis — United Kingdom Mobile Force (UKMF). Šioje santraukoje ir naudojama ši santrumpa: UKMF. Būdamos D. Britanijos teritorijoje, šios pajėgos pilnai priklauso britų vadovybei, tačiau panaudojant jas Europos žemyne jos pilnai priklauso vyriausiam sąjungininkų Europoje karo vadui.

UKMF yra skirtos, apmokomos ir

aprūpintos veikti pirmiausia prieigų į Baltiją regione. UKMF galima lyginti su JAV greitojo panaudojimo pajėgomis (Rapid Deployment Force), bet toli nesiekia šių pastarųjų dydžio ir pajėgumo. UKMF sudaro 156,000 karių, paskirstytų dviem dalimis: 9,500 karių 1. pėstininkų brigadoje ir 4,500 karių tiekimo pagalbinėje grupėje. Iš viso šio skaičiaus 10,000 tarnauja nuolatinėje kariuomenėje, o likusieji yra teritorinėje armijoje ar atsarginiai.

Net ir NATO rėmuose veikdamos, UKMF tiekimo atžvilgiu lieka priklausomos nuo britų armijos. Jų tiekimo grupė pritaikyta veikti pėstininkų brigados veikimo plote, būtent Jutlandijos pusiasalyje Zelandijos saloje ar Schleswig-Holsteine (Vokietijoje).

Numatoma UKMF panaudoti tik tuo atveju, kai bus reikalinga veiksminga kautynių pajėga. Jų atveju labai svarbu tiksliai parinkti jų panaudojimo momentą.

UKMF 1. pėst. brigada yra įspūdingai ginkluota ir aprūpinta.

Šia proga noriu pabrėžti, kad Lietuvos žydai ir lietuviai gerai žino, jog Lietuvoje nacių okupacijos metais žydų žudynes nusprendė įvykdyti ir jas įvykdė didieji nacinės Vokietijos vadai. Niekas kitas iš šalies šiuo reikalu daryti sprendimų neturėjo jokios teisės. Gaila, kad išsigelbėję ar lietuvių išgelbėti Lietuvos žydai šiandien tyli: nei apie juos gelbėjusius lietuvius nieko viešai nekalba, nei apie tikruosius jų tragedijos kaltininkus nieko naujo daugiau nepaliudija. Atrodo, kad ir jiems kažkas šiuo metu uždraudė viešai kalbėti apie tikruosius anų dienų žmogžudžius, buvusius suokalbininkus, išskirtinai apie vieną iš jų.

Tikėkime, kad kada nors ateities metuose atsirast tinkamos sąlygos ir Vakarų Didieji sąjungininkai sudarys II Nuernbergo teismą, į kurį kaltinamuoju patrauks ir antrąjį didįjį nusikaltėlį, kuris ir buvo vienas iš didžiausių kaltininkų dėl žydų tragedijos.

Sovietų Sąjunga, ginklu okupavusi Lietuvą, okupuotame krašte sudarė tokias sąlygas, kuriose vieną tautos dalį nustatė prieš kitą, o vietiniuose gyventojuose — žyduose ugdė neapykantą prieš okupuotus lietuvius. Nepaslaptis, kad pasidarė trin-

tis. Kai Lietuvą okupavo nacinė Vokietija, jos atsiųsti okupaciniai vadai pasinaudojo Sovietų Sąjungos sudaryta "trinties" padėtimi ir savo aukštųjų vadų sprendimais Lietuvos žydus labai greitai paskyrė už įstatymų ribų. Jeigu Lietuva būtų buvusi laisva ir nepriklausoma valstybė, tikėkime, kad vokiečiai būtų skaitęsi su nepriklausomo krašto valdžia ir įstatymais ir nepriklausomos valstybės piliečių žydų nebūtų taip greitai paskyrę į "nepageidaujamų gyventojų" kategoriją. Geriausiai gali patvirtinti ir paliudyti Lietuvos žydai, nes kai Lietuva buvo laisva ir nepriklausoma, jos įstatymai buvo lygūs visiems Lietuvos gyventojams, o Lietuvos žydai turėjo tas pačias laisves ir pareigas, jie įstatymais buvo globojami ir saugojami.

Taigi, kas gi kaltas dėl jūsų, Lietuvos žydai, traгіško likimo anais nacių okupacijos metais Lietuvoje?! Atsiliepkites ir lietuviškoje ar amerikiečių spaudoje, pasakykite savo nuomonę ir tikrą nuoširdų žodį, nes jis reikalingas iš jūsų pusės. Reikalingas šiandien!

(Bus daugiau)

UKMF artilerijos dalinys pratinuose

Prie būstinės (štabo) yra ryšių eskadronas (squadron), šarvuotas žvalgybos pulkas ir neseniai priskirtas "Chieftain" tankų eskadronas. Šie tankai yra ginkluoti 120 mm pabūklais, kurie labai sustiprina brigados judrią ugnies galią prieš prieš šarvuočius, kurie būtų dar nepasiekiami "Milan" prieštankiniams sviediniams.

Brigados artileriją sudaro britų artilerijos personalo aptarnaujamos FH-70 155 mm haubicos ir 105 mm lengvosios patrankos. Šie pabūklai naudoja standartines NATO granatas, dūminius ir šviečiamuosius sviedinius. 105 mm patrankos granatomis iki 800 metrų gali šaudyti tankus. Priešlėktuvinei apsaugai yra baterija "Rapier" sviedinių, kurių tolinašumas siekia 6,800 metrų, o aukščio lubos 3,000 metrų. Apsaugą papildė sekiemo baterija ir nuo peties iššaunamų "Javelin" sviedinių grupė. apie 50 vikšrinių "Rapier" vienetų yra užsakyta iš britų armijos. Kiekvienas vienetas (vežimas) vežasi po 8 šauti parengtus sviedinius.

Be aukščiau išvardintų dalinių, brigadoje dar yra du inžinerijos daliniai, lauko ambulansų dalinys, keturi

pėstininkų batalionai, ginklų kuopa, lauko dirbtuvė, armijos aviacijos eskadrilė aprūpinta "Lynx" arba "Gazelle" helikopteriais, du transporto eskadronai, karo policijos kuopa ir armijos pašto bei pasiuntinių dalinys.

UKMF yra aprūpintos tokiomis pat susisiekimo priemonėmis, kaip ir kiti panašūs daliniai. "Scorpion" serijos šarvuočiai naudojami žvalgybai, sugadintoms priemonėms išvilkti, vadovavimui ir ambulansų tarnybai. Kautynių inžinerijos traktoriai deda ir išima minas, kada apkasus ir šalina kliūtis.

Kariai yra ginkluoti standartiniais ginklais, jų tarpe 81 mm minosvaidžiais. Dabar naudojami automatiniai šautuvai ir lengvieji kulkosvaidžiai netrukus bus pakeičiami modernesniais. Prieštankinius ginklus dabar sudaro "Carl Gustav" 14 mm raketsvaidis ir 66 mm lengvas prieštankinis ginklas, siekią 400-500 ir 300 metrų. Netrukus šiuos ginklus pakeis LAW 80, kurie siekia iki 500 metrų ir gali pramušti 600 mm šarvą. Prieššarvinis vairuojamas sviedinys "Milan" siekia iki 2,000 metrų ir gali pramušti 352 mm šarvą. Jis naudojamas daugiausia prieš šarvuotus auto.

Pajėgiausias prieštankinis ginklas yra ant šarvuoto autovežimio pastatytas, labai judrus raketinis sviedinys "Swingfire". Jo tolinašumas 4,000 metrų, jis pramuša pagrindinių mūšio tankų šarvus.

Tiekimo paramos grupė sudaro esminę UKMF dalį. Joje yra visi orinio transporto, evakuacijos ir tiekimo elementai. taisymo ir priežiūros reikalavimus tenkina lauko dirbtuvė, uosto eskadronas, bendroji ir lauko ligoninė, kurių kiekviena turi savo pilną medicinos personalą ir skalbyklą. Grupei priklauso ir karo policijos kuopa bei iždininko įstaiga, atliekanti administracines funkcijas.

Karius ir priemones oru transportuoja karo aviacija, panaudodama 10 "Puma" helikopteriu, kurie gali 550 km atstume pervežti 16 karių arba 3,785 kg. Taip pat naudojami 5 "Chinock CH-47", kurie 55 km atstume gali pernešti 44 karius, arba 8.164 kg krovinio helikopterio viduje, arba 20,000 kg pakabintus po helikopteriu.

Grupės sudėtyje esanti kautynių helikopteriu eskadrilė naudoja "Lynx" helikapterius, kurių pagrindinis vaidmuo yra kova su tankais. Jie gali

7,500 svarų sveriantis vikšrinis sniegui pritaikytas sunkvežimis "Snowcat" keliamas "Commando" helikopterio įgalina UKMF dalinius greit judėti žiemos sąlygomis.

kiekvienas nešti iki 8 viela vairuojamų raketinių sviedinių arba gali būti ginkluotas nuo 2 iki 4 automatinių pabūklų. Veikiant jūros keliuose, karo laivynas gali talkinti savo helikopteriais. Reikalui esant, helikopteriai gali evakuoti sužeistuosius. Britanijos ir Jutlandijos uostai yra svarbūs tiekimo papildymui ir ryšiams. Jūros kelius tarp jų privalo saugoti britų ir kiti NATO laivynai.

UKMF bazė yra Tidworth, Wiltshire apygardoje. Čia vykdomi nuolatiniai pratimai, kurių metinė programa baigiama manevrais priėjimų į Baltijos jūrą srityje, kurie vykdomi galimai realesnėmis sąlygomis. Išbandoma maskavimas, kova su priešo žvalgyba, ginklų naudojimas nepalankiomis aplinkybėmis. Kartą per ketveris metus atliekami didesni manevrai, panaudojant visu UKMF išteklius bei priemones ir išbandant bendradarbiavimą su kitomis NATO pajėgomis. Paskutinį kartą tokie manevrai buvo 1986 m. Schleswig-Hol-

steine, kurių metu su UKMF 15,000 karių dalyvavo daugiau kaip 50,000 karių iš Danijos, Norvegijos, Vakarų Vokietijos, Olandijos ir JAV. Šių manevrų metu buvo išbandyti karo metodai prieštankinėj, priešlėktuvinėje ir net NBC situacijose. (NBC — nuclear, biological, chemical, atseit, atominė, biologinė, cheminė karyba.)

Priėjimų prie Baltijos regionas yra diplomatiniai jautrus, nes jis yra arti abiejų Vokietijų sienos. Bet kuris gynybos planas turi numatyti priemones gintis nuo bet kurios invazijos sausuma, išsilaipinimo iš jūros, ar suderinto puolimo sausumos, jūros ir oro pajėgomis, įskaitant "specnaz" specialias pajėgas. Kariniai planuotojai žino, kad invazija galėtų įvykti iš Rytų Vokietijos bet kur Baltijos jūros krante ar Danijos salose. Šiame regione yra daug karinės strateginės vertės taikinių, pvz., Kielio kanalas, jungiantis Baltijos jūrą su Šiaurės jūra. Tokių vietų svarba šiame regione pil-

nai pateisina UKMF ir joms panašių kitų NATO pajėgų egzistavimą.

S. T.

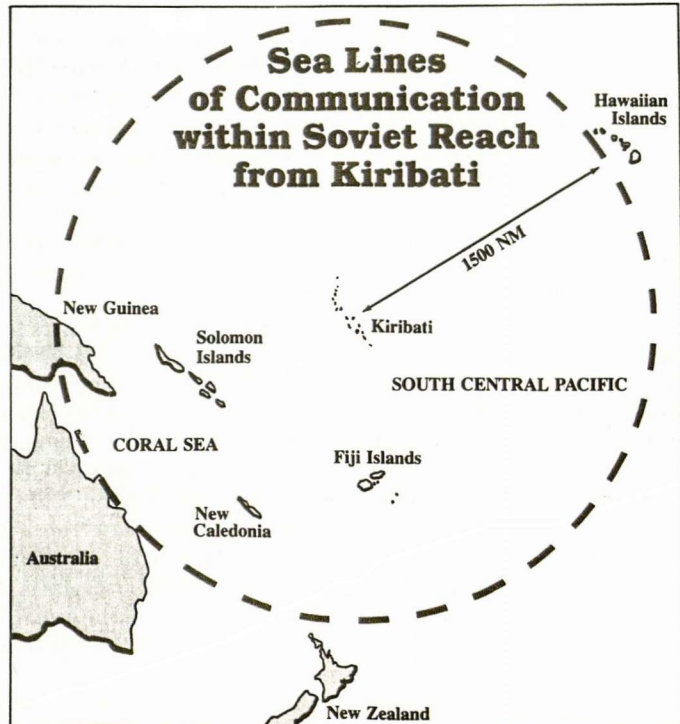
RUSAI PACIFIKE

Pacifiko geografija nepasikeitė per pastaruosius tūkstančius metų. Nepasikeitė ir Rusijos, dabar vadinamos Sovietų Sąjungos, politika šiame rajone.

Tradicinės Rusijos pastangos nuo Petro Didžiojo laikų buvo ir tebėra įsigyti neužšalančius uostus, kurie būtų sunkiai užblokuojami, kilus karui.

Amerikiečiams pasitraukus iš Vietnamo, tos pastangos iš dalies tapo sėkmingos, jiems užėmus CamRanh uostą, kuris yra atviras į Kinijos jūrą. Tačiau didžiausias rusų laimėjimas bus, kai jie pasirašys sutartį su Kiribati salų vyriausybe, su kurią dabar tarties reikalą diskutuoja. (Žiūr. to rajono brėžinį)

(Nukelta į p. 303)

Šis tas apie Vilniaus katedrą ir Kernavę

“Draugo” II d. balandžio 4 paskelbė mūsų garsiosios archeologės dr. Marijos Gimbutienės patirtus įspūdžius jai lankantis okupuotoje Lietuvoje. Mažame Kernavės miestelyje (buv. Musninkų valsčiuje) buvo vykdomi melioracijos darbai, ir buvo išversta pelkėje rąstų. Pakvietas iš Vilniaus architektas Lasavickas nusprendė, kad verta reikalą patyrinėti. Susitarta su Vilniaus universiteto istorijos fakultetu pradėti kasinėjimus, kuriems vadovavo archeologas Luchtanas, kuris iš tikrųjų yra gudų kilmės, bet pasidaręs lietuviu. Jis šiuo metu skaito archeologijos paskaitas universitete.

Atrasta, kad Pajautos slėnyje, tarp piliakalnių ir pelkių prie Neries, yra buvęs miestas su tarp 4 - 5,000 gyventojų. Atkastos gatvės ir rąstais grįsti keliai, taip pat ir 14 a. gerai išsilaikiusi pirtis su krosnimis ir vantomis. Taip pat buvo atkastas amatininko namas su daugybę metalo ir odos gabaliukų. Rastas 43-čio numerio padas ir įvairių amatininko įrankių, puodų, šaukštų, samčių, žalvarinių adatų, medinių verpsčių. Šie kasinėjimai parodė, kaip gyveno paprasti žmonės, o ne kunigaikščiai. Atkasta tik dvidešimtoji buvusio miesto dalis. Jei bus lėšų, kasinėjimai bus vykdomi ir toliau.

Pasirodė, kad buv. Vilniaus katedroj įrengtam muziejui yra reikalinga oro kontrolė. O oro šaldymui įvesti buvo susitarta su švedų įmone, kuri iki 1987 m. sausio 1 pažadėjo šaldymo įrengimus įvesti. Archeologė mačiusi po katedra visu jos ilgumu pravestus vamzdžius. Vykdamas šiuos įrengimus ir besikasinejant, buvo atrasta bent penkerių tūkstančių metų proistorė

ir istorija. Pačioje apačioje buvo atkasta akmens amžiaus sodybviētė, maždaug 3,000 pr. Kr. Toliau aukštyn eina žalvarinio ir geležies amžių radiniai iki istorinių laikų pradžios ir iki dabartinės katedros. Tie visi sluoksniai dar nėra galutinai ištirti. Atkasta Mindaugo katedra, Perkūno šventykla. Kasinėjimus atlieka du architektai — Napoleonas Kitkauskas ir Albertas Lisanka. Labai energingai čia ir Kernavėje dirba Sigitas Lasavickas. Matyti, kad po Mindaugo katedros pastatydinta 13 a. vidurio krikščioniškoji katedra, kuri ar buvo sudeginta ar pati sudegė. Ant jos pamatų buvo pastatydinta Perkūno šventykla, visai skirtinga, su aukuru viduryje. Ši šventykla buvo sunaikinta Lietuvą krikštijant Jogailos laikais, kada buvo pastatydinta Jogailos katedra, kuri sudegė 1419 m. Toje katedroje buvo atrasta kriptas su pirmosiomis Lietuvos freskomis. Toje pačioje vietoje Vytautas pastatė naują katedrą, žymiai didesnę, kurios sienos ir kontrforsai įjungti į dabartinę Stuokos-Gucevičiaus katedrą, pastatydintą 18 a.

Tuo pačiu metu tarp Neries ir Gedimino kalno buvo atkasta įvairių šimtmečių Vilniaus pilies gynimo sistema. Pirmasis griovys ir pylimas su bokštais siekia 9-tą ar 10-tą amžius. Tad dėl šito iškrinta garsioji Gedimino legenda apie Geležinį Vilką, siekiantį savo kilme 14-tą a. Toliau atkastos 11-to, 12-to ir 13-to a. gynimosi sistemos. Atstatytas arsenalas iš 16-to a., didelis dviejų aukštų namas, kuriame bus įrengtas taikomosios dailės muziejus.

Tai taip vis atverčiami naujieji mūsų istorijos ir proistorijos lapai, iš kurių paaiški, kad lietuviai nebuvo

laukiniai žmonės, kaip juos vaizdavo Narbutas savo istorijoje ir Henryk Sienkiewicz savo romanuose, bet buvo aukštos kultūros ir neatsilikę nuo kitų to meto gyventojų.

Vėl vokiškoji okupacija

Dr. Bronius Nemickas pateikia vis naujų dokumentų apie Lietuvą vokiečių okupacijos metu. Šį kartą *Draugas* balandžio 11 paskelbė jo iš archyvų išknistą Lietuvos gen. komisaro von Renteln raštą užimtųjų Rytų kraštų Reicho ministeriui Rosenbergui, iš kurio matyti, kad Vokietija nelaikė sienos tarp Rytprūsių ir Lietuvos siena, bet tik administracine riba, kuriai visai nereikalingas Nemuno užnugaris. Kai pagal Fuehrerį iš Lietuvos repatrijavę vokiečiai turėtų būti palengva grąžinami į Lietuvą ir įkurdinami Nemuno vingyje. Staigus lietuvių iškėlimas iš vingio ir vokiečių apgyvendinimas galėtų sukelti lietuvių tarpe nedraugiškas Vokietijai nuotaikas.

Nauji reiškiniai veiksmų tarpe

Bronius Nainys 1987 m. balandžio 17 *Draugo* vedamuoju džiaugiasi prasiidėjusiu artimu bendradarbiavimu tarp Amerikos Lietuvių tarybos ir LB. LB į jų rengtą JAV senatoriam ir Atstovų rūmų nariams priėmimą vasario 25 Washingtono pakvietė dalyvauti Vliko ir Lietuvos Vyčių atstovus. LB krašto valdybos pirmininkas Algimantas Gečys, patyręs, kad tą pačią dieną vyksta ir JAV kongrese Lietuvos nepriklausomybės sukakusių minėjimas, kuriame paprastai dalyvauja ALT delegacija, pakvietė visą delegaciją dalyvauti LB ruoštame priėmime, o ALT pirm-kas Teodoras Blinstrubas pakvietė LB valdybos atstovus prisijungti prie ALT delegacijos, vykstančios pasimatyti su Atstovų rūmų pirm-ku Jim Wright.

Atrodo, kad eilę metų trukęs nesutarimas tarp LB ir ALT šiuo abipusiu žygiu yra užbaigtas, ir kad bent šio veiksniai ateity atiras būdų ir toliau sėkmingai bendradarbiauti.

Darbininke (1987 m. liepos 10 d. Numeryje 27) p. Alfonsas Nakas, apžvelgdamas gegužės mėnesio žurnalą "Kari", rašo:

"Neseniai įvestame skyriuje "Žvilgsnis į politiką" dr. Jonas A. Stiklorius rašo apie naująjį sovietijos carą Michailą Sergėjevičių Gorbačiovą ("Kas darosi Sovietų Sąjungoje"). Man užkliuvo sakiny: "Del netikšios socializmo sistemos ir valdymo šis kraštas (Sov. S-ga, A.N.) turi importuoti šimtus tūkstančių tonų grūdų ir kitokio maisto iš kapitalistinių kraštų — Amerikos, Kanados etc.

Daktare Stikloriau, SSSR vadinti socialistinių kraštų yra didžiausias socialistų įžeidimas. Tai viena. O antra, ne šimtus tūkstančių tonų, (vien kviečių) per paskutinius keliolika metų sovietai importavo iš laisvojo pasaulio kraštų, o šimtus milijonų."

Šia proga gal būtų naudinga pažvelgti į faktą kad Sovietų Sąjunga pati oficialiai save vadina SSSR. Išvertus reiškia: "Sovietinių Socialistinių Respublikų Sąjunga" (Taip, p. Nakai socialistinių, ne komunistinių.

Socializmo ir komunizmo temos nepaprastai plačios ir literatūra tais ir panašiais klausimais yra labai didelė. Čia pasitenkinsiu paminėdamas tik keletą faktų.

Karolio Markso pasekėjai įsteigė socialistų partijas. 1903 m. rusų socialdemokratų partija suskilo į bolševikus ir menševikus, ir kairysis sparnas, bolševikai, vadovaujami Sovietų Sąjungos tėvo V. I. Lenino, pasivadino komunistais.

Sovietų Sąjungos vadai tvirtina, kad jie stato socializmą, o ne po to

seka komunizmas, kuris yra aukščiausiaji socializmo fazė.

Apskritai, socialdemokratai, socialistai ir komunistai skiriasi savo tarpe taktikos, veiklos, priemonių klausimais, tačiau jie visi yra marksistai, ateistai ir esmėje siekia tų pačių tikslų. Tiesa, jie savo tarpe nesutinka, dažnai pešasi, bet tai nekeičia to pagrindinio fakto, kad jie visi tiki į tą patį Marksą.

Kas liečia sovietų importuojamų javų kiekį, tai aš paėmiau per mažą, o p. Nakas per didelį skaičių. Faktinai tikslų skaičių nustatyti sunku, bet jis pagaliau ir ne taip jau svarbus. Svarbu pats faktas, kad sovietai randa reikalo importuoti didžiulius maisto kiekius iš kapitalistinių kraštų.

TIESIAUSIAS KELIAS Į LIETUVOS LAISVĘ

VILIUS BRAŽENAS

Plačiai skaitomas ir girdimas komentatorius Paul Harvey man neseniai sutaupė numatyto vedamojo apie JAV pagalbą Sovietų Sąjungai rašymą, mano redaguojamo Lee Constitution, 1987 m. birželio 2 d. laidai. Kaip tik laiku, lyg užsakytas, paštu atėjo jo sindikuotas straipsnis "Jenkių Doleriai Palaiko Sovietų Sąjungą". Panaudojau vedamuoją, nes kaip sakoma, "žodžius iš burnos išėmė".

Jau nuo 1977 metų važinėju per Ameriką skleisdamas kaip tik tą žinią per paskaitas užvardytas "Detante su Pabaisa" ir "Sustabdykime Komunizmo Finansavimą". Tam pasiekti nuo 1983 metų veikia net specialus komi-

tetas — the Larry McDonald Crusade to STOP FINANCING COMMUNISM. Jo pirmininku yra neabejotinas šiuo klausimu autoritetas, JAV Armijos atsargos brig. gen. Andrew Gatsis. Jis yra vienas iš labiausiai dekoruotų JAV kariškių. Asmeniškai jaučiuos didžiai pagerbtas pakviestimui būti, šalia žymių amerikiečių kariškių bei civilių, to komiteto užgyrėjų ("endorsers") tarpe. Lawrence P. McDonald, konservatyvus demokratas iš Georgia, kurio vardu pavadintas "Crusade", žuvo nuo sovietų raketos drauge su 268 kitais keleiviais KAL-007 skrydžio Korėjos lėktuve. Jau prieš savo mirtį jis vadovavo amerikiečių patriotų pastangom sustabdyti mirtino priešo ginklavimą Amerikos ištekliais.

Neseniai viešumon iškilo skandalingas faktas: dvi užsienietiškos firmos — viena norvegiška, kita japoniška (Toshiba) — pervedė sovietų žiniain didžios svarbos slaptą Amerikos technologiją povandeninių laivų propeleerijų garsui prisplopinti. Amerikos spaudoje ir Kongrese kilo triukšmas, ypač prieš Japonijos Toshibą. Pasirodo, jog vos už \$17 milijonų sovietai įsigijo strateginės vertės technologiją, dėl ko amerikiečiams gali kainuoti apie \$40 milijonų buvusiai saugumo padėčiai atstatyti.

Valstybės sekretorius George Shultz priešinasi reikalavimams iš Kongreso pateikti nusikaltusioms firmoms ieškinį. Galima įtarti, jog "Vieno Pasaulio" kūrėjų klika State Departamente bijosi procedento, kurs galėtų būti panaudotas prieš to pat tipo amerikiečių firmas, kurios ligi šiolei dar didesniame maštabe pervedinėjo Vakarų technologiją sovietijos arsenalui su State Departamento palaiminimu. Ryškiausi pavyzdžiai būtų pardavimas (prie Kissinger'io) "Centuryline B" mašinų precizinių mažųjų guolių gaminimui. Juos sovietai naudoja giroroskopuose raketų inercinei taikymo sistemai patobulinti. Ši JAV technologija pagerino raudonųjų raketų taiklumą nuo kelių mylių nuo taikinio iki vos šimtų jardų tikslumo.

Kitas pavyzdys būtų "Kama River Plant". Tai didelių sunkvežimių galingų motorų tankų ir judomų platformų raketoms įmonė, pastatyta JAV finansavimu ir technologija. Įmonė užima apie 40 kvadratinių, mylių plotą, ant upių Kama ir Vetluga santakos, prie Naberiežnaji Čiali. Ten pagaminti sunkvežimiai naudojami Afganistano, Afrikos ir Pietų Amerikos pavergimui. Bent jau tokiems Amerikos piliečiams, kaip ukrainiečiams, lenkams, vengrams ir pabaltiečiams turėtų būti aišku, jog tai yra savižudiška politika, kurią būtina sustabdyti, jai siekiama vilties atgauti laisvę pavergtiesiems.

Tai, kad tokie amerikiečiai kaip Paul Harvey, pagaliau prieina panašios išvados, gal daugiausiai nuopelnų tenka "Crusade" komitetui. Vienaip ar kitaip, tai yra džiuginantis reiškinys. Pagal aną patarlę — "Geriau vėliau, negu niekad..." Belieka laukti ir tikėtis, jog lietuviškoji ir kitų tautų išėivija, kurią šis klausimas turėtų labiau dominti negu bet ką kitą Amerikos visuomenėje, netrukus supras kaip Paul Harvey, ir prabils šiuo opiu ir Amerikai bei Lietuvai gyvybiniu klausimu.

Nesimato Lietuvai nepriklausomybę ir lietuvių tautai laisvę atgauti kitokios galimybės, kaip išlaikant stiprią ir laisvą Ameriką priešpriešais palaipsniui silpnėjančią ir pagaliau gal sužlungančią sovietų kolonijalinę imperiją. Jei tikrai siekiame laisvės pavergtiesiems, mūsų veikloje turėtų stipriai atsispindėti sovietijos silpnėjimas. To siekiant, pirmiausia sustabdytinas sovietijos stiprinimas Vakarų ištekliais. Tai būtų gal pats tiesiausias kelias į Lietuvos laisvę. Tad "Stop Financing Communism" privalėtų būti vienu iš pagrindinių išėivijos siekių.

Tačiau apie šią nusikaltėlišką sovietijos stiprinimo ir rėmimo politiką nesigirdi protestų iš kairės ir suprantama, to klausimo diskutavimo iš tą politiką vykdančio internacionalistinio elito. Šis klausimas, pavyzdžiui, prašosi keliamas ypač girdint ginklų

pardavimo Iranui garsiai skelbiamą "skandalą". Jeigu tiesa, jog nedera, nemoralu, ir net kvaila prekiauti su JAV priešu ir terorizmo rėmėju Iranu, kodėl moralu ir išmintinga tai daryti su SSSR? Pagaliau jau vien tik nužudytų amerikiečių statistikos išskaičiavimas, labiau atleistina prekyba su kelis amerikiečius nužudžiusiu Iranu, negu su sovietais, kurie atsakingi už daugiau kaip 100 tūkstančio Korėjos bei Vietnamo karuose žuvusių amerikiečių.

Kremliaus stiprinimas, deja, yra faktas. Vakarų vadovai jau seniai palaiko, stiprina, remia ir gelbsti nuo sugriuvimo Sovietų Sąjungą. Jis tai daro tiesioginėmis ir per satelitus žemų palūkanų paskolomis, pašalpomis, technologijos pervedimu, karinei gamybai svarbių įmonių sovietijoje statymu, sudarymu kitų sąlygų sovietams pasivyti ir net pralenkti JAV apsiginklavime. Prie to prisideda sovietų vyriausybei diplomatinio pagarbumo bei jos teisėtumo per "diplomatiją" suteikimas.

Pirmą viso to užsiminimą maždaug prieš 25 metus užtikau vokiečio Warner Keller knygoje *East Minus West—Zero*. (Rytai Minus Vakarai — Nuliui). Anuo metu, dar nežįūrint viso to pasėkų ir neturint daugiau įrodymu šis įspėjimas buvo priimtas abejotinais. Vėliau eilė apčiuopiamų ir dokumentuotų įrodymų išblaškė užsiliekančias abejones. Gal geriausiai komunizmo finansavimą ligi šiol dokumentuoja Stanford (Kalifornijoje) Universiteto profesorius ir Hooverio Instituto mokslininkas šešiuose savo veikaluose. Vienas iš pastarųjų yra "National Suicide — Military Aid to the Soviet Union". (Tautinė savižudybė — karinė pagalba Sovietų Sąjungai — išleista 1973.) Autorius Anthony C. Sutton šioje knygoje tarp kitko (prez. Nixono laikais) sako:

"Trumpai suėmus, visų prezidentų administracijos, pradėdant nuo Woodrow Wilsono su Richard Nixonu imamai, vykdė dvipartinę užsienio politiką statyti ("building up") Sovietų Sąjungą. Ši politika yra slepiama

("censored"). Tai tautinės savižudystės politika."

Jo naujausia (1986 m. išėjusi) knyga turi dar labiau sarkastišką pavadinimą: *The Best Enemy Your Money Can Buy* (Geriausias Priešas, Kokį Galima Nusipirkti Jūsų Pinigais). Čia jis pateikia naujausią dokumentaciją apie Lietuvos okupanto finansavimą taipogi ir lietuviškos išėivijos pinigais. Reiškia tam naudojant JAV išdą, sukrautą piliečių mokesčiais. Be profesoriaus Sutton, galima būtų suminėti visą eilę kitų autoritetų rašinių apie tai.

Savaime aišku, jog turėtų kilti klausimas — "kodėl"? Atsakymas į tai yra gan plati ir svarbi tema. Trumpai suėmus, tiesioginė išdavystė ir gobšumas yra tik dalis atsakymo. JAV politika sovietų atžvilgiu gan įtaigoja slaptai ir stipriai vyraujanti internacionalizmo "Naujos Pasaulio Santvarkos", "Viso Pasaulio" (su Sovietais...) pasaulėžvalga. Jinai į JAV vyriausybę ir į žinybą (spausdintą bei elektroninę) turi lemiamos įtakos per privačią (daugiau poros tūkstančių narių) retai girdimą organizaciną Council On Foreign Relations (CFR). Tarp bent gero tuzino šiuo klausimu veikalų, besidomintiems pradžiai paminėsiu dviejų lietuviams gal geriau pažįstamų autorių knygas. Sen. Barry Goldwaterio *With No Apologies* ir Viliaus Bražėno *Sąmokslas Prieš Žmoniją*.

Gal pats sensacingiausias šioje srityje pareiškimas, bet kada padarytas iš JAV vyriausybės sluoksnių buvo Laivyno Sekretoriaus John Lehman, 1983 m. gegužės 25 d. kalboje Annapolio Jūrų Akademijos karininkų išleistuvėse. Kadangi Amerikos žinyba, ypač TV tinklai ir didžioji spauda, aiškiai nenori tą klausimą kelti viešumon, mažai kas apie tą nepaprastą sekr. Lehman pareiškimą būsiamiems JAV laivyno karininkams tėra girdėję.

"Už kelių savaičių daugelis jūsų per vos keletą šimtų pėdų vandens plotą žiūrėsite į kai kurią pačią moderniausių technologiją bet kada išra-

MONTREALIO RAMOVĖNŲ SUSIRINKIMAS

stą Amerikoje. Deja, ji yra ant sovietų laivų...”, pasakė jis.

Jeigu John Lehman būtų prasaręs ką nors pašiepiančio apie negrus, žydus ar, pavyzdžiui, lenkus, žinyboje tai būtų nuskambėję kaip sensacinas “skandalas”. Kongrese būtų pareikalauta investigacijos ir vyriausybės pasiaiškinimo. Tačiau pareiškimas apie savižudišką politiką remti priešą, didžiosios bei “pripažintos” žinybos buvo nutylėtas. Žinia apie tai pasirodė tik dešiniojoje spaudoje.

“Taip, sunku tam patikėti,” rašoma *The Larry McDonald Crusade Biuletenu* 1984 metų žiemos laidoje. “Tačiau paprastas ir labai galimas faktas yra tai, jog mūsų vyriausybė ištusus dešimtmečius padėjo komunistinėms vyriausybėms paskolomis, kredito garantijomis ir pažangiausios technologijos pervedimu.”

Kongresmanas McDonald ir kiti 69 amerikiečiai KLA-007 lėktuve žuvo nuo sovietinės raketos, paremtos amerikiečių “Sidewinder” raketos technologija. Raketą iššovė sovietų naikintuvas, varomas Rolls Royce motorais. Prieš savo mirtį vienoje iš paskutinių kalbų jis nurodė reikalą įsitraukti veiklon:

“Daugumas amerikiečių nežino, kad Amerikos pinigais yra gaminamos komunistų raketos, kai tuo tarpu vyrai stato savo gyvybes pavojun... Jie turi būti painformuoti.”

Tokiai svarbiai informacijai skleisti amerikiečiuose labai tiktų išeivių organizacijos, kaip “Ramovė” bei Šaunlių sąjunga. Tai skaitytina būtina veikla, jei nusistatoma, jog sovietijos silpninimas yra tiesiausias kelias į Lietuvos laisvę.

SKAITYK
IR
PLATINK
KARI!

LKVS-gos “Ramovė” Montrealio skyriaus visuotinis narių susirinkimas įvyko 1987 m. balandžio mėn. 12 d. L. K. Mindaugo šaunlių kuopos būstinėje. Susirinkimą 12 val. atidarė V-bos p-kas B. Kasperavičius, pasveikinęs susirinkusius, paprašė prisiminti mirusius skyriaus narius atsiostojimu, pagerbti juos susikaupimo ir tylos minute.

Po to perskaitė valdybos paruoštą darbotvarkę, kurią priėmus sudaromas darbo prezidiumas. Adomaitis Jonas — pirm., Gabrys Petras — sekretorius. V-bos p-kas perduoda skyriaus vėliavą prezidiumo p-kui J. Adomaičiui, kuris, padėkojęs už pasitikėjimą, pasižada globoti — saugoti vėliavą, kol bus išrinkta nauja valdyba ir jos p-kas. Paskutinio visuotinio susirinkimo protokolą perskaitė P. Gabrys. Protokolas priimtas.

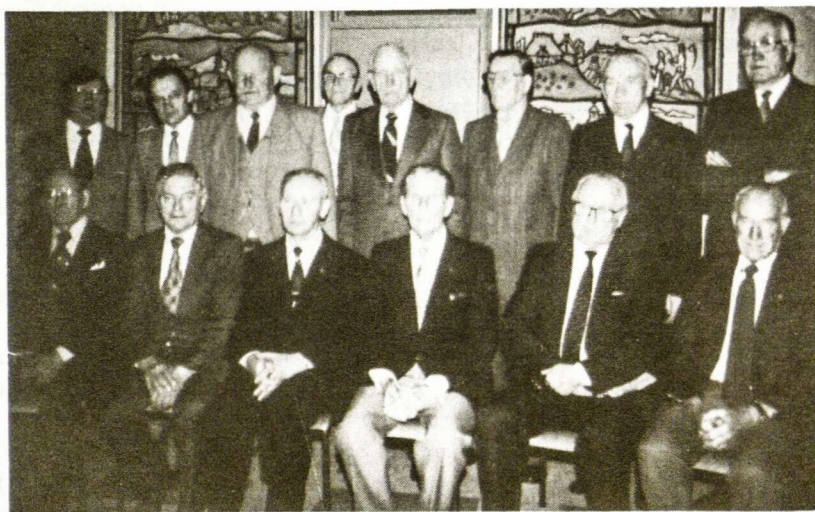
B. Kasperavičius perskaitė LKVS-gos skyrių atstovų suvažiavimo protokolą, kuris įvyko 1986 m. gegužės mėn. 24 - 25 dienomis Čikagoje Lie-

tuvių tautiniuose namuose. Taip pat ir naujos Centro valdybos aplinkraščius. Kaip matome, sako jis, Centro valdybos rinkimus prieš Čikagos skyrių laimėjo Klivelando skyrius. Taip pat iš Klivelando skyriaus išrinkta ir Kontrolės komisija, gavusi daugiau balsų už Čikagos kandidatus. O Garbės teismas išrinktas iš Bostono skyriaus narių.

Išklausomi iždininko Augustino Kalvaičio, ir Revizijos komisijos pirm. Žiuko Antano pranešimai. Kurie be didesnių diskusijų buvo priimti. B. Kasperavičius pareiškia nuoširdžią skyriaus narių ir savo padėką, Augustinui Kalvaičiui už penkių tūkstančių dolerių auką skyriaus iždui papildyti. Jo dėka šiuo metu skyriaus kasoje yra penki tūkstančiai šimtas devyniasdešimt trys doleriai ir 59 centai.

Buvusi valdyba ir Revizijos komisija, sutiko pasilikti sekančiai kadenci-

(Nukelta į p. 303)

Montrealio ramovėnai 1987 m. po susirinkimo. Iš k. sėdi: M. Grinkus, A. Žiukas, P. Gabrys, B. Kasperavičius. J. Šiaučiulis ir Aug. Mylė. Stovi iš k.: Br. Kirstukas, J. Babrauskas, S. Rimeikis, J. Gedminas, J. Adomaitis, Ig. Petrauskas, A. Matusėvičius ir V. Barauskas. Nuotr. Aug. Kalvaičio

TREMTIES TRIMITAS

Redaguoja S. Kaunelienė

531 W. Grand Blvd., Detroit, Mich. 48216

Šiuo adresu siųsti visą "Tremties trimitui" skirtą medžiagą

RUGSĖJO AŠTUNTOJI — TAUTOS ŠVENTĖ

NEUŽMIRŠTAMAI LIETUVAI

JUOZAS MIKŠTAS

Šiomet mūsų visų dėmesys nukreiptas į Lietuvos krikščionybės 600 metų jubiliejų. Sukakties minėjimo iškilmės vyko Romoje, okupuotoj Lietuvoj ir įvairiose pasaulio šalyse, kur gyvena lietuviai.

Vienur iškilmingiau, kitur kukliau ši sukaktis paminėta, nes iš tikrųjų krikšto malonė labai didelė Dievo dovana.

Istorikai ta tema rašė spaudoj. skaitė paskaitas, kiekvienas savaip tą įvykį apibūdindamas, Ypač kai kurie mūsų istorikai, pasinaudodami lenkiškaisiais šaltiniais, nuopelnus priskyrė lenkams. Tų straipsnių atgarsiai nuskambėjo ir okupuotoj Lietuvoj.

Bet krikšto mintis nebuvo Lietuvoj svetima daug anksčiau. 1251 metais Lietuvos valdovas Mindaugas apsikrikštijo su visa šeima ir dvariškiais, o po dvejų metų buvo vainikuotas Lietuvos karaliumi.

Valdovas Gediminas, būdamas labai įžvalgus, suprato ryšių su krikščioniškuoju pasauliu svarbą. Jis rašė laiškus vienuolynų vyresnybėms, kviesdamas kurtis Lietuvoje, statyti vienuolynus, bažnyčias ir mokyklas. Besikuriantiems buvo duodamos įvairios privilegijos. Jis rašė popiežiui apie Kryžiuočių Ordino žiaurumus su užimtųjų kraštų gyventojais. Jie krikštija ugnimi ir kalaviju. Tai didžioji kliūtis, Lietuvos gyventojų krikštui. Iš Rusijos žemių skverbėsi stačiatikybė.

"Jogaila atsikratęs dėdės Kęstučio, nesijausdamas tvirtai sėdįs savo dėdės Kęstučio soste, susitarė su kryžiuočiais ketverius metus taikiai

*Tu būk žavi nors mano gėstančioj svajonėj,
Nors mano vienišų dienų — naktų sapnuos.
Jaučiu savos būties baigmės kelionėj,
Kad neilgai jau Tau silpna širdis dainuos.*

*Atleisk, kad sugrąžinti skolą Tau nespėjau,
Nors Tavo veido niekadęs neužmiršau.
Ak, vėjau, vėjau; svetimo pasaulio vėjau,
Nunešk į šiaurę šiuos žodžius, kuriuos rašau.*

*Tu pasakyk Gimtinės kloniams ir kalneliams,
Kaip man svetur nemela buvo ir sunku,
Tiek metų Tėviškėn Brangion sugrįžt negalint,
Ir jaučiant, kad visų vilčių jau netenku...*

*O Tu vis būk žavi, laiminga ir laisva,
Tu neužmirštamoji mano L I E T U V A !*

gyventi. Jisai pasižadėjo kryžiuočiams per tą laiką visame krašte įvesti krikščionybę ir norėdamas gauti iš jų pagalbos, atidavė jiems Žemaičių žemę iki Dubysos. (V. Daugirdaitės Sruogienės "Lietuvos istorija" II psl.)

Vytautas Didysis, nenorėdamas mirti kaip jo tėvas Kęstutis Jogailos kalėjime, žmonos Onos padedamas pabėgo ir nubėgo pas tuos pačius kryžiuočius ieškoti pagalbos. Pas kryžiuočius Vytautas apsikrikštijo ir gavęs pagalbos ruošėsi atsiimti savo tėvoniją.

Tuo metu lenkų ponai pasiūlė Jogailai vesti jauną vengrų kilmės lenkų karalaite Jadvygą. Lenkija tuo metu buvo daug silpnesnė nei Lietuva. Krašte siautė betvarkė, todėl ponai labai norėjo unijos su Lietuva. Už Jadvygos ranką ir lenkų pagalbą Jogaila pasižadėjo apsikrikštyti, apkrikštyti Lietuvą ir sujungti su Lenkija.

Lietuvos krikštas įvyko 1387 metais. Krikštijo būriais. Tikiėjimo tiesas aiškino Vytautas ir Jogaila.

Jogailai išvykus į Lenkiją, Lietuvą valdė Vytautas Didysis. Tapti Lietuvos valdovu jam buvo daug kliūčių. Išvykdamas į Krokuvą, Jogaila savo vietininku paskyrė savo brolių Skirgailą. Bet Vytauto šalininkai, norėdami atsikratyti lenkų, susispietė apie Vytautą, jam pagalbą suteikė kryžiuočiai.

Jogaila nusileido. Paskyrė Vytautui visą Lietuvą, su sąlyga, kad neatsiskirs nuo Lenkijos.

Tapęs Lietuvos valdovu Vytautas nutraukė ryšius su kryžiuočiais, sudegino jų pilis prie Nemuno ir daugel metų su jais kariavo.

Vytautas Didysis buvo vienas žymiausių to meto valdovų ne tik Lietuvoje bet ir Europos istorijoje. Neaukšto ūgio, drąsus, energingas ir labai protingas. Be lietuvių kalbos, mokėjo dar rusų, vokiečių, lenkų, lotynų ir totorių kalbas. Nevartojo svaigiųjų gėrimų, gerdavo tik gryną vandenį. Buvo labai darbštus, savo namuose taupus, bet svečiams vaišingas ir dosnus. Jo didžiausias malonumas buvo atliekamu laiku medžioklė ir šachmatai.

Per visą savo valdymo laiką siekė atsikratyti ryšių su Lenkija ir tapti Lietuvos karaliumi. Stiprindamas savo didžiulę valstybę, kurios žemės siekė nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų, jis pašalino nepaklusnius kunigaikščius. Jų vieton paskyrė sau patikimus. Paskyrė nuolatinius valdininkus-kanclerius ir maršalą. Santykiuose su lenkais elgėsi nepriklausomai. Jo globos ieškojo totoriai ir rusų kunigaikščiai. Nepaklusnius kunigaikščius šalino be atodairos. Totoriams, kurie tarnavo jo kariuomenėje, davė žemių Lietuvoje. Vytautui valdant totoriai tapo nepavojingi ir ištikimi Vytautui. Rytuose jis prijungė prie Lietuvos naujų žemių. Valdydamas Lietuvą, jis nepamiršo, kad Lietuvos dalis — Žemaitija kenčia kryžiuočių jungą.

Susitaręs su lenkais, pasikvietęs į talką rusų kunigaikščius, gavęs totorių pagalbą, pasisamdęs čekų dalinį, Vytautas 1410 metais liepos mėn. vidury išsiruso į žūtbutinį žygį. Savo paties paruoštam

kovos planui pats kovai vadovavo ir joje dalyvavo. Mūšis įvyko liepos 15 dieną. Mūšis buvo žiaurus ir kruvinas. Žuvo Ordino didysis magistras, daugybė komturų ir jiems į pagalbą atėjusių riterių iš vakarų Europos. Karo laukas buvo nuklotas lavonais. Žalgirio mūšyje Vytautas sutriuškino Kryžiuočių ordiną, sustabdė jo veržimąsi į Rytus. Sutriuškintus Ordiną, Vytautui mažai beteko kariauti. Atėjo ramybės ir poilsio metas. Gyventojų gerbūvis pakilo.

Tuo metu Europoje jis buvo galingiausias valdovas. Visų gerbiamas. Dabar jis norėjo visiškai nutraukti ryšius su Lenkija, vainikuotis Lietuvos karaliumi. Lenkai tam visomis jėgomis priešinosi. Vytautas nutarė vainikuotis be jų sutikimo. 1429 metais jis sukvietė į Lucką Europos valdovų suvažiavimą. Suvažiavo Europos valdovai, popiežiaus pasiuntinys, daugybė kunigaikščių su palydovais. Vytautas juos karališkai priėmė, nustebindamas visus savo turtingumu, vaišingumu, dosnumu. Ten Vytautas iškelė savo vainikavimosi reikalą. Imperatorius Sigmundas pažadėjo karališkąjį vainiką. Tam pritarė ir Jogaila Lenkų ponai pasipriešino ir išvažiavo. Buvo paskirta vainikavimosi diena 1930 m. rugsėjo aštuntoji. Iškilmių belaukiant suvažiavo į Vilnių daug kilmingųjų svečių.

Lenkai nutarė klausti sustabdyti vainikavimosi iškilmes. Pasienyje jie užpuolė pasiuntinius ir atėmė karūną. Iškilmės buvo atidėtos lapkričio 8-tai dienai, kada turėjo atsiųsti antrąjį vainiką.

Deja, Vytautas tos dienos nesulaukė. Mirė Trakuose 1930 m. spalio 27 dieną.

Lietuva nustojo savo žymaus valdovo, savo Arų Aro, visą gyvenimą kovojusio už Lietuvos reikalus. Savarankiškos Lietuvos jis siekė atkakliai, su ginklu rankose, diplomatiniais ryšiais ir net laikinomis sutartimis su priešais. Mirė ne kovos lauke, kaip Lietuvos gynėjas, bet ligos patale, kur jį paguldė klasta. Mirė nesulaukęs savo darbų galutinio apvainikavimo, nesulaukęs karališkojo vainiko. Tačiau, nors jo galva nebuvo papuošta karliškuoju vainiku. Jis — Vytautas, kaip reta valdovų istorijoje, vadinamas Vytautu Didžiuoju. Jam nepriklausomaj Lietuvoje buvo statomi paminklai, 1930 metai buvo paskelbti Vytauto Didžiojo metais, Jo paveikslas buvo nešamas su procesija iš miesto į miestą.

Vytaute Didis, Tu Lietuvai garbės vainiką nupynei, todėl Tavo vardą su meile ir pagarba miniu.

IŠ "ŠAULIO VADOVAS"

Paruošė K. MILKOVAITIS
(T q s a)

Renginių vadovas

Renginių vadovas vadovauja ir rūpinasi visais kuopos renginiais liečiančiais reikalais, kaip antai:

parūpina ir užsako salę, aikštę ir pan.

rūpinasi salės/aikštės paruošimu, t. y., papuošimu, stalų ir kėdžių sustatymu, tinkamu apšvietimu ir t. t.

susitaręs su kuopos pirmininku ir kuopos valdyba, užsako orkestrą, superka maistą, gėrimus ir t. t.

pasirūpina, kad būtų reikalinga tarnyba ir tvarkdariai;

rūpinasi skelbimų bei plakatų paruošimu ir iškabinimu;

rūpinasi bilietų atspausdinimu ir išplitinimu;

rūpinasi reikalingų valdžios leidimų gavimu;

parūpina patarnautojas-jus ir t. t.

Papildomai žiūrėk ir vadovaukis LŠST statutu.

Jaunimo vadovas

Jaunimo vadovas koordinuoja visą kuopos jaunimo veiklą. Jo svarbiausias siekis ir uždavinys yra įjungti kuo daugiau jaunimo į kuopos šaulių eiles. Jaunimo vadovas ruošia jaunimo kultūros stovyklas, steigia sporto ir kitus pramoginius vienetus, ruošia jaunimo kultūros stovyklas, steigia sporto ir kitus pramoginius vienetus, ruošia jaunimo literatūros, dailiojo skaitymo, muzikos, meno pasirodymus.

Jaunimo vadovas dirba glaudžiam kontaktui su kuopos pirmininku.

Papildomai žiūrėk ir vadovaukis LŠST statutu.

Šaudymo sorto vadovas

Šaudymo sporto vadovas prižiūri šaudyklą, kuopos šautuvus ir kitą šaudymo turtą. Jis propaguoja kuopoje šaudymo sportą ir instruktuoja kuopos šaulius šaudymo sporto mene. Jis

aprūpina kuopą šaudmenimis ir taikiniais. Susitaręs su kuopos pirmininku, nustato vietą ir laiką kasmetinėms kuopos šaudymo treniruotėms bei varžyboms. Jis veda kuopos šaudymo kronikos knygą ir rūpinasi visais kitais kuopos šaudymo reikalais. Jis privalo turėti valdžios išduotą leidimą ginklui laikyti. Šaudymo sporto vadovas kuopos šautuvų nenaudoja be kuopos pirmininko sutikimo.

Papildomai žiūrėk ir vadovaukis LŠST statutu.

Ūkio - Turto vadovas

Ūkio - Turto vadovas rūpinasi visais kuopos ūkio ir turto reikalais. Jo žinioje yra visos kuopos nekilnojamos, kilnojamos turtas ir medžiaga. Jis veda kuopos turto ir medžiagos knygas. Jis aprūpina kuopos šaulius uniforminiais priedais ir kitais reikmenimis. Ūkio - Tiekimo vadovas bendradarbiauja su kuopos išdinininku, tvarkingai paruošdamas ir nedelsiant pristatydamas jam reikmenų išdavimo lapus — sąskaitas, kad išdinininkas galėtų išreikalauti užmokesnį, ir t. t.

Papildomai žiūrėk ir vadovaukis LŠST statutu.

Pagalbiniai valdomieji organai

Kontrolės komisija

Žiūrėk LŠST statuto 146 iki 152 str. imtinai.

Garbės Teismas

Žiūrėk LŠST statuto 153 iki 182 str. imtinai.

Kuopos kapelionas

Kuopos kapelionas koordinuoja ir vadovauja visam kuopos dvasiniam ir religiniam gyvenimui. Jis instruktuoja ir atlieka religinius patarnavimus tautinių ir šaulių švenčių, priesaikų, laidotuvių ir kitokių apeigų metu.

Kuopoje atsiradus didesniame skaičiui kitos tikybos šaulių, gali būti ir kitos tikybos kapelionas. Žiūrėk LŠST statuto 201, 202 str.

Pastaba:

Pagalbinių kuopos valdomųjų organų nariai, jei dalyvauja kuopos valdybos posėdžiuose, turi patariamąjį balsą.

Be to, yra būtina kuopoje turėti bent vieną korespondentą ir fotoreporterį.

Taip pat naudinga yra kuopoje turėti:

rikiuotės seniūną,
tarnybų seniūną,
vėliavų seniūną.

Rikiuotės seniūnas turi būti šaulys gerai žinąs Lietuvos kariuomenės karinę tankinę rikiuotę. Jo pareiga yra apmokyti dalinio šaulius tankinės rikiuotės pagrindų.

Tarnybų seniūnas tvarko ir vadovauja visoms tarnyboms: vidaus tvarkos, vietų nurodymų, durų, gegužinėse automobilių statymo ir kt.

Vėliavų seniūno žinioje yra dalinio vėliavos ir stovai. Jo pareiga yra pasirūpinti, kad vėliavos visuomet būtų parengty, paraduose tinkamai nešamos ir reprezentuojamos, tinkamai į stovus sustatomos ir t. t. Jis vadovauja vėliavų eisenai ir prižiūri vėliavų tarnybos tvarkingumą. Jis pats išmoksta ir išmokina vėliavų tarnybos žmones reikalingų komandų, veiksmų ir judesių. Vėliavos naudojamos tik kuopos pirmininkui davus sutikimą ir nurodymą.

Pastaba:

Vieno čia išvardintų seniūnų žinioje galima sujungti kelias tarnybas.

LĖŠOS

Kuopos lėšas sudaro: metinis nario mokesnis; loterijų, koncertų ir kitų renginių pelnas;

aukos;
palikimai;
kapitalo nuosimčiai.

Dalis dalinio pajamų skiriama cen-

tro valdybos reikalams. Kodėl? Centro valdybos uždaviniai yra dideli ir įvairūs. Suprantama, kad juos vykstant susidaro nemaža išlaidų: spausdinių, administracijos, pašto, telefono, įvairių kelionių ir t.t. Centro valdyba neturi jokio pajamų šaltinio, kuris duotų jai bent minimalų pelną, įgalintį tas išlaidas padengti.

Todėl būtina, kad daliniai mažą dalę savo metinių pajamų skirtų centro valdybai. Toks yra universalus prototipas ir kitos organizacijos išlaiko savo centrinius organus žymiai didesnių sumų įnašais.

Šaulių dalinių metinis mokesnis centro valdybai yra nustatytas po 1 dol. nuo asmens. Todėl yra svarbu, kad jis būtų pilnai ir laiku sumokėtas.

Dalinys laiku mokesčio nesumokėjęs ar nepilną mokesnį sumokėjęs, nuskriaudžia centro valdybą, kenkia šaulio garbei ir visai Sąjungos veiklai.

ADMINISTRACIJA

Kuopa administruojama leidžiamais aplinkraščiais, biuleteniais, atskirais raštais, laiškais, telefonu, skelbimais, asmeniniu kontaktu ir kitomis ryšių bei informacijos priemonėmis.

Dalinio likvidacija

Norint dalinį (kuopą, atskirą būrį etc.) likviduoti, reikia gauti LSST centro valdybos sutikimą.

Gavus sutikimą, sudaroma likvidacijos komisija, kuri surašo likvidacijos aktą, nurodydama dalinio likvidacijos priežastį. Akto originalas, su likvidacijos komisijos narių parašais, neatidėliojant siunčiamas Sąjungos pirmininkui, nuorašas siunčiamas rinktinės pirmininkui.

Dalinio (kuopos, atskiro burio etc.) likvidacijos komisiją sudaro rinktinės pirmininkas. Jei dalinys rinktinėi nepriklauso, likvidacijos komisiją sudaro Sąjungos pirmininkas.

Likviduoto dalinio vėliava siunčiama LSST centro valdybai.

Turtas, bylos ir t.t., perduodamas rinktinės valdybai.

Jei likviduotas dalinys rinktinėi nepriklausė, tai jo turtas, bylos ir t.t. taipgi perduodamas LSST centro valdybai.

Kas kiekvienam šauliui būtina žinoti

Norint persikelti iš vieno dalinio į kitą

Norint persikelti iš vieno dalinio į kitą, reikia parašyti pareiškimą savo kuopos pirmininkui, prašyti leisti persikelti ir nurodyti persikėlimo priežastį.

Pareiškimo pavyzdys:

1979 m. sausio 8 d.
Gerb. Vysk. Valančiaus Šaulių Kuopos P i r m i n i n k u i
Šaulio Jono Ūso gyv. 1342 Chelsea Street, Baltimore, Maryland
P a r e i š k i m a s
Prašau Tamstos sutikimo leisti man veiklos labai persikelti iš Vysk. Valančiaus šaulių kuopos į Telšių šaulių kuopą.
Persikėlimo priežastis: Persikėliau gyventi į Telšių kuopos ribas.
Su šauliška pagarba, jš. J. Ūsas

Persikėlimo — atleidimo datą nurodo ne prašytojas, bet kuopos pirmininkas savo sutikimo rezoliucijoje.

Jei pareiškimas patenkinamas, tai laike dviejų savaičių kuopos pirmininkas pareiškimą su rezoliucija persiunčia nurodytos šaulių kuopos pirmininkui.

Jei pareiškimas nepatenkinamas, tai laike dviejų savaičių kuopos pirmininkas apie tai praneša pareiškėjui, nurodydamas nepatenkinimo priežastį.

Pastaba:

Šaulio pareiškimą, kuriame jis neprašo leidimo persikelti, bet tik praneša, kad persikelia-ė, skaityti negaliojančiu.

Draudžiama priimti norintį persikelti kitos kuopos šaulį, kol nėra gautas tos kuopos pirmininko sutikimas

į atleisti ir kol nėra tinkamai atlikti kiti formalumai, kaip sumokėjimas nario mokesčio ir t.t.

Persikėlęs į kitą dalinį šaulys nusiņeša savo senjoritėtą, bet negali nusiņešti eitų pareigų.

Griežtai draudžiama vilioti vieno dalinio narį į kitą dalinį. Viliotojai, neatsižvelgiant į jų užimamas vietas, privalo būti nubausti.

Garbės šaulys, persikėlęs į kitą dalinį, negali reikalauti, kad naujasis dalinys jį pripažintų savo garbės šauliu.

Jis yra tik to dalinio garbės šaulys, kurio nariai jį garbės šauliu išrinko.

Nereikalauk padėkos

Asmuo, įstodams nariu į Lietuvos Šaulių Sąjungą Tremtyje, kartu įsipareigoja dirbti ir atlikti visas su šauliavimu susijusias pareigas. Todėl šaulys už kiekvieną atliktą darbėlį nereikalauja padėkos.

Būk mandagus

Viešoje vietoje vyresnį už save niekada nevading vardu ar pavarde. Kreipkis: "Broli Pirmininke..." ir t.t.

Prieš kitą šaulį draudžiama platinti bet kokį nepalankų rašinį ar kitokią užgaunančią literatūrą.

Būk pareigingas

Gavęs uždavinį ir jį įvykdęs (ar dėl kokios priežasties neįvykdęs), tuoj pat pranešk apie tai uždavinį davusiam viršininkui.

Išvykdamas atsotogų apie tai pra-

nešk savo dalinio pirmininkui, kad jis, atsiradus reikalui, negaištų laiko tavęs ieškodamas.

Pakeitęs gyvenvietę, neatidėliodamas pranešk naująjį adresą ir telefono numerį savo dalinio pirmininkui.

Pasitraukiant iš Šaulių Sąjungos Tremtyje

Šaulys privalo priklausyti — būti kurio nors šaulių dalinio nariu. Jis negali pasitraukti iš Šaulių Sąjungos Tremtyje ir vienok skaitytis šauliu.

Asmuo pasitraukęs iš Šaulių Sąjungos Tremtyje, nustoja visų turėtų teisių ir privilegijų.

Asmuo pasitraukęs iš Šaulių Sąjungos Tremtyje ir išbrauktas iš sąrašo negali vėliau savo pasitraukimo pareiškimo atšaukti. Norėdamas vėl įstoti į Šaulių Sąjungą Tremtyje (per dalinį), jis iš naujo privalo paduoti įstojimno pareiškimą.

Būtiniausi šauliški terminai angliškai

Lietuvos Šaulių Sąjungos Sąjunga Tremtyje — Lithuanian National Guard in Exile

LŠST Jūrų Dalis — Lithuanian National Guard in Exile, Naval Division

Lietuvos Šaulių sąjungos Tremtyje Pirmininkas — National Commander, Lithuanian National Guard in Exile

LŠST centro valdyba — Central Executive Committee

Centro valdybos narys — Member, Central Executive Committee
Dalinyis — Unit

Kuopa — Company (vengti naudoti)

Būrys — Troop

Dalinio pirmininkas — Unit Commander

Valdybos narys — Member, Executive Committee

Narys — Member

Vėliava — Flag

Vėliavos sargyba (palyda) — Color guard

Vėliavnešys — Colorbearer

Nario liudijimas — Identification card

(Bus daugiau)

ST. PEBERSBURG, FLA.

Iš LŠST Romo Kalantos šaulių kuopos veiklos

Floridos klimatas, atėjus vasarai, yra nemaloniai karštas, taigi lietuviai gyveną St. Petersburge, kas tik gali išvažinėja į šiaurės valstijas. Dėl šios priežasties visuomeninis ir organizacinis veiklumas sumažėja. Aprimo ir St. Peterburgo Romo Kalantos šaulių kuopos veikla, nes ir pats pirminkas išvažiuoja.

miai paruoštą 30 min. paskaitą apie Pūtvis-Putvinskio gyvenimą bei jo veiklą.

Balandžio 23 d. buvo suruošta gegužinė-piknikas Seminole parke su velykiniais žaidimais, muzika ir geru maistu.

Gegužės 14 d. kuopa suruošė Liet.

LŠST Romo Kalantos šaulių kuopa

Romo Kalantos šaulių kuopa, įsikūrusi 1973 m. rugsėjo 9 d. su pirmu pirmininku A. Mateika ir kitais penkiais, visą laiką augo, stiprėjo. Šiandien kuopoje yra 81 narys, ir valdybą sudaro: V. Gedmintas (pirm.), A. Gludonis, A. Grabauskas, J. Švedas, A. Žūlys, O. Kreivėnienė ir A. Kraujalienė. Valdyba ir nariai yra drausmingi, solidarūs, pareigingi ir draugiški. Gerai sugyvena su Jūrų šaulių kuopa "Palanga" ir kitomis organizacijomis. Kuopa darbuojasi ne tik savo tarpe, bet ir talkininkauja kitoms organizacijoms ir klubui su vėliavomis, uniformomis, tautiniais drabužiais eisenose, minėjimuose, šventėse reprezentuodami savo ir mūsų tėvynę.

Š. m. kovo 7 d. buvo sušauktas visuotinis susirinkimas nariams ir jų svečiams. Po visų organizacinių aptartų reikalų, buvo paminėtas šaulių įkūrėjas Pūtvis-Putvinskis. Aviacijos kpt. šaulys K. Urbšaitis skaitė išsa-

klubo salėje Romo Kalantos minėjimą. Dalyvavo apie 200 žmonių. Paskaita skaityta kun. dr. E. Gerulio buvo atidžiai išklaudyta. gegužės 17 d. Šv. Vardo bažnyčioje, Gulfporte, buvo iškilmingos mišios už jo vėlę. Romo Kalantos šaulių kuopa, Palangos šaulių kuopa ir vyčiai dalyvavo su vėliavomis. Pamokslą tai dienai pasakė kun. V. Zakaras.

Gegužės 12 d. širdies smūgio ištikta mirė šaulė Aldona Valys - Valienė, sulaukusi 77 metų. Kuopos nariai ir vyčiai atsiveikino, tardami paskutinį "Amžiną atilsj..."

Šaudymo sporto pratybos yra narių mėgiamos. Šaulės moterys didžiuojasi, kad antri metai daugiausia taškų surenka ir laimi pirmą vietą šaudymo sporto pratybose A. Gedmintienė, palikdama vyrus antroje vietoje.

Didesnė dalis narių kaito "Karį", "Draugą", nevensia ir kitos spaudos.

Šaulė

Šauliai gražiai reprezentavo Lietuvą Detroito priemiesty

1987 m. gegužės 1 dieną į Detroito priemiestį Southfield suvažiavo šimtai Michigano valstijos Telefono kompanijos tarnautojų į darbštumu, išradin-gumu ir iniciatyvą pasižymėjusių kompanijos tarnautojų apdovanoji-mą. Tarp eilės gražių išsidėsčiusių pa-statų aikštėje, įvyko visos iškilmės ir apdovanojimai.

Kad šventė būtų iškilmingesnė, va-dovybė suorganizavo meninę progra-mą ir pasikvietė kiniečius, lietuvius ir lenkus įruošti parodėles, kad su-važiavusieji galėtų pasigrožėti. Cen-trinėj aikštėj plevėsavo kiniečių, lie-tuvių ir lenkų vėliavos. Lietuviams atstovavo Stasio Butkaus kuopos šaulė Aldona Tamulionienė. Sesė Al-dona turi didelį tautodailės dirbinių rinkinį: audinių, skulptūrų, lėlių ir t. t. Ekspонатas išdėstyti ir sugrupuo-ti jai talkino Stasio Butkaus kp. šaulys Algirdas Vaitiekaitis. Ant dviejų gražiom lino staltiesėms aptiestų sta-lų, tarp įvairiaspalvių juostų išdėstyti ekspонатai sudarė gražią visumą. Ant sienos Europos žemėlapis, kuriame aiškiai matoma Lietuvos geografinė padėtis. Gražiais tautiniais drabužiais pasipuošusi sesė Aldona aiškino besi-domintiems apie Lietuvos meną ir dalino propagandinius lankstinukus bei informacinę medžiagą. Nei kiniečių, nei lenkų parodėlės ekspona-tų turtingumu bei jų išdėstymu ne-galėjo lygintis su lietuvių paroda.

Telefono kompanijos vadovybė la-bai gražiai įvertino sesės Aldonos Ta-mulionienės darbą, atsiuntė jai gražią padėką ir jau pakvietė sekančiais me-tais su paroda dalyvauti jų metinėj šventėj.

Detroito Švyturio Jūrų šaulių kuopa

Pilėnų stovyklos atidarymas

Gegužės 31 d. įvykęs "Švyturio" jūrų šaulių kuopos "Pilėnų" stovyklos atidarymas buvo sėkmingas ir gražiai pravestas. Diena buvo labai graži ir į atidarymą atvyko gausiai svečių, ku-rių tarpe buvo ir iš kitų miestų. Sesės ir broliai šauliai šiam atidarymui buvo gerai pasiruošę. visi atvykjesieji buvo pavaišinti ir pagirdyti. Bilietukus par-davinėjo Romas ir Algis Macioniai.

Vincas Žebraitis, Vladė Šiurkienė ir Tina pravedė dovanų dalinimą ir išdalino 26 dovanas.

Kuopos moterų vadovė Onutė Se-lenienė padėjo svečiams už gausų atsilankymą ir savo talkininkams už paruošimą bei iškep-tus ir padovano-tus pyragus. Maisto paruošimas užsitiesė dvi dienas ir jame dirbo: G. ir B. Valiukėnai, S. ir B. Telyčėnai, S. ir A. Grigaičiai, O. ir K. Abariai, S. Sirutienė ir E. Kobelskienė. Pyra-gus auškojo: B. Vasiliauskienė, S. Te-lyčėnienė, L. Macionienė, O. Aba-rienė, Lengnukienė. Talkino: M. Želvienė ir E. Bražiūnienė.

Meno parodoje A. Grigaitis išstatė 6 skulptūras: muzikantą, Fakyrą, Fiddler on the Roof, Pasakyk, Rimšos Vargo Mokyklą, ir Pragėriau žirgelį. Salėje skambėjo muzika ir kai kas šoko. Visų atvykusių buvo gera nuo-taika. Tai buvo matyti iš jų duodamų stovyklos išlaikymui aukų.

A. Gr.

Šauliai pagerbė motinas

LŠST centro valdyba, š. m. gegužės 3 d. Čikagoje, Šaulių namuose, su-rengė motinų pagerbimą. Motinų ir svečių prisirinko apypilnė salė. Sce-noje buvo gyvbas paveikslas "Vargo mokykla". Vaizdavo motiną — Ela

Juodienė ir jos anūkė Kristutė.

Pagerbimą atidarė ir trumpu, jau-triu žodžiu susirinkusias motinas pa-sveikino, LŠST centro valdybos vice-pirmininkas Juozas Gurevičius. Pa-gerbimas pradėtas malda. Maldą per-skaitė LŠST moterų vadovė Anelė Kirvaitytė. Buvo pagerbta Dangiško-jo Motina Marija, sugiedant "Ave Marija". Giesmę sugiedojo aktorė so-listė Elena Blandytė, akomponavo muzikas P. Skaigiris. Prasmingą ir pritaikytą motinų pagerbimui paskai-tą skaitė Sąjungos moterų vadovė A. Kirvaitytė. Po paskaitos sekė meninė programa, kurią atliko aktorė solistė Elena Blandytė ir muzikas P. Skaigiris. Padainavo dienas skirtas dainas ir padeklamavo motinai skirta eilėraščių. Baigdama meninę programą, akt. sol. E. Blandytė pakvietė publiką kartu sudainuoti "Lietuva brangi".

Oficialią programos dalį uždarė Šaulių Sąjungos vicepirm. J. Gure-vičius. Padėjo paskaitininkei A. Kirvaitytei, akt. sol. Elenai Blandy-tei, muz. P. Skaigiriui bei atsilankiu-sioms motinoms. Ypatingą padėką iš-reiškė A. Kirvaitytei už gerai suorgani-zuotą pagerbimą. Taip pat padėjo S. Tamulevičiūtei-Ferro, M. Šeduikienei ir M. Gudaitienei už paruoštas vaišes.

Dalyvis

Worcester, MA

Dr. Vinco Kudirkos
šaulių kuopa

Apdovanota kuopos narė

Gailestingoji sesuo Brita Meiluvienė yra apdovanota 1987 Presiden-t's Volunteer Action Award Citatio-nist. Šiam apdovanojimui ją reko-mendavo Massachusetts Aklųjų Są-jungos direktorius.

Brita Meiluvienė gimė Švedijoje.

Skaitydamas "Tremties trimitą", jausk pareigą paremti "Kario"
leidimą

1953 m. atvyko į Jv ir apsigyveno Worcester. Įsigijo gailastingos sesers profesiją. Dirbo Šv. Vincento ligoninėje. 1974 m. pergyveno operaciją, pokurios neteko regėjimo. Reikėjo atsakyti savo pamėgtos profesijos, nežiūrint jos jauno amžiaus. Buvo skaudi tragedija visai šeimai, bet ypatingai jai pačiai, pasiliekančią visą gyvenimą tamsoje ir nematyti to gražaus Aukščiausiojo sutvėrto pasaulio, tačiau Brita šiame skausme nepalūžo, Pasiryžo grįžti į gyvenimą tokia, kokia ji yra ir ją paaukoti to paties likimo žmonėms, kad jis būtų lengvesnis. Būdamą gailastingą sesuo reguliariai skaito paskaitas gydytojams, gailastingoms seserims, studentams ir kitoms įvairioms grupėms žmonių, supažindindama juos su regėjimo netekusių žmonių gyvenimu, kaip sveikiesiems apsaugoti nuo tos skaudžios nelaimės, o taip pat kalba ir akliesiems su didžiausiu pasišvenstimu ir pasiaukojimu, įnešdama į jų gyvenimą šviesesnę viltoes kibirkštelę. Šiam darbui Brita per mėnesį paaukvoja daugiau kaip 80 valandų.

Priklauso Massachusetts Aklųjų sąjungai, daugeliui įvairių komitetų. Iš organizacijų, komitetų per eilę metų yra gavusi įvairių apdovanojimų, pažymėjimų už jos savanorišką pasiaukojimą padėti kitiems nelaimingiesiems. Šiais metais buvo išrinkta iš daugiau kaip 2000 asmenų minėtam apdovanojimui gauti, kurį Brita tikrai yra užsipelnusi.

B. Meiluvienė priklauso Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopai. Apdovanota Šaulių žvaigždės medaliu. Narė ALRK Moterų Sąjungos 5-tos kuopos, visur aktyviai dalyvauja. Išaugino sūnų, ne tik skautą, bet ir Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopos narį Eduardą Meilų, jr. Jis sukūrė lietuvišką šeimos židinį ir B. Meiluvienė jau džiaugiasi pirmuoju vaikaitiu Antanuku. Vyras Eduardas Meilus, sen. Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopoje yra kultūrinių reikalų vedėjas, o Trakų šaulių rinktinėje — vicepirmininkas.

Darbuokis ir toliau, miela sese, su

tokiu pasiaukojimu ir meile visų, bet ypatingai regėjimo netekusių žmonių gerovei.

Janina M.

Trejopa sukaktį

Hamiltono gyventojai Bronius ir Ema Milašiai š.m. gegužės mėn. 31 d. atšventė 60 m. vedybinio gyvenimo sukaktį. Kartu atžymėjo Emos 90-tą ir Broniaus 85-tą gimtadienį.

Jų artimieji — E. Diršienė, A. ir G. Patamsiai, J. ir L. Toliai surengė Milašiams pagerbimo vaišes ištaigingame "Germania" klube. Atsilankė apie 130 artimųjų ir draugų, jų tarpe kun. Juvenalis Liauba, OFM, Aušros Vartų parapijos klebonas ir Rolf V. Ruppenthal Šv. Jono evangelikų pastorius.

Pobūvį pravedė Ema Diršienė, Alfonsas Patamsis apibūdino jubilatus ir jų gyvenimo įdomesnius momentus. Giminių vardu sveikino Otonas Grovas ir Stasys Garliauskas. DLK Algirdo kuopos pirmininkas P. Kanopa pasveikino jubilatus ir broliui Milašiumi, kaip tos kuopos nariui, įteikė Vilniaus Šaulių rinktinės Kanadoje metraščių. Ponia Stungevičienė Hamiltono lietuvių radijo valandos programoje pasveikino Milašius, o pobūvyje perskaitė K. Milerio įspūdingą sveikinimą. Pabaigai sveikino kun. Juvenalis Liauba OSF ir pastorius Rolf V. Ruppenthal, įteikdami asmeniškąs dovanėles.

Bronius Milašius 1918 m. buvo partizanų ryšininku. Nuo 1919 iki 1923 m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Paleistas į atsargą dirbo raštininku Šilalės policijoje ir kalėjime. 1929 - 1933 m. buvo emigrantu Urugvajuje. Grįžęs į Lietuvą dirbo "Miesto" kontoroje. Dėka savo darbštumo ir žmonos biznieriško talento gražiai įsikūrė Tauragėje. Pasitraukė iš tėvynės į Vokietiją, 1948 m. emigravo į Kanadą ir apsistojo Hamiltone. Nebuvo lengva vyresnio amžiaus Milašiams įsikurti Kanadoje, tačiau savo darbštumo ir sumanumo dėka gerai finansiniai susitvarkė ir yra stambesnėmis aukomis parėmę Tautos fondą ir kitus lietuviškus reikalus.

Bronius Milašius yra parašęs atsiminimų knygą "Žvilgsnis Atgal" ir rankraščio taisėmis atspaudęs apybraižą "Kruvinieji doleriai".

Šio pobūvio dalyviai, pagerbdami Emą ir Bronių Milašius, jų vardą įamžino Kanados Kultūros Muziejuje, nupirkdami "plytą" — 1000.00 dolerių, gi kai kurie asmenys ar šeimos įteikė asmeniškų dovanų.

S. Garliauskas

Šaudymo varžybos

Birželio 7 d. Romuvos parke vyko Trakų rinktinės šaudymo varžybos. Dalyvavo visų trijų kuopų šauliai ir šaulės bei svečiai. Gauti sekantieji rezultatai.

Dr. Vinco Kudirkos iš Worcesterio laimingieji: I — Arūnas Grigarauskas, II — Juozas Blažys, III — Algirdas Zenkus.

Juozo Vanagaičio kp. Bostone I ir vienintėlis — Stasys Urbonas.

Martyno Jankaus šaulių kp. Brocktone: I — Stasys Norkūnas, II — Bronė Martišienė, III — Edvardas Martišius.

Svečiai varžovai: I — Ievą Bruk, II — Stasys Martišauskas, III — Juozas Rentelis.

Romuvos parke šaudymui vieta ideali. Martyno Jankaus šauliai dėkoja Onai ir Aleksui Gureckams už leidimą be atlyginimo suruošti jų parke šaudymo varžybas. Oras puikus, pavasario žaluma, medžiai su kvapiais lapais visus džiugino, Ne vienam priminė Rambyno kalną, švenčiant Jonines Lietuvoje.

Padėka rengėjams, trofėjų dovanotojams ir laimėtojams.

Lietuvos krikščionybės minėjimo iškilmės

Iš Martyno Jankaus šaulių kp. keletas išvyko į Romą dalyvauti 600 m. Lietuvos krikščionybės ir arkiv. Jurgio Matulaičio palaimintuoju paskelbimo iškilmes, birželio 28 d. Kiti vyskta į Washingtonę rengiamas jubiliejaus iškilmes.

E. Ribokienė

Švyturio jūrų šaulių

kuopa atšventė dvidešimtmetį

Š. m. liepos 4 - 5 d.d. Detroito Švyturio jūrų šaulių kuopa Pilėnų stovyklavietėje atšventė kuopos 20-ties metų veiklos sukaktį.

Šventėje dalyvavo gausiai švyturiečiai ir svečiai, atvykę iš Kanados, Miami, St. Peterburgo, Chikagos, Klivlando, Detroito ir kitų vietovių.

Šventės programa buvo pradėta liepos 4 d., šetadienį, 11:00 val. ryto vėliavų pakėlimu. Pakėlus JAV ir Lietuvos vėliavas ir pavalgius pietus buvo atvykusių šaulių dalinių vadovų šauliškos veiklos pasitarimas - posėdis, kurį pravedė LŠST c. v-bos jūrų šaulių vadovas Mykolas Abarius. Pasitarime buvo kalbama apskritai visą šaulių sąjungą liečiančiais klausimais. Pasiūlymų buvo daug ir gražių, bet kaip iš pasikalbėjimo matėsi, kad tie visi pasiūlymai jau pavėluoti arba jau neįvykdomi.

Vakare stovyklavietės salėje įvyko bendras vietos ir suvažiavusių šaulių, remėjų ir svečių pobūvis — vakarienė, kurį pasveikindamas visus dalyvaujančius ir pristatydamas sąjungos pareigūnus ir svečius. Pradėjo Švyturio j. šaulių kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas. Žurnalistas Stasys Garliauskas pateikė keletą humoristinių vaizdelių ir paskaitė šiam momentui parašytą savo kūrinybę. Maldą sukalbėjo ir valgius palaimino tėv. J. Borevičius, SJ. Svečiai buvo vaišiniai skaniais valgiais. Neatrūko ir skystimėlio. 6:30 v.v. buvo nuleistos vėliavos ir jas nuleidus salėje buvo tęsiamos vaišės ir šokiai.

Liepos 5 d., sekmadienį, 10:30 v. r. prie Lietuvos Laisvės kovų paminklo, ant kalnelio, išsirikiavo uniformuotų šaulių vyrų ir moterų gretos su 8 vėliavomis: Lietuvos, Švyturio Jūrų šaulių kuopos, Klaipėdos jūrų šaulių kuopos, T. Daukanto jūrų šaulių kuopos, St. Butkaus šaulių kuopos, Žalgirio šaulių kuopos.

Pakeliant JAV ir Lietuvo vėliavas, Amerikos ir Lietuvos himną giedojo Petrauskienė iš Čikagos.

Švyturio j. šaulių kuopos pirminin-

kas B. Valiukėnas ir moterų vadovė Onutė Selenienė padėjo vainiką prie Laisvės paminklo, asistavo St. Teilyčienienė ir Sov. Sirutienė.

Padėjus vainiką vyko pamaldos, kurias aukėjo tėv. J. Borevičius, taręs šventei skirtą gražų pamokslą, jam patarnavo ir skaitinius skaitė Utra. Pamaldos baigtos giesme "Marija, Marija".

Po šių apeigų ir pamaldų visi rinkosi į salę iškilmingai akademijai. Ją atidarė Švyturio j. šaulių kuopos pirmininkas Br. Valiukėnas. Į garbės prezidiumą pakvietė: LŠST c. v-bos pirmininką Karolį Milkovaitį, Sąjungos kapelioną tėvą J. Borevičių, SJ, c-v-bos jūrų šaulių vadą Mykolą Abarių, Palangos jūrų šaulių kuopos pirmininką inž. Alfą Šukį, Aušros šaulių kuopos pirmininką Mykolą Vitkų, G. T. Daukanto jūrų šaulių kuopos ir Nemuno rinktinės pirmininką Edmundą Vengianską, Vlodo Pūtvio šaulių kuopos pirm. Balį Savicką, St. Butkaus šaulių kuopos pirmininką Edvardą Milkų, Žalgirio šaulių kuopos atstovę Jadvygą Budrienę ir Detroito ramovėnų skyriaus pirm. inž. Vytautą Kutkų.

Išsamią ir turiningą invokaciją sukalbėjo tėvas J. Borevičius, SJ. Atsistojimu ir tylos minute pagerbti mirę šauliai.

LŠST c. v-bos pirmininkas Karolis Milkovaitis ir Anelė Kirvaitytė Švyturio j. šaulių kuopos moterų vadovei Onutei Selenienei prisegė Šaulių žvaigždės medalį.

Švyturio j. šaulių kuopos pirmininkas B. Valiukėnas tolimesnei programai vesti pakvietė Vilniaus krašto lietuvių sąjungos c. v-bos pirmininką mokytoją Albertą Misiūną.

Bronius Valiukėnas padarė Švyturio j. šaulių kuopos 20-ties metų veiklos apžvalginį pranešimą. LŠST c. v-bos pirmininkui Karoliui Milkovaičiui įteikta dovana — lietuviška juosta, kuria jį apjuosė Onutė Selenienė ir Bronius Valiukėnas.

LŠST c. v-bos pirmininkas Karolis Milkovaitis skaitė šauliška tema paskaitė. (Paskaita spausdinama ištiesai)

Po paskaitos programos vedėjas Albertas Misiūnas, pagal sudarytą sąrašą, kvietė vadovus ir organizacijų atstovus sveikinimo žodžiui. Sveikino: Alfas Šukis, Mykolas Vitkus, Edmundas Vengianskas, Mykolas Abarius, Balys Savickas, Kunigunda Kodatienė, Anelė Kirvaitytė, Jadvyga Budrienė, Vytautas Kutkus, Juozas Mikulis, Edvardas Milkus ir Nijolė Zelvender.

Alberto Misiūno buvo paskaitytas ilgas sąrašas sveikinusiujų raštų. Buvusios moterų vadovės Onos Mikulskienės sveikinimą paskaitė "Tremties trimtė" redaktorė Stefanija Kaulienienė. Sveikintojai linkėjo švyturiečiams ilgiausių metų, ištvėrmės ir sėkmės ateities darbuose.

Kuopos pirmininkas B. Valiukėnas padėkojo visiems į šią šventę atvykusiems. Programą baigiant sugiedotas Lietuvos himnas.

Pietums buvo Liudo Selenio ir Antanos Šiurkaus kepti viščiukai ir prie jų moterų vadovės ir jos talkininkių sesių šaulių paruošti įvairūs skanūs priedai. Viščiukai buvo Onutės ir Liudo Selenių Švyturio j. šaulių kuopai dovana.

Švyturio j. šaulių kuopa dvidešimt metų sukakties proga išleido 36 puslapių leidinį. Leidinį redagavo Bronius Valiukėnas ir Mykolas Abarius.

A. Grinius

K. Milkovaičio paskaitos tekstas

Į šiuos gražius Pilėnus suvažiavo me pagerbti "Švyturio" šaulių kuopą ir pasigerėti jos gražia ir našia dvejų dešimtmečių veikla. Sveikinu Seses ir Brolius, sveikinu kuopos valdybą, sveikinu jos pirmininką brolių Bronių Valiukėną ir linkiu nepavargti vis sunkėjančiame darbe.

Šis minėjimas, gal tikriau — šventė, vyksta 47-taisiais metais po Lietuvos nepriklausomybės netekimo, 43-čiaisiais nuo "Švyturio" jūrų šaulių kuopos įsteigimo Detroito.

Šiuo atveju 20 yra relatyvus skaičius. Dvidešimt metų yra trumpas ir kartu ilgas laiko tarpas, priklaus-

sant iš kurio padėties taško į tai žiūrėsime. Atsiminę, kad mūsų valstybės antrą nepriklausomybę ir tautos laisvę išsilaukė tik 22 metus, tai sakome, kad per daug trumpai, o "Švyturio" jūrų šaulių kuopa svetimijoje žemėje užsibuvo daug per ilgai. Kodėl taip sakau? Todėl, kad šaulių organizacijos tikrieji namai yra laisva ir nepriklausoma Lietuvos valstybė! Ir kiekviena diena, praleista už Lietuvos ribų, yra nuostolis tautai, nuostolis lietuvių-gimtajai kalbai, nuostolis mums šauliams, ir laimėjimas mūsų raudonajam priešui.

Kai prieš 33 metus šiaipus Lietuvos sienų atsikūrė Lietuvos Šaulių sąjunga, daugelis šaipėsi ir netikėjo jos gyvastingumu, ir netikėjo, kad ji prigis., O apie ilgalaikį išsilaukimą niekas nė nepagalvojo. Bet ji ne tik prigijo, vystėsi ir bujojo, bet po daugelio išveivijai reikšmingų darbų jos keli daliniai jau atšventė 30 metų gyvavimo sukaktis, o švyturiečiai, štai, švenčia 20 metų sukaktį.

Dvi dešimtys metų tremties organizacijos gyvenime, kaip sakiau, yra ilgas ir margas laikotarpas. Tame laikotarpyje išgyventa nesuskaitoma daugybė valandų Tėvynės ilgesio bei vidinės kančios iš tolo stebint baisioje neteisybėje merdinčią Tėvynę, teriojamą mus sunaikinti siekiančio atėjuono. Tai reiškia, kad išbūta 20 metų kenčiančios Tėvynės laisvės šaukliu ir kovotoju už jos laisvę. Tai reiškia 20 metų sunkaus, dažnai nedėkingo darbo, ir pasiaukojimo išlaikyti iš visų pusių puolančią organizaciją gyvą ir kovingą...

"Švyturio" jūrų šaulių kuopa per sunkumus, nugalėjusi kliūtis, vargus ir nelaimės, atėjo tuo vingiuotu, duobėtu keliu, užsipelnydama ne tik Šaulių sąjungos vadovybės, bet visų lietuvių pripažinimo ir pagarbos.

Ateitis yra nežinoma. Ir atsiminus, kad gyvename labai neramiais, šviesios ateities nežadančiais laikais, sakome, kad sukaktuvinė šventė yra tik užuovėjos kampelis, laikina prieplauka, tik stabtelėjimas atsikvėpti ir nauju ryžtu bei kovos priemonėmis ap-

Švyturio Jūrų šaulių kuopos valdyba:

Iš kairės pirmoje eilėje: R. Macionis, M. Abarius, O. Selenienė, pirm. B. Valiukėnas, S. Telyčėnienė, antroje — S. Grigaitienė, S. Sirutienė, E. Bražiūnienė, L. Macionienė, trečioje — A. Grigaitis, A. Grinius, A. šiurkus, L. Selenis ir S. Slizys

sirūpinti vieta tolimesnei kelionei audringa jūra.

Kodėl taip sakau?

Gal sekančius mano žodžius išgirdę apkaltinsite mane pesimizmu, nes juk tiesa, kad šiais vandenilinės bombos bei kitų baisių ginklų gadynėje, pasaulio valstybių sienos gali pasikeisti nelauktai, per kelias valandas. Taip, ta galimybė yra ir aš jos nepaiegiu. Bet nusileiskime iš svajonių debesėlio į tikrovę ir save paklauskime paprastą klausimą: kas atsitiks, jeigu mūsų viltys ir lūkesčiai greit neišsipildys, ar esame pasiruošę tautiškai nesužlugti? Ar esame pasiruošę išlaikyti tą ištvermę, reikalingą tam atvejui? Ar esame pasiruošę ir pasiryžę išlaikyti tą Tėvynės laisvės troškulį gyvą? O kas šiuo metu darosi aktualiausia: ar esame pasiruošę išlaikyti savo lietuvišką tapatybę ir gimtąją kalbą gyvą, jeigu tautos laisvė ir valstybės nepriklausomybė neateitų, sakykime, dar 40 metų? Ar esame tam pasiruošę? Ar iš viso tam ruošiamės? Kur mes stovime tų mūsų tautai, o ypač išveivijai gyvybinių vertybių saugojimo ir išlaikymo raidos eigoje?

Vakar Amerika šventė savo laisvės ir nepriklausomybės šventę. Kokia

Amerika laiminga! Mes, būdami jos lojalūs piliečiai, kartu šventėme ir džiaugiamės palaimintuoju amerikiečių ir savo gyvenimu. Tačiau kaip bežiūrėtumėm ir kaip Amerikai dėkingi būtumėm už globą — Amerika vis tik yra mums svetimas kraštas. O svetimas kraštas — daugumos lietuvių išveivija vadinamas — negailestingai naikina gimtuosius tautinės dvasios turtus, ypač gimtąją kalbą. Ši neigiamybė jau dabar, po 40-kelerių metų skaudžiai liečia mus lietuvius. Vis dažniau prelegentų kalbose girdime ir laikraščių puslapiuose skaitome baiminimąsi, kad einame nutautėjimo keliu. Tik 40-keleriems metams nuo pasitraukimo iš tėvynės praėjus, mes baiminamės, kad, anot vieno laikraštiniuko, nepasidarytumėm lietuviškai svetimkalbiai, kuriuos ne iš kalbos, bet tik iš pavardžių telefono knygoje dar bus galima atpažinti lietuvišiais esant.

Žmogaus gyvenimas yra, palyginus, trumpas. Bet tauta, nors ir pavergta, gali gyventi šimtus ir tūkstančius metų. Bet tai neatsitinka — kitaip tariant — to nepasiekama be ryžto, pasiaukojimo ir net aukų.

Vienas kultūrininkas paskaitoje išskėlė ir stipriai akcentavo sekančius žodžius: "Pavartę tautų istorijos puslapius rasime daug pavyzdžių, kada tauta ar jos dalis buvo priversta palikti savo gimtą žemę ir bėgti į svetimą šalį. Vienas gyviausių pavyzdžių yra mums gerai pažįstama žydų tauta. Ar žydai nutautėjo, prarado savo kalbą Egipto vergijoje išgyvenę net 300 metų? Ar jie išnyko būdami babiloniečių vergijoje virš 140 metų? Ar jie nutautėjo būdami kone 2,000 metų išsklaidyti po viso pasaulio šalis, persekiojami, žudomi?" Atsakymas yra aiškus Ne!

Mūsų jausmai ir nuomonės apie žydus gali skirtis, bet ar neturime šventos tiesos vardan — pripažinti, kad tik tautiškai, dvasiškai — o čia įeina ir žodis tikibiškai sucementėjusi tauta galėjo tokias, tiesiog nežmoniškas sunkenybes pakelti ir nugalėti. Tokio tautinio užsigrūdinimo, sucementėjimo ir Vladas Pūtvis-Putvinškis lietuvių tautą mokė.

Mums — tremties lietuviams — reikia užsikrėsti tokia niekeno nepalaužiama tautinės tapatybės išlaikymo dvasia. Tik mes — o ypač mūsų jaunimas — dar už, sakykime, 15 - 20 metų bus atsakingas už tų jausmų, už tos lietuviškos dvasios tęstinumą: perkėlimą ir įskiepijimą į ateities kartų lietuvių širdis.

Ar visi mes tą suprantame? Ar supranta tą mūsų išėivijai gyvybinį klausimą jaunimas? Ar supranta jį jaunimo tėvai? Ar mes ruošiame jaunimą tam eventualumui? Sakau, kad ne — klausimą palikome taip vadina- mai likimo valiai. O kuria kryptimi ta likimo valia mus veda, tepailiustruoja šie pavyzdžiai.

Vienas Bostono kunigas prieš eilę metų, man girdint, papasakojo tokį atsitikimą. Viena proga tas kunigas paklausė jau paauglį lietuviuką, kodėl jis nelanko šeštadieninės lituanistinės mokyklos. Neilgai galvojęs jaunuolis atsakė, kad jis ne lietuvis, nes gimė ne Lietuvoje, bet Amerikoje, ir tėvai jo neverčia tos mokyklos lankyti.

Išgirdęs tokį netikėtą atsakymą,

kunigas paklausė, ar jo tėvai yra lietuviai? Taip, tikri lietuviai, — patvirtino jaunuolis. Tada kunigas aiškino: įsivaizduok, kad nėščia katė įlindo į šaltą duonkepį pečių ir ten pagimdė penkis kačiukus. Kas, tavo nuomone, jie dabar yra: kačiukai ar duonos kepalukai?

Ir taip jaunuoliui buvo paaiškinta, kad nereikia maišyti tautybės su pilietyste, nes nežiūrint kur jis būtų gimęs, lietuvių tėvų vaikas yra lietuvis! Ir šiuo atveju nereikia kaltinti jaunuolio, bet tėvus neišmanumu ir tautinės pareigos nesupratimu.

Kitas tikras atsitikimas.

Vieną sekmadienio popietę į Angelų Karalienės bažnyčią atvežė krikštyti vaiką. Kun. (Švagždys) ruošiasi krikšto apeigoms, o klebonas, pradėdamas rašyti metrikus, paklausė tėvo vardo. Šis pasisakė esąs Džiovas — Joe. — The child's father's name? — toliau paklausė klebonas. — Kad aš, tėveli, nesuprantu, — atsakė anas. — Tai koks tu, biese, Džiovas, kad nesupranti, — riktelėjo klebonas. Sakytum lietuvišką vardą, lietuviškai ir klausčiau. Negi tavo Džiovu Lietuvoje pakrikštijo?!

Abu minėti epizodai aiškia įrodo visišką mūsų nesupratimą, nerūpestingumą, net apsilaidimą tautinės sąmonės išlaikymo raidoje.

Na, sakysite, tai tik išimtis.

Išimtis, sakote? Gerai, paklibinkime organizacijų duris ir pamėginkime įvesti jaunimą — ar mes jį isileidžiame? Tiesa, mes šaukiame ir kone burnojame, kad jaunimas ir kviečiams pas mus neateina, į mūsų organizacijas nesijungia. Bet ar tai tikra tiesa? Ne! Jaunieji ir vienu, ir kitu metu mėgino į mūsų organizacijas įsijungti, Jie atėjo ir ką rado? Ogi besąlyginę senių mūsų dominaciją.

Nepaslaptis, kad mes, jauno žmogaus nuomone — nežiūrint kokio akademinio išsilavinimo jis būtų — skaitome nepatyrusio nuomone ir todėl beverte. Ir nesivaržome tai parodyti bei pareikšti. O jaunam į mūsų organizacijų vadovaujančius organus patekti yra, anot šventraščio, kaip ku-

pranugariui pralysti per adatos skylutę. O jeigu kam ir pavyko pralįsti, jis mūsų senų "išminčių" buvo užgožtas ir numalšintas. Tokius užgauliojimus jaunimas patyręs, žinoma, daugiau nebeatėjo.

Žinau vieną organizaciją, kuriai priklauso dar gana jaunas, bet ne pirmos jaunystės — stovyklinės kartos, energingas žmogus. Jis yra rimtas, geras lietuvis patriotas ir turi pirmininkui reikalingų gabumų. Minimai organizacijai seniai reikalingas sumanus pirmininkas. Bet ar senieji leidžia jam pasireikšti? Ne! Tiesa, rinkimų metu jis patenka į valdybą sekretorium ar į kitą gabumų reikalingą postą, bet kai jo pavardė suminima į vadovaujantieji postą, pašnibždomis per salę nusklinda žodžių banga: "Ką, tą piemenį pirmininku rinkiti?"

Taigi, mes viena kalbame, bet kita darome. Prisivilioję jaunimą, mes su juo nesiskaitome, nuo jo nusisukame ir žengiame jam priešingu keliu. Viso to akivaizdoje kyla klausimas: ar mes nykstame nuo priešo rankos, ar nuo mūsų pačių nesupratimo ir blogos valios?

Tiesiog baisu pagalvojus, kaip mes rūpestingai naikiname savo tautinį pajėgumą, taip labai reikalingą naujų pajėgų potencialą. Tik atsiminkime Simo Kudirkos pasibaisėtiną odisėją. Jeigu ne jaunimo spontaniškos, masinės demonstracijos Simas būtų niekad laisvės nesulaukęs ir šiandien apie jį niekas net nepagalvotų. Tiesa, tai buvo anas, dar, galima sakyti, stovyklinės kartos jaunimas. Dabartinis jaunimas nors jau yra nutautėjimo viruso paliestas, bet nesugadintas. Leiskime jam pasireikšti — jis gali dar didesnius žygius atlikti.

Taigi, likome vieni, be jaunimo. Pasilikę vieni be jaunimo organizacijoje, kuo pasižymi mūsų veikla? Ką apčiuopiamos reikšmės Tėvynės laisvei turinčio nuveikiame? Tiesa pasakius, nieko. Esame geri praeities minėtojai. Mokame įspūdingai liūdėti, verkšlenti ir gailėtis prarastų dienų. Tai ir viskas. Bet trimituojame pasauliui, kad "laisviname pavergtą

Tėvynę." Laisviname? Kaip? Tiesa, surengiame vieną kitą minėjimą, kuriuose padejuojame, kad Tėvynė dar pavergta, paleidžiame seriją patriotinių minčių, po to gerai pasivaishiname. O ant rytojaus užpilame spaudą savigirikos rašiniais — dažnai mūsų pačių rašytai, kad štai mes ir vėl Tėvynę laisvinome, tad stebėkis, pasauli, mūsų nepaprasta veikla.

Tušti žodžiai!

Man patiko vienos Australijos lietuvių paskaita, kurioje ji tarp kitko pasakė:

"Iš stovyklinio gyvenimo išsinešėme gausią minėjimų tradiciją, kurioje jokių pakeitimų, jokių naujovių neįvedėme. Materialinio praradimo skausmas metų tėkmės bėgyje nuslopintas ir apgydytas. Tas skausmas jau turėjo pavirsti į kovingą nuotaiką ir leisti blaiviai žvelgti į rytojų. O Lietuvos laisvės kovų svajas reikėtų grįsti priaugančių, naujų kartų pagrindais. O vis tiek mes dar gyvename vien praradimų ženkle. Neužpildykime minėjimų vien praeities praradimais, bet užleiskime ateičiai planus daryti jaunimui. Iškelkime jaunimo pasirošimą dirbti ir įvertinkime jų darbą. Įvertinkime ir tuos, kurie be viešumos liaupsinimo dirba milžinišką darbą lituanistinėse mokyklose, jaunimo organizacijose, ar rašo vertingus straipsnius kitataučių spaudai. Remkime šeimas, kurios siunčia savo vaikus į Vasario 16-tos gimnaziją ir raginkime kitas šeimas tuo pavyzdžiu sekti. Paieškokime gabių mokinių tarpe talentų mūsų raštijai, per radijo transliacijoms ir organizacijoms vadovauti. Grįskime savo veiklą atradimais. Kiek įmanoma remkime jaunimo organizacijas ir finansiniai."

Štai trumpos, bet labai aiškios mūsų ateities veiklos gairės. Džiaugiuos, kad turime taip šviesiai galvojančių moterų.

Dabar, tautos okupacijos naktyje, mes turime ieškoti šviesių mūsų istorijos momentų, kurie jungtų, ne skaldytų lietuviškąją išsiviją. Ieškokime istorinių momentų, kurie būtų visų mūsų siekių atrama kovoje už paverg-

tos tautos laisvę. Didvyriškumo ir ryžto lietuvių tautos istorijoje niekad netrūko, nors už tai mokėta pačia aukščiausia kaina — krauju ir gyvybėmis, Todėl ta šventa Lietuvos žemė priklauso Lietuvos vaikams! Iš praeities semsis lietuviškasai jaunimas vieningos kovos dvasios ir jungtinio ryžto, siekiant atstatyti nepriklausomą Lietuvą, jeigu mes jam leisim.

Kita, anksčiau dažnai patriotinėje spaudoje besireiškianti lietuvių kartą rašė: "Mūsų gyvieji ir "mirusieji". Šiuo liūdnu mūsų tautos laikotarpiu, visus mūsų tautiečius reikėtų skirti į gyvuosius ir "mirusius". Ir tai dėl to, kad yra dalis lietuvių tremtinių — nedidelis nuošimtis — kurie lankosi kultūrinuose minėjimuose, net sirgdami ir pavargę būdami, domisi ir palaiko lietuvišką spaudą, bendrai, reiškiasi visuomenėje. Gi antroji — daug didesnė dalis, pasiekė šį laimingą laisvės kraštą ir ...dingo svetimų gyvenimo vėjų sukury. Jie dingo kartu su savo priaugančiąja karta. Išvada iš to darytina tokia: jeigu ta jų priaugančiąjį kartą nebesugrįš Lietuvai — retės kovotojų už laisvę gretos, ne daug turėsime jaunuolių, kurie pakeis senuosius kovotojus. Tad prie visų kitų šių dienų mūsų rūpesčių, yra didelės svarbos uždavinys grąžinti į lietuvių tarpą "mirusiųjų" tautiečių jaunąją kartą."

Mums lietuviams turi rūpėti, kad nė vienas lašelėlis mūsų prigimties kraujo nežūtų kultūrų miglose. Kada statomės naujus namus, jų aplinką puošiame medeliais bei gėlėmis. Augindami savo jaunąją kartą trokštame, kad jie irgi būtų mūsų lietuviškos bendruomenės papuošalas, ir mūsų tautos aukso bei išminties aruodas.

Tuo pačiu klausimu susirūpinęs dr. J. Kunca Australijos "Tėviškės Aiduose" rašo:

"Neturime ko džiaugtis pažvelgę į dabartinę mūsų išsivijos padėtį. Ji yra apgailėtina, nes neturime tinkamai paruoštų žmonių prasmingesniai veikimui. Apie jaunimą nėra nė ką kalbėti. Dabartinėje padėtyje

neužtenka dažnai narių organizacijų valdybų sudarymui. Pakeisti padėtį galima tik mėginant paruošti tinkamus vadus, be kurių organizacija negali nei plėstis, nei veikti. Tas principas galioja ne tik jaunimo, bet ir senosios kartos organizacijom. Vietoj leisti laiką skaitant pranešimus apie menkos vertės nuveiktus darbus, padarytumėm protingiau analizuodami giliau mūsų veiklą, pasidalindami patyrimais, net ir padarytom klaidom. Gilindami mūsų politinį supratimą, kuris dažnai nėra pakankamai aukšto lygio ir veda prieš tuščio jėgų eikvojimo. Kuo mažiau mūsų lieka, tuo intensyvesnis turi būti mūsų veikimas, tuo geriau nustatytos jo gairės.

Mes niekada neturime užmiršti Molotovo žodžių pasakytų Krėvei-Mickevičiui, bolševikmečio pradžioje nuvykusiam į Maskvą mėginti gelbėti Lietuvą padėtį. Molotovas pasakė: "Jūs turite išmokti suprasti ir įsisąmoninti politinę realybę, kad ateityje mažų tautų nebus, jos turės išnykti."

Šis Maskvos požiūris ir šiandien nepasikeitęs, tad ką tie žodžiai reiškia?

Jie reiškia, kad jeigu mes patys, įsikibę į mūsų tautines brangenybes, jų nelaikysim ir nesilaikysim, mes žūsim. Mums niekas kitas nepadės. Raudonieji okupavę Lietuvą atitvėrė ją nuo Vakarų ir prievarta lenkia ją į Rytus. Jiems pavyko Lietuvą kaip valstybę nutrinti nuo žemėlapiu, dabar jie visu įnirtimu naikina lietuvių kūną ir dvasią. Sovietinis režimas žmogaus dvasią naikina ne dėl to, kad jis būtų nusikaltęs kokiam jo įstatymui, sovietai naikina žmogų todėl, kad jis drįsta tikėtis kada nors būti laisvas ir nepriklausomas.

Kas į sovietų KGB orbitą pateko, pilietinių laisvių neturi. Visi turi vykdyti tik partijos valią. Ten negali būti kitos partijos — tik komunistų, negali būti kitos jaunimo organizacijos — tik komjaunimo, kito laikraščio — daroma ne pagal vietinės partijos valią, bet pagal Maskvos planus ir direktyvas. Net laikraščių vardai tie patys, kaip Maskvoje; formatas tas pats,

Worcester, MA

Minėjome Baisųjį Birželį

laužymas, šriftas, mintys — viskas Maskvos kopija, tik lietuviškais žodžiais parašyta. Viso to akivaizdoje jau nebėra nė prasmės minėti, ko nustojo lietuviai, netekęs nepriklausomybės. Visko!

Ir vis dėlto ne visko. Lietuvis neprarado savo valios pajautimo. Neprarado laisvės troškimo. Neprarado pasiryžimo ją ginti. Kai tėvynė randasi tokioje padėtyje, kurioje ji negailestingai išnaudojama, naikinama, žudoma, kiekvieno širdyje savaime gimsta naujas ginklas. Tas ginklas vadinasi: karšta, besąlyginė Tėvynės meilė — visų kitų kovos ginklų šaltinis. Tėvynę karštai mylėti yra kiekvieno lietuvių šventa pareiga, ypač svetur gyvenančio, nes jeigu mūsų meilė Tėvynei atvės — tapsime bejaisiais sekėjais, ne kovotojais. Mums pasidarius abejingais, ilgiau tęsis raudonųjų okupacija ir daugiau bus sunaikinta Lietuva, bus daugiau išaikinta lietuvių, tuo atveju lietuviškos galvos bus labai brangios, nes jų nedaug beliks.

Taigi, kaip reikalą benagrinetumėm, iš kurio padėties taško į jį bežiūrėtumėm, prieiname prie vieno ir to paties sprendimo: tėvynės laisvės kovos fronte reikia daug daugiau lietuviško prieauglio. Tad kam Lietuvos, o ypač lietuviškos išeivijos ateitis rūpi, bendromis jėgomis verbuokime ir gelbėkime Lietuvai išeivijos jaunimą.

Pranešimuose skaičiau, jog šiandien, po pamaldų, bus akademija ir paskaitą šauliška tema. Gerbiemieji, šiuo tamsiu mūsų tautai metu šios paskaitos žodžiai yra pati svarbiausia šauliška tema. Ir būčiau laimingas, kad ją užmiršę neužsiūliuotumėm tarpusavio barniuose, bet pradėtumėm ne tik galvoti, bet suprasti jaunimo naudą laisvės kovos fronte, ir veikti jaunimo verbavimo linkme. Norėčiau kad šauliai būtų pirmieji šiame užmojyje.

Mieli švyturiečiai, dar kartą sveikinu ir linkiu Jums organizacinės bei asmeninės Dievo palaimos.

Birželio 14 d. minėjome Baisųjį Birželį, o kartu ir visus tuos tragiškuosius mūsų tautos įvykius, kurie tęsiasi iki šių dienų. Minėjimą surengė Worcesterio apylinkės LB. Aktyviai prisidėjo Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopa. Organizuotai su vėliavomis vadovaujami pirm. g-š. K. Česnos dalyvavome Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje šv. Mišiose, kurios buvo atnašaujamos už nukankintus mūsų tautos brolius, seseris. Kleb. kun. A. Miciūnas pasakė šiai dienai pritaikintą pamokslą. Giedojų parapijos vyrų choras, vadovaujams muz. O. Keršytės. Po Mišių visi sugiedojome giesmę "O, Kristau Pasaulio Valdove..." Šauliai su vėliavomis išsiriškiavo šventoriuje prie "Žuvusiems už Lietuvos Laisvę" pastatyto paminklo (jis pastatytas Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopos pastangomis). Čia įvyko trumpos žuvusių pagerbimo apeigos, kurioms vadovavo pirm. g. š. K. Česna. Žodį tarė LB pirm. S. Rudys ir su savanorių-kūrėju g. š. K. Krikaučiūnu padėjo vainiką. Klebonas sukalbėjo maldą. Tolimesnė minėjimo dalis vyko Maironio Parko patalpose.

Gražus birželis gamtoje, bet skaudus mūsų širdims, nes 1940 metais, kada visa Lietuva žaliavo ir gamta skendėjo gražiausiuose žieduose, komunistinės Rusijos raudonosios armijos tankai, riedėdami Lietuvos žeme, skelbė mirtį nepriklausomybei. Sudrumstė ramių, nekaltų Lietuvos žmonių gražų gyvenimą, pasiryžo visą tautą išnaikinti nuo pirmųjų okupacijos dienų. Jis pradėjo vežti mūsų brolius, seseris, senus, mažus, sveikus ir ligonius į šaltojo ir tolimojo Sibiro neišbrendamas taigas. Vežė ne kaip žmones, bet žiauriau ir už gyvulius. Tos dienos pasiliko kiekvienam iš mūsų atminty. Mes, bėgdami iš savo tėviškių, išsinešėme anų birželio dienų begalinį skausmą širdyse ir jo neužmiršime niekada. Tos siaubo ir

teroro dienos tęsėsi ir karui pasibaigus. Kraujas tekėjo Lietuvos žeme, o mūsų brolių kūnai buvo valkiojami miestų gatvėse. Jau praėjo daugiau kaip 40 metų, bet rusai - bolševikai ir dabar tęsia anų baisių birželio dienų terorą. Neleidžia laisvai nuvykti į savo tėvynę, pasisvečiuoti, aplankyti tėviškę, tėvų, senelių kapus, o ir iš pavergtos Lietuvos laisvai atvykti į JAV aplankyti gimines. Kaip mes galime todėl tikėti rusų-bolševikų tais žavinčiais žodžiais ir gražiausiais pažadais, kad jie trokšta taikos ir kovoja už žmonių teises, laisvę ir geresnę ateitį. Jie atnešė mūsų tautai, kaip ir visoms kitoms, vergiją, skurdą ir mirtį. Birželis — gražusis metų laikas, bet mums jis primena krauju aplaistytą mūsų tautos kelią ir savosios tautos aukas. Pasigendame savo artimųjų, tėviškės, gražiųjų bažnyčių ir jų varpų skambėjimo... Kelkime akis kasdien į Aukščiausiąjį ir prašykime, kad pasigailėtų mūsų tautos naikinamos rusų-bolševikų.

Janina M.

DLK Vytauto šaulių kuopa
Melburne, Australijoje

Birželio 14 d. Melburne buvo suroštas Pabaltiečių trėmimo į Sibirą minėjimas.

Mūsų darbščiosios Moterų sekcijos šeiminkės, vadovaujamos Marytės Šidlauskienės, paruošė puikius pietus. Ačiū Marytei Šidlauskienei ir jos padėjėjoms.

Kuopos valdyba

(Atkelta iš p. 335)

Atsiveikinimo žodį kapuose tarė: ramovėnų pirmininkas Vladas Šimoliūnas, šaulių kuopos pirm. Juozas Pažėra ir ateitininkų vardu — Ignas Medziukas. Velionies karstą dengė lietuviška trispalvė, o ramovėnų ir šaulių garbės sargybos atidavė jam paskutinę pagarbą.

Tepriglaudžia Viešpats to kilnaus lietuvių sielą!

VI. Š-nas

MŪSŲ MIRUSIEJI

RAMOVĖNAI - KARIAI, ŠAULIAI, BIRUTIETĖS . . .

A. a. ltn. Leonas Kaulinis

Š. m. liepos 22 d. Filadelfijoje mirė Lietuvos Karo mokyklos XXI laidos j. ltn. Leonas Kaulinis, nuo 1950-ųjų metų efektyviai reiškėsis dainos mene, čia suorganizuodamas "Vilties" chorą ir jam vadovavo visą ketvirtį šimtmečio. Paskutinį dešimtmetį gan sunkiai sirgo.

Leonas Kaulinis gimė 1917 m. sausio 16 d. Utenoje. Čia baigęs gimnaziją, 1937 metais stojo į PLP Karo mokyklą, kurią po trijų metų baigė, tačiau Lietuvos kariuomenė jau buvo paversta "Liaudies kariuomene" ir XXI laidos absolventus į pirmąjį karininko laipsnį pakėlė Justas Paleckis.

Neilga buvo Leono Kaulinio karinė karjera: ji baigėsi su prasidėjusiu karu. Jau ankstyvoje jaunystėje jis rodė polinkį dainos menui. Nedelšdamas stojo į Vilniaus konservatoriją, tačiau jai baigti jau neužteko laiko: raudonajai lavai artėjant Lietuvos žemėn, jis pasitraukė į Vakarus. Vokietijoje, kiek sąlygos leido, tęsė mu-

zikos studijas, bet prasidėjus emigracijai į užjūrius, jis 1949 m. atvyko į Filadelfiją, kur rado savo muzikiniam polėkiui gan gerą dirvą: nors tautinė veikla šiame gan gausiame lietuvių telkinyje jau buvo apsilpusi, tačiau su naujųjų ateivių banga čia atsirado gražus būrys jaunimo, kurį Leonas Kaulinis ir ryžosi suburti į dainuojantį vienetą, skambios dainos posmais aidėjusį visą ketvirtį šimtmečio, kol Leono Kaulinio silpstanti sveikata neišjungė iš pamiltojo "Vilties" choro dirigento darbo.

Jo vadovaujamas "Vilties" choras, pasiekęs gan aukštą meno lygį, dažnai atvejais buvo daugelio renginių programų užpildytoju, kas sekmadienį giedojo lietuviškiausioje Filadelfijos parapijos Šv. Andriejaus bažnyčioje, o savo gastrolėmis pasiekdavo ir kitus Filadelfijos kaimynystėje esančius lietuvių telkinius. Dvi "Vilties" choro įdainuotos plokštelės — "Oi, toli toli"… ir "Gelbėk mus!" — yra akivaizdus liudijimas apie Leono Kaulinio sugebėjimą išugdyti chorą į puikiai skambanti dainos vienetą.

Prieš dešimtmetį pradėjusi silpnėti Leono Kaulinio sveikata išjungė jį iš darbo su "Vilties" choru, o nebeatsiradus tinkamo šiam dirigentui pakaitalo, šis choras užbaigė savo egzistenciją.

A. a. Leonas Kaulinis liepos 26 d. buvo pašarvotas Bigenio laidojimo koplyčioje, kur kun. K. Sakalauskas su gausiai susirinkusiais filadelfijiečiais sukalbėjo rožinį, o sekančią dieną, t.y. pirmadienį, Šv. Andriejaus bažnyčioje įvyko gedulingos pamaldos, kurias įspūdingai pajavairino solo giesmėmis O. Pliuškonienė, V.

Matonis ir smuikininkė Br. Pumpolytė-Kassas. Be to, V. Maciūns greitomis sutelkė iš buvusių "Vilties" choristų būrelį, kurie, pagerbdami savo dirigentą, pagiedojo porą giesmių.

Pamoksle kun. K. Sakalauskas gražiais žodžiais vertino L. Kaulinio pasišventimą dainai ir giesmei, kuri daugel metų prasmingai pajavairino šios bažnyčios tikinčiųjų maldas.

Ilgą automobilių vilkstinė a.a. Leoną Kaulinį palydėjo į Prisikėlimo kapines, esančias Filadelfijos pakraštyje, Bensalem twp. Kun. K. Sakalauskui sukalbėjus prie karsto paskutines maldas, atsisveikinimo žodį tarė Balys Raugas, mirusį pažinojęs iš Utenos gimnazijos laikų, net nuo 1930 metų. Savo jautrų žodį jis baigė užberdamas žiupsnį žemės nuo Gedimino pilies kalno. Jo kalbą palydėjo giesmė "Marija, Marija…"

Nuliūdime liko našlė Veronika, duklė muzikė Anelė, sesuo Julija Adomonienė, pusbrolis Kazys Kaulinis ir gausus būrys broliavaikių su šeimomis, o taip pat ir giminės ok. Lietuvoje.

A. a. plk. ltn. Antanas Tveras

Ilgokai sirgęs š. m. balandžio 23 d. Čikagoje, Šv. Kryžiaus ligoninėje, mirė buv. Lietuvos kariuomenės savanoris plk. ltn. Antanas Tveras. Buvo gimęs 1898 m. vasario 19 d. Kaune, tačiau jaunystę praleido Rygoje ir Maskvoje. 1919 m. su pirmaisiais lietuvių transportais grįžo į Kauną ir tuoj savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. 1930 m. vedė Leokadiją Norkutę, su kuria susilaukė sūnaus Rimvydo, o mirdamas paliko tris vaikaičius: Karoliną, Amy ir Adomą.

A. a. plk. ltn. Antanas Tveras

Lietuvos kariuomenėje tarnaudamas, ilgesnį laiką dirbo Kariuomenės štabe. Bolševikams Lietuvą okupavus, jo paskutinė tarnybos vieta buvo Pabradės poligone. Iš čia jis buvo vežamas į Rusijos gilumą, tačiau laimingai pasisėkė, jau karui prasidėjus, pabėgti ir po keleto dienų vargingos kelionės jis grįžo į Vilnių. Dirbo Spaudos fondo direktoriumi, kol 2-sios bolševikinės okupacijos grėsmės genamas su šeima pasitraukė į Vakarus. Apsigyvenęs Vienoje, o vėliau Bavarijoje, dirbo UNROS bei IRO žinybose, kol pavyko emigruoti į JAV. Gyvendamas Vokietijoje DP stovykloje, pramoko laikrodininkystės amato ir, įsikūręs Čikagoje, gana sėkmingai šiuo amatu pelnė sau ir šeimai duoną. Nors ir nebuvo, kaip sakoma, stambus biznieriūs, bet buvo dosnus savo auka lietuviškiems reikalams. Reiškėsi ir LKVS "Ramovės" veikloje, eidamas įvairias pareigas valdyboje.

A. a. Antanas Tveras balandžio 26 d., buvo pašarvotas Petkaus koplyčioje. Karstas buvo padengtas tautine trispalve. Garbės sargyboje stovėjo ramovėnai. Kun. V. Mikolaičiui suskalbėjus maldas, buvo tarti organizacijų žodžiai, o atsisveikinimo ceremonijai vadovavo Čikagos ramovėnų pirmininkas A. Januškevičius.

Gedulingos pamaldos įvyko Švč. Merg. Marijos gimimo Bažnyčioje, iš

kur karstas buvo palydėtas į Šv. Kazimiero kapines. Čia kun. V. Zakarauškas atliko paskutines laidojimo apeigas, kurias baigus tautinę vėliavą nuo karsto K. Dabulevičius ir A. Juškevičius įteikė našlei, sugiedojus "Marija, Marija..." Visi lydėjusieji velionį į amžino poilsio vietą buvo pakviesti į Lietuvių tautinius namus gedulingiems pietums.

Tegul ilsisi Viešpaties ramybėje taurus Lietuvos karys...

**Amžiną atilsį,
savanoriui — kūrėjui,
pulkininkui Tomui Sereikai
mirus**

*"Jeigu audrai ištikus, verstų stulpą vieną,
iš tų, kurie laiko jūsų namų sieną.
Neišsigąskit, iš baimės jūs neišlakstykite,
Tik vietoj ano stulpo, tuoj kitą statykite."*

V. KUDIRKA

Šiomis dienomis nulūžo vėl vienas
ąžuolinis stulpas, kuris laikė mūsų
namų sieną, — tai savanoris —

Plk. Tomas Sereika

kūrėjas, teisininkas plk. Tomas Sereika.

Yra sakoma, kad didžius žmones pagimdo laikas ir aplinkybės, kai ateina tam pribrendusi valanda. Laisvės kovų laikai mums davė savanorius - kūrėjus, Vyčio kryžiaus kavalierius ir kitus didvyrius. Netenka abejoti, kad ir mūsų naujosios generacijos žmonės, sekdami mūsų protėvių ir

savanorių-kūrėjų pavyzdžiu, įrašys į Lietuvos istorijos lapus savo naujus žygius ir naujus laimėjimus, apie kuriuos mes šiandieną tik svajojame.

Velionis pulkininkas Tomas Sereika gimė 1895 m. birželio mėn. 6 d. Kėdainių apskrityje, Surviliškio valsčiuje, Lažų kaime. Baigęs pradžios mokyklą ir Vilniaus berniukų gimnaziją, įstojo savanoriu į besiformuojančią Lietuvos kariuomenę. Baigęs Karo mokyklos pirmąją karininkų laidą ir aviacijos mokyklą, aktyviai dalyvavo Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės kovose.

Laisvės kovoms pasibaigus, velionis 1922 m. įstojo į Kauno U-teto teisių fakultetą, kurį 1928 metais sėkmingai baigė ir kaip diplomuotas teisininkas pasiliko dirbti ir toliau kariuomenės žinyboje, eidamas įvairias atsakingas pareigas.

Redaguojant Lietuvos Baudžiamąjį Statutą, Velionis buvo vienas iš pagrindinių tos komisijos narių, ten įdėjęs daug darbo ir savo išminties. Kurį laiką velionis buvo Vyriausio kariuomenės teismo pirmininku. Lietuvą okupavus sovietų Rusijai, velionis, būdamas pulkininko laipsnyje, iš Lietuvos kariuomenės turėjo pasitraukti ir vertėsi privačiai advokatūra.

Antrosios rusų-komunistų invazijos metu velionis su žmona pasitraukė į vakarus ir kaip DP kurį laiką gyveno Vokietijoje.

1949 m. emigravo į Amerikos Jungtines Valstijas ir apsigyveno Kalifornijoje.

Gyvendamas Los Angeles lietuvių kolonijoje, buvo visų mylimas ir gerbiamas žmogus ir aktyvus visuomenės narys.

Velionis priklausė vietos ramovėnams ir buvo šios organizacijos garbės narys; priklausė vietos Juozo Daumanto šaulių kuopai, Lietuvių Bendruomenei ir kitoms socialinėms ir religinėms draugijoms.

Velionis mirė sulaukęs 92 metus amžiaus. Buvo pagarbiai palydėtas ir palaidotas vietos "Forest Lawn" kapinėse.

(nukelta į p. 333)

**Melbourn DLK Vytenio
šaulių kuopa**

**Šaulė Onutė Szentinrey
atliko garbingą darbą**

Maždaug prieš metus laiko susirgo lietuvis Vladas Šilinskas. Nuvežtas į ligoninę. Vladas Australijoje neturėjo giminių. buvo vienišas. Gyvendamas kukliai ir taupiai įsigijo nekilnojamo turto ir susitaupė gražią sumą pinigų. Sirgdamas Vladas nebegalėjo sutvarkyti savo turto.

Nesant testamentu visas turtas turėjo tekti valdžiai. Kad Vlado turtas tektų lietuviams pradėjo rūpintis DLK Vytenio kuopos šaulė energingoji Onutė Szentinrey.

Kai Vladas sirgo ligoninėje, Onutė jį lankė, juo rūpinosi, aprūpindavo jį. Ji rūpinosi juo kaip tautiečiu ir artimu žmogumi. Lankydamą ligonį Onutė kalbėjosi ir apie jo turtą po jo mirties. Ji lankė ir lietuvis kunigas. Vladas susidraugavo su kunigu.

Vladui mirus Onutė pasiėmė advokatą, važinėjo po įstaigas, ieškodama būdų apsaugoti Vlado turtą. Ji turėjo daug darbo ir vargo, bet Vlado turtą keliasdešimties tūkstančių dolerių sumoje išgelbėjo. Dalį jnešė į Lietuvos Fondą. Likusius pinigus Vladas žodžiu buvo palikęs vietiniam lietuviui kunigui.

Onutė sau už vargą, padarytas išlaidas pasiėmė labai maža procentą. A. a. Vladą palaidojo su visom bažnytinėm apeigom ir laike 12 mėnesių ant kapo pastatė paminklinę lentą su lietuvišku užrašu.

Š. m. birželio 6-tą dieną buvo plšventinta kapo paminklinė lenta, nuotrauka įdėta į Melbourno lietuvišką laikraštį. Tą dieną antrą valandą p. p. buvo atlaikytos, Onutės užprašytos šv. mišios už a. a. Vlado Šilinsko vėlę. Po šv. mišių Onutė sukviėtė apie 60 asmenų į Lietuvos Namų klubo patalpas į velionies prisiminimo vaišes.

Onutė žada kasmet užprašyti šv. mišias už velionio sielą. Pagarba šiai sąžiningai, darbščiai ir energingai tautietei.

Pr. Bartaška

**Mielam Tremties trimito bendradarbiui, foto
korespondentui**

KAZIMIERUI SRAGAUSKUI,

**jo mylimam broliui IZIDORIUI SRAGAUSKUI Vokietijoje mirus,
nuoširdi užuojauta.**

“TREMIES TRIMITO” REDAKTORĖ

Tauriam lietuviui

IZIDORIUI SRAGAUSKUI

**Vokietijoje mirus, jo brolij, mūsų kuopos darbštųjų šaulį
KAZIMIERĄ SRAGAUSKĄ
užjaučiam ir su juo liūdim.**

*STASIO BUTKAUS KUOPOS VALDYBA,
ŠAULĖS IR ŠAULIAI*

Mūsų kuopos nario sūnui

A. A. VITOLIUI VILPIŠAUSKUI

**okupuotoje Lietuvoje mirus, tėvams JUOZUI ir dr. ONAI VIL-
PIŠAUSKAMS, giminėms bei artimiesiems reiškiamo gilią
užuojautą.**

*L.Š.S.T. NIUJORKO ŠAULIŲ
KUOPOS VALDYBA IR NARIAI*

A. A.

ALDONAI BEREIŠIENEI

**mirus okupuotoje Lietuvoje, jos brolij ramovėną JUOŽĄ
BENIŪNĄ nuoširdžiai užjaučiame**

<i>Gabrielė Antanas Bakšiai</i>	<i>Marija Adolfas Maslauskai</i>
<i>Zita Benediktas Dapkai</i>	<i>Konstancija Vaclovas Nenortai</i>
<i>Jonas Dapkus</i>	<i>Izabelė Petras Simanauskai</i>
<i>Stasė Mykolas Gečiauskai</i>	<i>Birutė Stepas Zabuliai</i>
<i>Rasa Lionginas Kapeckai</i>	

A. A. JURGIUI ŠLIŽIUI

**netikėtai mirus, jo žmoną VITALIJĄ, sūnų inž. RAIMUNDĄ,
brolij ANTANĄ ir jų gimines nuoširdžiai užjaučiame.**

NIUJORKO RAMOVĖNAI

ADMINISTRATORIAUS PRANEŠIMAS

Z. RAULINAČIO "LIETUVOS RAITELIAI"

II-oji knyga
"KELIAS Į SOSTĄ"

Jau spausdinama Tėvų Pranciškonų spaustuvėje.
Leidžia LKVS RAMOVĖ – KARYS.

Kviečiame jau dabar užsisakyti pagal ankstesnį
KARIO administracijos pranešimą.

KARYS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207.

Prašome paremti knygos išleidimą, ją užsisakant ir pridėdant
auką. Stambesnieji aukotojai bus išvardinti knygoje.

Dabar užsisakant knygos kaina tik 10 dol.,
persiuntimui — 2 dol.

KARIO administratorius

KARIUI aukojo:

Can. \$1037.50 iš A. a. Petro GUL-
BINSKO palikimo per S. Jokubaitį

\$279.00

LKVS Ramovė Klevelando skyriaus
surinktos aukos 1987. VIII. 2 per skyr.
sekretorių Igną Stankų.

(Aukojo:

20 dol. — Stasys Astrauskas

15 dol. — Ona Jokubaitienė

Po 10 dol. — Povilas Banionis, Vy-
tautas Stuogis ir Al. Spirikaitis.

Po 5 dol. — Mečys Aukštuolis, E.
V. Balandas, Antanas Balasevičius,
Vladas Bačiulis, Vladas Blinstrubas,
Kazys Bruožis, Ed. Bliumentalis,
Stepas Butrimas, Jonas Citulis, Sta-
sys Jankauskas, Antanas Jonaitis, Fe-
liksas Juras, Stasys Mačys, Feliksas
Navickas, Juozas Naujokaitis, Algir-
das Gylys, Kazys Gaižutis, A. Liut-
kus, Aleksas Petrauskas, Vacys Pet-
kus, Pranas Petrėitis, Edvardas Pran-
skus, Juozas Šlapelis, Vincas Skirp-
stas, Ignas Stankus, Dominikas
Vaičiūnas, Petr. Karosienė, Juozas
Kaunas, Juozas Kaklauskas, Jonas Ra-
stenis, Vyto Rach, X-Y, Kazys Žiedo-
nis, Jonas Raškauskas

4 dol. — Jonas Naujokaitis

Po 3 dol. — Alg. Pautienis, Povilas
Šukys

Po 2 do. — Jonas Baleika, Br. Ber-
notas, Marija Bujokienė, Vytenis
Miškinis, Ignas Muliolis, Jonas Na-
rušas, Aug. Rastauskas, K. Lazdi-
nienė, Jonas Skavičius, Jonas Šarkau-
skas, Pijus Vencius, Jonas Velykinis

\$245.00

A. a. Leono KAULINIO atmini-
mui aukojo "Kariui":

(aukojo: Leono Kaulinio šeima — 50
dol.

Po 20 dol.: Kazys ir Janė Kauliniai,
Jonas Morkūnas, Julija Adomonienė;

Po 10 dol.: Balys Raugas, Stasys
Karaška, Antanas Peštenis, Pranas ir
Gražina Stupeliai, Bruno ir Augenija
Vigeliai, Algirdas Valius, Jonas ir Ve-
ronika Štarkai, Viktoras ir Leonora
Balten, Povilas ir Valerija Makarau-
skai, Liūdas Tarvydas, Petras ir Sa-
lomėja Dideliai, Henrikas Savickas,
Juozas ir Ona Mikolaičiai, Mykolas ir
Marija Bigeniai, Juozas ir Marija Ma-
jauskai.

Po 5 dol. Gediminas ir Darija Dra-
gūnai, Povilas ir Valerija Makarau-
skai, Liūdas Tarvydas, Petras ir Sa-
lomėja Dideliai ir Henrikas Savickas.

\$100.00

Jonas Abraitis, IL

\$50.00

Jonas Starinskas, MA
LŠST Švyturio šaulių kp. Detroito
per A. Grinių
LŠST J. Vanagaičio šaulių kp. Bosto-
ne per išd. J. Bereišienė

\$40.00

Ad. Maslauskas, CT
A. A. B. Bereiškienei atminti

\$33.00

Kl. Čeputis, ONT

\$30.00

DLK Birutės d-ja Clevelande per
pirm. J. Budrienę

\$25.00

Lietuvių namų savininkų d-ja, IL per
Vkt. Kelmelį
Pov. Karosas, CT

\$20.00

R. Grybauskas, MD
K. Juškaitis, IL
A. Kenstavičius, B.C.
J. Matiukas, NY

\$18.00

P. Uknes, N.Y.

\$16.00

J. Andrushis, FL

\$13.00

L. Jurkūnas, N.Y.

(Bus daugiau)

A č i ū !

DĖL NUOTRAUKŲ...

Sumažėjusios "Kario" įplaukos
suaržė nuotraukų spausdini-
mą: viena nuotrauka kaštuoja
5 dol. Siųsdami korespondenci-
jas bei nekrologus, jei prijun-
giate nuotraukas, malonėkite
pripažinti ir mokesčių už jas.

